

**KIELIKYLPYOPETUKSEN ORGANISOINTI KUNNALLISHALLINNOLLISENA
PROSESSINA**

Arto Ahde

Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma
Chydenius-Instituutti
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2001

TIIVISTELMÄ

Ahde, A. J. 2001. Kielikylpyopetuksen organisointi kunnallishallinnollisena prosessina. Jyväskylän yliopisto. Chydenius-Instituutti. KM –ohjelma. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma, 95 s.

Tutkimuksessa tarkasteltiin kielikylpyopetuksen organisointia kunnallishallinnollisena prosessina Pietarsaaren kaupungissa 1991-1999. Lähtökohtana oli selvittää mitkä tekijät ovat mahdollistaneet täydellisen, varhaisen kielikylpyopetuksen järjestämisen sekä kaupungin ruotsinkielisessä että suomenkielisessä koululaitoksessa.

Tutkimusote oli laadullinen ja siinä analysoitiin kunnallisten luottamuselinten asiakirjojen perusteella kunnallista päätösprosessia kielikylpyopetuksen organisoinnissa. Opetustoimen lainsäädännön ja sen muutosten merkitystä kielikylpyopetuksen järjestämisen mahdollisuuksiin tarkasteltiin kunnallisen päätöksenteon näkökulmasta. Tutkimuksen alussa on katsaus kielen oppimiseen ja opettamiseen, kielikylpyyn, Pietarsaaren kaupungin opetustoimeen ja lainsäädännön vaikutuksiin kielikylpyopetuksen järjestämisen mahdollisuuksiin.

Lainsäädännön ja kunnallisten luottamuselinten päätösten laadullinen analyysi avasi hallinnollisen näkökulman kielikylpyopetuksen organisoinnin mahdollisuuksiin ja edellytyksiin. Merkittävimpinä positiivisina tekijöinä nousivat esille kaupungin ja sen koululaitoksen kaksikielisyys, oppilaiden huoltajien aktiivisuus, lainsäädännön muutokset ja kaupungin oppilasottoalueen lyhyet etäisyydet. Tutkimuksessa esitetyt luottamuselinten päätösprosessien referoinnin perusteella voidaan todeta, että kielikylpyopetuksen järjestäminen on vaatinut ainakin Pietarsaassa monien eri asioiden ottamista huomioon ja edellyttänyt laajaa suunnittelua. Saatuja kokemuksia voitaneen soveltaa kunnissa, joissa harkitaan tai toteutetaan kielikylpyopetuksen järjestämistä..

Avainsanat: Kielikylpy, kielenopetus, kunnallishallinto, opetuksen organisointi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KIELEN OPPIMISEN JA OPETTAMISEN VIITEKEHYS.....	3
	2.1 Lapsen kielen oppimisen edellytykset.....	3
	2.2 Äidinkielen ja vieraan kielen oppiminen	4
	2.3 Kielen oppimisen teorioita	5
	2.3.1 Vahvistusteoriat.....	5
	2.3.2 Kognitiiviset teoriat.....	6
	2.3.3 Kognitiivis-affektiivinen ympäristöteoria	9
	2.4 Vieraan kielen opetusmenetelmiä.....	11
3	KIELIKYLPY	16
	3.1 Taustaa	16
	3.1.1 Menetelmän syntyvaiheet Kanadassa.....	16
	3.1.2 Kielikylpy Euroopassa.....	16
	3.1.3 Kielikylpy Suomessa	17
	3.2 Kielikylpymenetelmän periaatteet ja toteuttamistavat.....	18
	3.3 Tutkimuksia ja kielikylvyn arviointia.....	20
4	OPETUSTOIMEN HALLINNON JA LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOSTEN VAIKUTUKSET KIELIKYLPYOPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN MAHDOLLI- LISUUKSIIN	23
	4.1 Näkökulmia opetustoimen hallinnon viitekehyksestä	23
	4.2 Hallinnon toimintaedellytysten muutokset	24
	4.3 Opetustoimen lainsäädännön muutosten vaikutus kielikylpyopetuk- sen järjestämiseen	26
	4.3.1 Opetushallituksen ohjeet vieraskielisen opetuksen järjestämi- sestä	29

	4.3.2 Opettajalta edellytettävä kielenhallinta muulla kuin oppilaan äidinkielellä annettavassa perusopetuksessa.....	30
5	PIETARSAAREN KAUPUNGIN OPETUSTOIMI	32
	5.1 Pietarsaaren kaupunki	32
	5.2 Opetustoimen hallinto	32
	5.3 Pietarsaaren suomenkieliset koulut ja oppilaitokset.....	34
	5.4 Pietarsaaren ruotsinkieliset koulut ja oppilaitokset.....	35
	5.5 Kielikylpyluokkien sijoituskoulut ja oppilasmäärät.....	36
	5.6 Pietarsaaren kaupungin ylläpitämät muut oppilaitokset.....	37
	5.7 Muut Pietarsaarella sijaitsevat oppilaitokset	38
6	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -MENETELMÄT	39
	6.1 Tutkimustehtävä	39
	6.2 Tutkimusmenetelmät.....	40
	6.3 Tutkimusaineisto	41
7	KIELIKYLVYN ETENEMINEN PIETARSAAREN KAUPUNGIN HALLINNOSSA.....	43
	7.1 Kaupunginhallitus.....	43
	7.2 Sosiaalilautakunta	43
	7.2.1 Sosiaalilautakunnan asettaman kielikylvyn arviointiryhmän ja kielikylvyn laajentamismahdollisuutta tutkineen työryhmän raportit.....	45
	7.2.2 Sisarusten etuoikeudesta luopuminen.....	49
	7.3 Kielikylpyopetuksen käsittely koulutuslautakunnassa.....	50
	7.3.1 Koululautakunnan ja koulujen johtokuntien lausunnot kielikylpyaloitteesta.....	50

7.3.2 Työryhmän asettaminen selvittämään kielikylpyopetuksen aloittamismahdollisuudet kaupungin peruskouluissa.....	52
7.3.3 Periaatepäätös kielikylpyopetuksen aloittamisesta peruskouluissa lv. 1994- 95	53
7.3.4 Työryhmän asettaminen selvittämään kielikylpyopetuksen jatkamismahdollisuudet kolmannelta luokalta eteenpäin lv. 1996 – 97	54
7.3.5 Päätös kielikylpyopetuksen jatkamisesta neljännelle luokalle saakka	56
7.3.6 Kielikylpyopetuksen suunnitteluryhmä	59
7.3.7 Suunnitteluryhmän väliraportti	60
7.3.8 Kielikylpyopetuksen suunnitteluryhmän loppuraportti	62
7.3.9 Uuden suunnitteluryhmän asettaminen	63
7.3.10 Kielikylpyopetuksen jatkaminen peruskoulun viidennellä ja kuudennella luokalla eli koko ala-asteen ajan.....	64
7.3.11 Kielikylpyopetuksen jatkaminen perusopetuksen vuosiluokilla 7 – 9	65
7.4 Kielikylpyopetuksen käsittely koulutuslautakunnan ruotsinkielisessä osastossa	66
7.4.1 Ruotsinkielisen osaston kanta kielikylvyn aloittamiseen	66
7.4.2 Kielikylpyopetuksen aloittaminen ja kielikylpyluokan sijoittaminen Bonäsin kouluun	67
7.4.3 Kielikylpyopetuksen jatkaminen peruskoulun kolmannelta luokalta eteenpäin syksyllä 1996	69
7.4.4 Kielikylpyluokkien sijoittaminen lukuvuodesta 1996 – 97 eteenpäin.....	69

7.4.5	Ruotsinkielisten ala-asteiden tilat ja kielikylvyn ensimmäisen luokan sijoittaminen lv. 1997–98	74
7.5	Kielikylpyopetuksen käsittely koulutuslautakunnan suomenkielissä osastossa	75
7.5.1	Suomenkielisen osaston kanta kielikylpyopetukseen	75
7.5.2	Päätös kielikylpyopetuksen aloittamisesta suomenkielisessä peruskoulussa ja opetussuunnitelman hyväksyminen	76
7.5.3	Kielikylpyopetuksen oppilasarviointilomake	78
7.5.4	Kielikylpyluokkien sijoittaminen lv. 1996 – 97	78
7.5.5	Kielikylpyopetuksen järjestämisen opetussuunnitelman perusteet	79
7.5.6	Kielikylpyluokkien sijoituskoulu perusopetuksen vuosiluokilla 7 – 9	79
8	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	81
8.1	Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet positiivisesti kielikylpyprosessin etenemiseen	81
8.1.1	Kaksikielisyys	81
8.1.2	Oppilaiden huoltajat	82
8.1.3	Sosiaali- ja opetustoimen hallinto sekä suunnittelu ja organisointi	83
8.1.4	Kaupungin asutus maantieteellisesti pienellä alueella	84
8.1.5	Päätösprosessi	85
8.1.6	Lainsäädäntö	85
8.1.7	Yhteistyö Vaasan ja Kokkolan kanssa	87
8.2	Ongelmia ja haasteita	88
8.2.1	Määrärahat	88

8.2.2	Oppilaiden tasa-arvo	89
8.2.3	Suunnittelu	89
8.2.4	Haasteita	90
9	POHDINTA.....	91
	LÄHTEET	
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kielikylpy on opetusmenetelmä, jossa oppilaille annetaan kaikki tai lähes kaikki opetus muulla kielellä kuin heidän äidinkielellään. Oppilas omaksuu vieraan kielen eli kylpykielen luonnollisessa vuorovaikutuksessa; kieli ei ole opetuksen kohteena vaan opetuksen väline. Varhaisen, täydellisen kielikylpymallin mukaan opetus alkaa päiväkodissa ja jatkuu koko perusopetuksen ajan. Ensimmäisinä vuosina pääosa opetuksesta tapahtuu kielikylpykielellä, mutta vieraan kielen osuus vähenee asteittain ollen perusopetuksen kuudennelta luokalta alkaen noin 50 %. Oppilaiden oman äidinkielen kehittyminen otetaan huomioon ja turvataan jaettaessa oppiaineita ja -sisältöjä kylpykielellä ja äidinkielellä opetettaviin.

Pietarsaaren kaksikielisessä kaupungissa aloitettiin kielikylpy syksyllä 1992, jolloin muodostettiin kielikylpyryhmä sekä suomenkieliseen että ruotsinkieliseen päiväkoettiin. Lapset aloittivat kylvyn 5-vuotiaina, joten ensimmäiset kielikylpyoppilaat tulivat kouluun syyslukukauden alussa 1994 ja lukuvuonna 1999-2000 he olivat kuudennella luokalla. Yhteensä syksyllä 1999 kielikylpyyn osallistui kaupungissa 345 lasta eli 20-25 % ikäluokasta kieliryhmittäin. Olen ollut Pietarsaaren kaupungin suomenkielisen koululaitoksen koulutoimenjohtajana vuodesta 1992 vuoteen 1997 ja koko tuon ajan mukana kielikylpyopetuksen organisoinnissa. Vuosien mittaan kertyneet kokemukset ja tiedot yllättävän monista tekijöistä, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat kielikylpyopetuksen järjestämiseen, herättivät idean asian tarkemmasta analyysistä ja opinnäytetyön tekemisestä. Hallinnollinen prosessi jonkin opetuksen alueen kuntakohtaisen kehittämisen taustalla saattaa olla joskus todella monisäikeinen ja laaja-alainen, olkoon Pietarsaari tästä hyvä esimerkki.

Tutkimuksessa selvitetään miten kielikylpyopetuksen järjestäminen on edennyt hallinnollisena prosessina kaupungin luottamuselimissä ja kuinka noin kahdenkymmenen tuhannen asukkaan kunta on pystynyt toteuttamaan kahden kielen kielikyvyn, mikä tavallisesti yhdistetään selvästi suurempien asutuskeskusten profiiliin. Lisäksi luodaan katsaus koululainsäädännön muutosten vaikutukseen opetuksen järjestämisen edellytyksiin, kielikylpyopetuksen periaatteisiin ja historiaan sekä myös muihin kielenoppimis- ja opettamismenetelmiin. Tutkimuksessa seurataan kielikylvyn etenemistä kaupunginvaltuuston ja -hallituksen, sosiaalilautakunnan, koulutuslauta-

kunnan ja sen osastojen käsittelyssä ja niiden tekemiä päätöksiä vuosina 1991-1999. Kielikylpyopetuksen etenemistä arvioidaan myös koulujen työsuunnitelmien, opetussuunnitelmien, oppilastilastojen ja kielikylvyn suunnitteluryhmien pöytäkirjojen perusteella.

Toivottavasti tällä tutkimuksella on käyttöä kielikylpyopetuksen organisoinnissa sellaisilla paikkakunnilla, joissa suunnitellaan kielikylvyn aloittamista tai pohditaan jatkoa jo aloitetulle toiminnalle. Täysin vastaavaa toimintaympäristöä kuin Pietarsaari tuskin löytyy, mutta periaatteet ovat organisoinnissa kuitenkin samoja ja saatuja kokemuksia voitaneen hyödyntää.

2 KIELEN OPPIMISEN JA OPETTAMISEN VIITEKEHYS

2.1 Lapsen kielen oppimisen edellytykset

Kielen oppiminen vaatii tietyt biologiset, psykologiset ja sosiaaliset edellytykset. Puutteet millä tahansa näistä osa-alueista saattavat aiheuttaa viivästyksiä ja puutteita kielen omaksumisessa ja kommunikoinnissa. Biologisiin edellytyksiin ei voida kasvatuksella vaikuttaa; ne määrittävät anatomian ja fysiologian osa-alueelle, esimerkiksi aivopuoliskojen kehitys. Kielen kehitys riippuu muusta kognitiivisesta kehityksestä, joka etenee aina samassa järjestyksessä samojen kehityskausien läpi. Lapsen täytyy hallita edellisen kauden toiminnot ennen kuin hänellä on mahdollisuus siirtyä seuraavaan kauteen. Ympäristötekijät voivat joko nopeuttaa tai hidastaa kehitystä, mutta eivät voi muuttaa kausien järjestystä. (Leiwo 1989, 53-59.)

Yksi tärkeä kielen oppimisen edellytys on Leiwon (1989, 62) mukaan lyhytkestoisen muistikapasiteetin kehitys niin, että lapsi pystyy analysoimaan kuulemansa ilmaukset täydellisesti. Tällöin lapsi myös alkaa kiinnittää huomiota kieliopillisiin suhteisiin ja tunnuksiin. Edelleen lapsen on varastoitava pitkäkestoiseen muistiin sanoja, niiden merkityksiä ja kieliopin sääntöjä. Varastointikyky liittyy olennaisesti muuhun kognitiiviseen kehitykseen. Toisaalta kieli on myös muistamisen edellytys; kieli on kehittynyt koodaamaan näkö- ja kuulohavaintoja.

Kielen omaksuminen vaatii onnistuakseen kielellisen virikeympäristön. Kielellisistä ympäristötekijöistä tärkein on se, että oppija saa tietää sanojen merkitykset, mihin kielen sanat viittaavat. Vanhempien asenteet puhumiseen vaikuttavat lapsen kielen oppimiseen. (Leiwo 1989, 66-68.)

Koppisen ym. (1989, 32-34) mukaan kielen ja vuorovaikutustietojen oppiminen edellyttää yksilöllisiä, suoria vuorovaikutustilanteita ja myös sosiaalisia, epäsuoria vuorovaikutustilanteita. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristöön, esineisiin, henkilöihin, sosiaalisiin tilanteisiin ja tapahtumiin liittyy paljon jäsennettävää tietoa, joka synnyttää sisäisiä mielikuvia.

Laurén, U. (1991a) on jäsentänyt kaksikielisyyden kehitykseen vaikuttavia tekijöitä oppijasta riippuviin, oppimistilanne-, kielen rakenteellisiin ja kielen oppimisprosessitekijöihin. Oppijasta riippuvia ovat biologiset sekä yksilön persoonaan liittyvät tekijät, joita ovat kypsyneisyys, älykkyys, persoonallisuus ja tunnealueen kehitys. Oppimistilanteessa ympäristön asenne vaikuttaa oppijan motivaatioon oppia uusi kieli.

2.2 Äidinkielen ja vieraan kielen oppiminen

Yleensä ajatellaan, että äidinkieli omaksutaan ja vieras kieli opitaan. Sarmavuoren (1982, 207-208) mukaan omaksuminen ja oppiminen ovat toistensa synonyymeja. Jos lapsi kasvaa kaksikielisessä kodissa tai ympäristössä, kahden kielen oppiminen on samanlaista. Lapsi oppii toisen kielen äidiltään ja toisen isältään. Molemmat kielet ovat lapsen hermojärjestelmässä itsenäisinä, erillisinä koodeina.

McLaughlin (1984, 216) esittää, että kaksikielisten lasten kielen oppimisessa ei ole mitään ainutlaatuista. Oppimisprosessi ei mainittavasti eroa yksikielisten lasten kielen oppimisesta. Tärkeintä on tapa, jolla kieltä lapselle opetetaan. Jos lapsella on rikas ja tasapainoinen kielellinen vuorovaikutusympäristö, heille kehittyy hyvä kieli-taito molemmissa kielissä.

Kristiansen (1992, 154-155) on tutkinut heikkojen oppilaiden kykyä oppia kieltä. Tutkimustulokset osoittavat, että ainoastaan hyvin suotuisissa olosuhteissa heikkojen oppilaiden kielen oppimista voitiin edistää. Oppimistuloksiin vaikutti myönteisesti myös kielellisiltä kyvyiltään homogeeninen opetusryhmä. Lisäksi voitiin todeta, että huonolla äidinkielen taidolla oli selvä yhteys heikkoon vieraan kielen oppimiseen. Jos oppilaalla oli vaikeuksia äidinkielessä, hänellä oli vaikeuksia myös vieraan kielen oppimisessa.

Yksilön vieraan kielen oppimisessa keskeisiä tekijöitä ovat lahjakkuus ja motivaatio. Lahjakkuus voi tarkoittaa sekä taipumuksia että kykyä ymmärtää opetusta. Termit lahjakkuus ja taipumus viittaavat synnynnäiseen potentiaaliin eli suhteellisen pysyviin tekijöihin. Kielellinen kyvykkyys kokonaisuudessaan koostuu erilaisista yksilön toiminnoista ja suorituksista ilmenevistä kyvyistä. (Leino 1979, 59-63.)

Leino (1979, 61-62) pitää auditiivista kykyä tärkeimpänä vieraan kielen oppimises-
sa. Se tarkoittaa kykyä vastaanottaa, strukturoida ja varastoida vieraskielistä infor-
maatiota. Kieliopillinen herkkyys on kykyä tajuta erilaisten kielellisten elementtien
välisiä suhteita lauseissa ja induktiivinen oppimiskyky kykyä johtaa kielellisiä muo-
toja, merkityksiä ja säännönmukaisuuksia, jotka esiintyvät uusissa konteksteissa.
Vieraskielisen materiaalin ulkomuistikyky tarkoittaa kykyä oppia suuri joukko uusia
kielellisiä assosiaatioita lyhyessä ajassa.

Leinon (1979, 153) mukaan vieraan kielen oppiminen on helpointa 3-10 vuoden
iässä johtuen aivojen neurofysiologisesta kehitysvaiheesta. Tässä iässä on helppo
saavuttaa luonnollinen hyvä ääntämys. Oppiminen jättää rikkaita lingvistisiä muisti-
jälkiä myöhempää laajentumista varten.

2.3 Kielen oppimisen teorioita

2.3.1 Vahvistusteoriat

Vahvistusteoriat on kehitetty kokeellisen psykologian tuloksena ja perustuvat siten
yleiseen oppimisen teoriaan. Ne jakautuvat kahteen ryhmään; behavioristisiin ja
uusbehavioristisiin selityksiin. (Sarmavuori 1981, 2.)

Ehdollistamisteoria (behavioristinen) väittää, että oppiminen on ehdollistumista, jos-
sa ehdollinen reaktio syntyy vahvistamalla eli lapsi oppii ne vastaukset, joista pal-
kitaan. Myös kielikäyttäytyminen koostuu ärsyke-reaktio assosiaatioista, jotka kuu-
lija tai puhuja itse vahvistaa. (Skinner 1957, 35.)

Uusbehavioristisessa käsityksessä kielen oppimisessa ärsykkeen ja reaktion välis-
sä on aina organismimuuttuja. Psykolingvistiikassa merkittävin uusbehavioristi on
Charles Osgood, joka otti huomioon myös välittävät ja emotionaaliset tapahtumat,
jotka ovat pääteltävissä ulkoisten reaktioiden avulla. Ulkoiset ärsykkeet herättävät
merkitysreaktion, joka on organismin sisäinen tapahtuma. (Sarmavuori 1982, 152.;
Leiwo 1989, 40.)

Sarmavuoren (1982, 155-156) mukaan vahvistusteorioiden avulla ei voida selittää kielen oppimista kokonaisuudessaan, koska ainakin ihmisellä tapahtuu korkeamman asteen älyllisiä toimintoja. Nämä teoriat voivat kuitenkin osaltaan olla vaikuttamassa lapsen kielen oppimiseen. Vahvistusteorioissa oppimista tarkastellaan vain yhdestä näkökulmasta ja ilmiötä liiaksi yleistäen. Eläimillä on saatu syntymään ehdollisia reaktioita tarkoin suunnitelluissa koetilanteissa ja on oletettu, että ihmisen oppiminen olisi samanlaista. Oppimiseen kuuluu kuitenkin myös motivaatio; opittava on koettava mielekkääksi ja tärkeäksi.

2.3.2 Kognitiiviset teoriat

Kognitiiviset teoriat ovat kehittyneet hahmoteorian pohjalta. Ajattelun ja kielen osalta huomattava oppi-isä on ollut Piaget. Kognitiivisen teorian mukaan lapsi oppii kielen luomalla kielioppia. Hän tarkistaa ja vertaa päätelmiään aikuisen kieleen ja testaa tällä tavalla hypoteeseja. Kielen oppiminen on älyllistä, ihmiselle tyypillistä kypsymällä, kehittymällä ja luomalla saavutettua taitoa, jota ihminen käyttää välineenä johonkin tarkoitukseen. (Sarmavuori 1979, 11.)

Sarmavuori (1982, 156) jakaa kognitiiviset teoriat lingvistiseen, mentalistiseen, kehityspsykologiseen, kypsymisen, funktionaaliseen ja kasvatustieteelliseen teoriaan. Joillakin teorioilla on useita nimiä eikä niiden välillä ole selkeitä eroja.

Kehityspsykologisen teorian mukaan kielen oppiminen on ympäristöön sopeutumista. Piaget & Inhelder (1977) esittävät, että ihmisen käyttäytyminen on joko assimilaatiota eli sulautumista tai akkommodaatiota eli mukautumista.

Piaget erottelee lapsen älyllisessä kehityksessä neljä vaihetta. Sensomotorisella eli esiverbaalisella kaudella (0-2 v.) lapsi aistii ja jäljittelee. Käyttäytyminen on refleksinomaista. Esioperationaalisella kaudella (2-7 v.) lapsi erottaa sanan sen fysikaalisesta kohteesta ja hänen ajattelunsa etenee havaitun toiminnan mukaan. Konkreettisten operaatioiden kaudella (7-12 v.) lapsen ajattelu perustuu konkreettisiin käsitteisiin, jotka voidaan välittömästi havaita. Abstraktiseen ajatteluun lapsi kykenee formaalisten operaatioiden kaudella (12 v. -). (Leino 1979, 55.)

Sarmavuori (1981) kuvaa Piaget'n mukaan lapsen kielen kehityksen vaiheet seuraavasti:

1. Esikielellinen kausi noin 1,5 vuoden ikään saakka

- a. 0-3 kk; itkua, huutoa, ääntelyä
- b. 3-5 kk; itkua, huutoa, ääntelyä, kujertelua, naurua
- c. 5-8 kk; jokeltelua
- d. 8-12 kk; kielen ymmärtämisen alku

Lapsen ensimmäinen puhe on hänen itkunsa. Vastasyntyneen itku on monotonista, mutta pian itku alkaa erilaistua, siihen tulee sävyjä. Itku on erilaista sen mukaan onko lapsella nälkä vai tunteeo hän kipua. Itkulla on myös tahtofunktio ja lapsi harjoittaa tahtoaan.. Tärkeintä lapsen kannalta on, että vanhemmat reagoivat lapsen itkuun, ääntelyyn tai jokelteluun, jolloin lapselle kehittyy perusluottamuksen tunne, joka on alku vuorovaikutukselle. Lapsen jokeltelu on kontaktin ottoa aikuisen, kielen oppimisen alkuvaihetta, jolloin on tärkeää, että lapsi kuulee puhetta ympärillään. (Sarmavuori 1982, 91-92)

Koppisen (1989, 38-41) mukaan lapsen ääntely alkaa muistuttaa kuudesta kuukaudesta eteenpäin sen kielen äänteellisiä ominaisuuksia, jota lapsi kuulee ympäristössään puhuttavan. Alle vuoden ikäinen lapsi ymmärtää yksittäisiä sanoja ja sanontoja, joita hän kuulee päivittäin. Lapsi reagoi kuitenkin vielä äänen painoon, toimintaan, ilmeisiin ja eleisiin pikemminkin kuin sanoihin.

2. Konkreettisen kielen kausi 11 vuoden ikään saakka

- a. symbolifunktion kehittyminen 1-2 vuoden iässä
- b. holofrastinen eli yhden sanan lauseiden kausi 8-22 kk:n ikäisenä
- c. telegrafinen kausi 1,5-3 vuoden iässä
- d. eriytynyt puheviestintä
- e. ketjuvirikkeiden kausi

Lapselle 1-2 vuoden ikä on monipuolisen kehittymisen aikaa. Lapsen ensimmäiset sanat selitetään holofraaseiksi, sanoiksi, joilla on lauseen funktio. Noin 1,5 vuoden iässä kehittyä symbolifunktio, jolloin kielen arvoitus ratkeaa. Lapsi oivaltaa, että sana on symboli, esittävä merkki. (Sarmavuori 1982, 95)

Kielen kehitys on nopeaa toisen ikävuoden lopusta 4 vuoden ikään. Jo 3-4 -vuotias lapsi hallitsee kielen rungon, noin tuhat sanaa ja osaa muodostaa virkkeitä, jotka ovat sanamäärältään ja taivutukseltaan lähes aikuisen puhekielen kaltaisia. (Sarmavuori 1993, 171)

3. Abstraktin kielen kausi 10-12 vuoden iästä lähtien

Abstraktisen kielen kaudella yksilö pystyy toimimaan hypoteesitasolla. Hänen päättelynsä ei ole riippuvainen konkreettisista havainnoista. Yksilö ymmärtää ja käyttää abstraktista kieltä sekä käsittää vertauksia ja sananlaskujen merkityksiä. (Sarmavuori 1982, 165.)

Lingvistisen teorian tärkeimmät käsitteet ovat kielikyky eli kompetenssi ja kielellinen suoritus eli performanssi. Kielikyky tarkoittaa puhuja-kuulijan tietoa kielestä. Tieto on sisäistä, tiedostamatonta kielen järjestelmän tuntemista. Kyky tekee mahdolliseksi ymmärtää ja muodostaa lauseita, joita puhuja ei ole aikaisemmin kuullut tai puhunut. Kysymys on kielellisestä luovuudesta. Kompetenssi kehittyä kolmesta toisiinsa liittyvästä komponentista: kielellisestä ja ei-kielellisestä kokemuksesta sekä havaintojen kognitiivisesta jäsentämisestä. (Sarmavuori 1983, 158-159.)

Mentalistisen teorian mukaan lapsella on synnynnäinen kielen oppimismekanismi (LAD = Language Aquisition Devise). Se saa primaarin lingvistisen tiedon ympäristön kielen puhujilta ja tuotoksena on kieliopillinen kompetenssi. (Sarmavuori 1982, 159.)

Arnberg (1987, 49-50) olettaa, että lapsen aivoissa on synnynnäisesti rakentunut mekanismi, jonka avulla lapsi analysoi kuulemaansa kieltä ja järjestää sanoman ymmärrettäväksi. Mekanismin avulla kielen puhuminen ja ymmärtäminen on mahdollista.

Kypsymisen teoria perustuu väittämään, että kielen kehittyminen on kypsymisen tulosta. Kehitystä ei voida edistää harjoitusten avulla; toiminta alkaa tietystä iässä ja kehitysvaiheessa ja noudattaa säännöllistä sekvenssiä. Kielen omaksuminen alkaa 1,5-2 vuoden iässä ja kielen kehittyminen on nopeaa 5-6 vuoden ikään saakka, jonka jälkeen kehitys alkaa hidastua. Kielen omaksumisen kriittinen kausi kestää murrosikään saakka. Kielen kehityksen ja muun kehityksen yhtäläisyys johtuu siitä, että samat anatomiset ja fysiologiset tapahtumat vaikuttavat sekä kognitiiviseen että kielelliseen kehitykseen. (Sarmavuori 1982, 166-167.)

Funktionaalisen teorian lähtökohtana on, että kieli on väline, jolla pyritään tiettyyn tarkoitukseen. Kielen avulla ilmaistaan havaintoja, tahtoa, tunteita ja mielikuvitusta. Kielen funktiota ovat tarkastelleet mm. Piaget, Bernstein ja Halliday. Tämä teoria ei selitä riittävästi kielen oppimiseen liittyviä tekijöitä. (Sarmavuori 1982, 166-167.)

Kasvatustieteelliset kognitiiviset teoriat perustuvat koululuokissa tapahtuvaan oppimiseen. Ausubel (1978, 163-167) korostaa ymmärtävää oppimista ulkoluvun vastakohtana. Ensin on hahmotettava kokonaisuus, vasta sen jälkeen jäsentyvät yksityiskohdat.

Vygotsky (1982, 214-215) erottaa kielessä kaksi tasoa, sisäisen ja ulkoisen. Kielen sisäinen, semanttinen taso ja ulkoinen, rakenteellinen taso muodostavat kokonaisuuden, mutta tasot kehittyvät eri suuntiin. Lapsen ulkoisen puheen kehitys alkaa yhdestä sanasta edeten kahden-kolmen sanan yhdistelmiin, lauseisiin ja virkkeisiin. Kielen sisäinen taso alkaa päinvastoin kokonaisuudesta, virkkeestä ja etenee merkitysyksiköihin, yksittäisten sanojen merkityksen tuntemiseen.

Vygotsky (1982, 254-255) painottaa sitä, että lapsi on alusta alkaen sosiaalinen olento, jonka puheella on tärkeä asema hänen käytännöllisessä toiminnassaan ja vasta myöhemmin tämä ulkoinen puhe muuttuu sisäiseksi puheeksi, ajatteluksi.

2.3.3 Kognitiivis-affektiivinen ympäristöteoria

Teorian lähtökohtana on kielen oppimisen kasvatustieteellinen tarkastelu. Tutkimustavassa pyritään selvittämään miten kasvu-ympäristö vaikuttaa lapsen kielen

oppimiseen; tällöin on eriteltävä sekä ympäristö että kielen oppiminen. Kognitiivis-affektiivisessa ympäristöteoriassa ympäristö on merkitsevä, koska siitä riippuu, minkä kielen lapsi oppii. (Sarmavuori 1981, 4; 1993, 177.)

Sarmavuori (1979, 50) jakaa virikeympäristön kahteen osaan: sisäisiin ja ulkoisiin ympäristötekijöihin, jotka ovat keskeisiä kielen kehityksen osatekijöitä. Sisäisiä ympäristötekijöitä ovat koti, vanhempien koulutustaso ja sosiaalinen asema, lapsen ja vanhempien vuorovaikutus, sisarukset, psyykinen ja fyysinen virikkeisyys sekä intellektuaalinen ilmasto. Ulkoisia ympäristötekijöitä ovat toveripiiri, perhepäivähoito, päiväkotit, kerhot, koulu, vierailupaikat ja joukkoviestimet (televisio, radio, kirjallisuus ja lehdistö).

Lapsella on synnynnäinen kielen oppimismekanismi (LAD), mutta ilman ympäristön apua lapsi ei pysty luomaan kieltä (de Villers & Villers 1982, 178). Sarmavuori (1982, 171) puolestaan liittää lapsen omat kognitiot, hänen tietonsa maailmasta ja tiedon välittymisen sekä virikeympäristön synnynnäiseen kielen oppimismekanismiin, LAD:iin, siten, että ne käynnistävät sen. Kielikyvyn avulla lapsi oppii ymmärtämään ja tuottamaan puhetta.

Tiivistettynä Sarmavuoren (1993, 179) mukaan kognitiivisen ympäristöteorian perusväittämiä ovat:

1. Kielen oppiminen on pääosin kognitiivinen tapahtuma, mutta siihen kytkeytyvät myös affektiiviset piirteet.
2. Kielen oppimista tapahtuu koko elämän ajan. Sen kehityksessä erottuvat kuitenkin esikielellinen, konkreettisen ja abstraktisen kielen kaudet.
3. Kielen oppiminen on synnynnäisen oppimiskyvyn ja ympäristön vuorovaikutuksen aikaansaama tapahtuma.
4. Lapsi oppii kielen dialogin kautta. Hän omaksuu kielen rakenteen ja jokapäiväisessä puhekielessä tarvittavan sanaston neljän vuoden ikään mennessä.

5. Ympäristön virikkeet edistävät kielen oppimista. Ympäristön vaikutus on huomattavampi sanavaraston suuruuteen ja kielen kehityksen taidollisiin kriteereihin kuin muodollisiin.
6. Ympäristön virikkeistä ovat erityisen tärkeitä lapsen kanssa keskustelu ja kirjallisuuden lukeminen.
7. Virikkeiden laatu on tärkeämpi kuin niiden määrä.
8. Vanhempien koulutus vaikuttaa siihen, miten kehittäviä virikkeitä he valitsevat lapsilleen.
9. Ympäristön vaikutus vaihtelee eri kehityskausina, sillä sen vuorovaikutus riippuu myös persoonallisuuden yksilöllisestä kehityksestä.

Lapsen on kuultava puhetta ensimmäisten ikävuosien aikana, muuten hän ei ala puhua. Tästä ovat todisteina havainnot hyvin puutteellisessa ympäristössä kasvanneista "susilapsista", joista vain riittävän nuorena, 5-7 -vuotiaina, hoitoon saadut lapset ovat vielä omaksuneet kielen. (Leiwo 1989, 55.)

Myös Lyytinen (1976, 1-8) yhdistää kielen oppimisen lapsen koko persoonallisuuden kehittymiseen. Se on kognitiivinen tapahtuma, joka on yhteydessä emotionaaliin tekijöihin. Kielen oppiminen mahdollistuu lapsen ja aikuisen välisessä tiiviissä vuorovaikutuksessa. Kielen oppiminen on vahvistamisen, kypsymisen ja käsitteellisen oppimisen tulos.

Sarmavuori (1982, 173-175) korostaa kirjallisuuden lukemisen merkitystä kielen kehityksessä, etenkin sanavaraston karttumisessa. Vaikka kielen oppiminen edistyy aluksi kuuntelemalla ja puhumalla, lukemalla lapsen sanavarasto karttuu nopeasti.

2.4 Vieraan kielen opetusmenetelmiä

Kielioppi-käännösmenetelmässä opetus annetaan oppilaiden äidinkielellä. Luettavat tekstit käydään sanatarkasti läpi ja harjoitukset korostavat kielioppia ja sa-

nastoa. Se mitä teksti merkitsee oppilaalle ja miten hän ymmärtää sen sisällön ei ole keskeistä. Kielioppi-käännös menetelmä ei kehitä riittävästi valmiuksia keskusteluun vieraan kielen syntyperäisten puhujien kanssa. Menetelmä koostuu seuraavista osa-alueista:

1. Esimerkkilauseet, jotka sisältävät kielioppisääntöjä.
2. Kaksikielinen sanaluettelo.
3. Luettava teksti, jonka avulla harjoitellaan kielioppisääntöjä ja sanastoa.
4. Harjoitukset, jotka liittyvät oppitunnin kielioppiin ja sanastoon.
5. Käännöstehtäviä kielestä toiseen. Tavoitteena on kielen tietoinen hallinta. (Krashen 1982, 127-129.)

Kognitiivinen koodimenetelmä ei paljon poikkea kielioppi-käännös menetelmästä. Kielioppi-käännös menetelmän tavoitteen ollessa ensisijaisesti kyvyn lukea ja ymmärtää tekstejä, kognitiivinen koodimenetelmä harjoittaa kaikkia kielenkäytön muotoja; puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista. Oppitunti aloitetaan siten, että opettaja selittää jonkin kielioppisäännön oppilaan äidinkielellä ja tämän jälkeen tehdään kommunikatiivisia harjoituksia, jotka liittyvät opetettuun kielioppisääntöön. Säännön esittely- ja harjoitteluvaiheessa painopiste on muotoseikkojen oppimisessa eikä sisällön kiinnostavuuteen kiinnitetä erityistä huomiota. Kommunikatioharjoituksissa on kuitenkin mahdollisuus luonnolliseen kielen käyttöön. (Kriestiansen 1990, 10-11.)

Audiolinguaalisessa menetelmässä oppitunti aloitetaan dialogilla, joka käydään opetettavalla kielellä. Dialogiin sisältyvät tunnin aiheena olevat kieliopilliset rakenteet ja sanasto. Oppilaat oppivat kuuntelemalla ja jäljittelemällä opettajaa. Keskustelua käydään sekä ryhmissä että yhdessä. Opittujen rakenteiden drilliharjoitukset vahvistavat malleja ja kielistudiota käytetään paljon; tavoitteena on ensisijaisesti kuuntelu- ja puhetaitojen kehittäminen, myöhemmin keskitytään lukemis- ja kirjoittamistaitoihin. (McLaughlin 1985, 81-82.)

Suoran menetelmän termiä käytetään monesta kielen opetusmenetelmästä. Menetelmän periaatteena on kielen oppiminen sitä käyttämällä. Kaikki opetus tapahtuu opittavalla kielellä. Puhe, oikea ääntämys ja intonaatio opitaan ensin ja vasta tämän jälkeen oppilaat tutustuvat kirjoitettuun kieleen. Kielioppisääntöjen opettamisessa on induktiolla (ensin esimerkit, sitten säännöt) keskeinen asema. Kielioppisäännöt oppilaat oppivat käyttämällä niitä puhetilanteissa, tämä edellyttää virheiden tarkkaa korjaamista. Suoraa menetelmää käytettäessä oppilaat kuulevat muihin menetelmiin verrattuna enemmän opittavaa kieltä. (Laurén, C. 1991, 15-16.)

Luonnonmenetelmän runkona ovat seuraavat pääkohdat:

1. Luokkahuoneessa käytettävästä ajasta käytetään mahdollisimman paljon aktiiviseen vieraskielisen informaation tuottamiseen.
2. Opettaja puhuu vain opittavaa kieltä, oppilas voi käyttää myös äidinkieltään.
3. Kotitehtäviin kuuluu muodollisia kielioppitehtäviä.
4. Tavoitteena on oppilaan kyky ilmaista ajatuksiaan, suorittaa tehtäviä ja ratkoa ongelmia opittavalla kielellä.

Luonnonmenetelmässä oppilaat kuulevat paljon opittavaa kieltä ja aihevalinnoissa otetaan huomioon heidän kiinnostuksensa. Kielioppi on vain yksi osa-alue oppimisessa, ei tärkein. Menetelmä korostaa oppilaan turvallisuuden tunnetta, oppilaan ei tarvitse puhua opittavaa kieltä ennen kuin hän on siihen itse valmis. (McLaughlin 1985, 114-116.)

Total Physical Response -menetelmän on kehittänyt amerikkalainen James Asher 1960-70 -luvulla. TPR perustuu siihen, että oppilaat osoittavat fyysisesti reagoimalla ymmärtäneensä opettajansa puheen. Esimerkiksi opettajan sanoessa "Walk to the door" oppilas kävelee ovelle. Edistymisen myötä käskyt tulevat monimutkaisemmiksi ja oppilaiden käsityskyky kehittyy ennen puheen tuottamista, puheeseen

siirrytään vasta noin kymmenen tunnin opiskelun jälkeen. Jokaisella tunnilla on on tietty kieliopillinen ydinasia opittavana. Oppituntien mielekkyys ja oppilaiden motivaatio saattaa kärsiä siitä, että opettajan puhe sisältää pääasiassa vain käskyjä. (McLaughlin 1985, 114-116.)

Suggestopedian on kehittänyt bulgarialainen Lozanov. Opetusmenetelmässä noudatetaan seuraavia pääperiaatteita:

1. Psyykkinen rentoutuminen, jännityksettömyys ja ilo oppimistilanteessa. Tämä edellyttää ilon kokemista oppimisesta, mielen rentoutumista, keskittymistä ilman jännitystä sekä tyyneyttä, rauhallista vakavuutta, sisäistä uskoa ja luottamusta.
2. Tietoisien-tiedostamattoman ja aivojen kokonaistoiminnan ykseys. Oppimisessa ei hyödynnetä yksin oppilaan tietoisia reaktioita ja toimintoja vaan lisäksi hänen paratietoisuuttaan, jolloin oppimisprosessi lähenee persoonallisuuden luonnollisia ja fysiologisia säännönmukaisuuksia.
3. Suggestiosuhde reservikompleksi tasolla. Tämä periaate vaatii oppimisprosessin organisoimista sellaiseksi, että siitä tulee ryhmäterapien omaista toimintaa. Oppimisprosessin on aina toimittava persoonallisuuden käyttämättömien voimavarojen tasolla. (Lozanov 1980, 44-46.)

Suggestopedista metodia voidaan käyttää kouluissa kaikkien oppiaineiden opetuksessa; lukemisessa, kirjoittamisessa, matematiikassa, historiassa, maantieteessä ja vieraiden kielten oppimisessa. Menetelmä soveltuu hyvin lasten opetukseen, sillä he eivät vielä miellä ihmisen persoonallisuutta rajalliseksi ja oppimista tuskalliseksi. Lapsilla oppimismotivaatio on luonnollista, spontaania ja tiedostamatonta. Opettajan tärkeimpiä tehtäviä onkin estää rajaavien ja ehkäisevien sosiaalisten suggestionormien syntyminen ja taata luonnollinen siirtyminen leikin maailmasta luovan oppimisen maailmaan. (Lozanov 1980, 63.)

Kielen opetuksessa suggestopedisin menetelmin opetus jaksotetaan kokonaisuuksiin. Esimerkiksi kuukauden aikana opetusta on neljä tuntia viikossa. Tällöin jokaiseen neljän tunnin opetusjaksoon kuuluu:

- aikaisemmin opitun harjoittelua, harjoituksia ja virheiden korjauksia, mutta ei kieli-studiota tai drillejä
- uuden asia esittely oppilaille tuttuihin tilanteisiin liittyvissä dialogeissa
- opettaja lukee tekstin oppilaille, jotka seuraavat lukemista ja tekevät samanaikai-sesti hengitysharjoituksia.

Menetelmän tarkoituksena on aktivoida oppilaan oppimiskyvystä mahdollisimman suuri osa. Tämän vuoksi oppimisympäristö luodaan niin miellyttäväksi ja rentoutta-vaksi kuin mahdollista esimerkiksi musiikin, kalustuksen ja värityksen avulla. Va-rautuneisuuden vähentämiseksi oppilaat saavat myös opittavan kielen identiteetin ja nimen. (Laurén, C. 1991, 17-18.)

Autonomisessa oppimisessä lähtökohtana on oppilaan tietoisuus omasta oppimi-sestaan. Oppilaat päättävät yhdessä opettajan kanssa:

- mitä tietyn opiskelujakson aikana tehdään; jakson sisältö, työskentelytavat, mate-riaalit, arviointi
- jokaiselle jaksolle laaditaan henkilökohtaiset tavoitteet
- jokaisen jakson päätteeksi suoritetaan arviointi, jonka perusteella voidaan päätellä onko jakson tavoitteet saavutettu.

Oppilaat muodostavat opiskeluryhmät itsenäisesti oman mielenkiintonsa ja suori-tustason mukaan ja kirjoittavat jaksoa koskevan sopimuksen. Opetus- ja keskuste-lukieli on oppimiskieli, jolla myös suunnittelu ja materiaalien hankinta tapahtuu. Op-pilaat työskentelevät itsenäisesti; he etsivät vastauksia kieliopista, sanakirjoista, käsikirjoista ja toisiltaan. Opettaja pysyy taka-alalla , mutta hän auttaa tarvittaessa. Harjoituksissa käytetään dialogeja, harjoituskirjojen tehtäviä, sisältökysymyksiä tekstistä, ääntämis- ja saneluharjoituksia sekä tekstiharjoituksia. (Laurén, C. 1991, 19.)

3 KIELIKYLPY

3.1 Taustaa

3.1.1 Menetelmän syntyvaiheet Kanadassa

Kielenopetusmenetelmä kielikylpy (engl. immersion) on lähtöisin Kanadasta, jossa sen käyttö aloitettiin 1960-luvun puolivälissä ja nopean leviämisen jälkeen maassa oli järjestelmässä mukana 1990-luvun alussa n. 300.000 kanadalaisista oppilasta (MacIsaac 1991, 35). Aloitteen kielikylpyopetuksesta tekivät englanninkieliset vanhemmat, jotka halusivat parantaa lastensa valmiuksia ja motivaatiota oppia Kanadan toista virallista kieltä, ranskaa (Melnikoff 1972).

Kielikylpymenetelmän tavoitteena oli oppilaan toiminnallinen kaksikielisyys. Oppilaan ensimmäinen kieli (englanti) kehittyisi yhtä hyvin kuin samanikäisillä kun taas valmiudet toisessa kielessä (ranska) olisivat sellaiset, että oppilas voisi käyttää vaivattomasti kieltä arkielämän tilanteissa. (Lambert et Tucker 1972, 4.)

Tärkein syy kielikylvyn suosioon ja leviämiseen Kanadassa on Joaquim Arnau (Arnau 1994b) mukaan se, että englanninkielisten lasten ranskan kielen kommunikatiivinen taito on kehittynyt tehokkaasti verrattuna muihin menetelmiin, joissa kielenopetukseen käytetään vähemmän aikaa ja joihin sisältyy vähemmän kommunikatiivista ja toiminnallista kielenopetusta.

3.1.2 Kielikylpy Euroopassa

Euroopassa kielikylpy ei vielä ole levinnyt niin laajalle kuin Kanadassa. Eniten menetelmää käytetään Kataloniassa, jossa kastiliankieltä (enemmistökieli) puhuvia lapsia opetetaan katalaaniksi (vähemmistökieli) esikoulusta lähtien. Kataloniassa kielenopetuksen tavoitteet ja kastiliankielisten kulttuurillinen integraatio ovat luoneet erinomaisen pedagogisen perustan kielikylvyn suosiolle. Kielikylvylle asetetaan alusta alkaen kaksi tavoitetta: edistää lasten katalaanintaitoa ja valmiutta käyttää sitä sekä luoda positiivinen asenne kielen edustamia kulttuurillisia arvoja kohtaan. (Arnau 1994b)

Espanjassa baskialueilla ja Valenciassa on seurattu Katalonian esimerkkiä. Näissä ei kuitenkaan ole kysymys puhtaasta kanalaisesta mallista. Tavoitteena on vahvistaa katalaanin, baskin ja valencian kieliä, jotka ovat olleet painostuksen kohteena 1980-luvulle saakka. Pyrkimyksiä kielikylvyn käyttämistä opetusmenetelmänä, joka rikastaa yksilöiden kielellisiä taitoja kanadalaisen mallin mukaan, on kuitenkin myös havaittavissa. (Laurén 1992, 16-19.)

Kielikylpykäsitettä on käytetty myös Saksassa (Schlesvik-Holstein) ja Etelä-Tirolissa uudistettaessa kielenopetusmenetelmiä. Kanadalaisesta mallista ollaan tutkimuksen piirissä kiinnostuneita myös Hollannissa, jossa tutkitaan kielikylpymäisen opetusmenetelmän käyttöä vähän vanhempien oppilaiden kielenopetuksen kehittämisessä. Näille ohjelmille on kuitenkin tunnusomaista se, että ne eivät ainakaan vielä täytä kanadalaisen mallin mukaisia kriteerejä toisen kielen opetuksen määrän eikä kielellisten olosuhteiden osalta arkipäivän kielenkäytössä kouluajan ulkopuolella. Myös esim. Ruotsissa on tehty kokeiluja yhdistämällä aineen- ja kielenopetus kylpymallia muistuttavilla menetelmillä. (Björklund 1996, 19.)

3.1.3 Kielikylpy Suomessa

Suomessa kielikylpy otettiin käyttöön vuonna 1987. Malli oli kanadalainen ja samoin kuin Kanadassa menetelmä herätti eniten kiinnostusta maan kaksikielisillä alueilla. Kielikylpy aloitettiin ensimmäisenä Vaasassa ja seuraavaksi Espoossa, Kokkolassa ja Helsingissä. Suomessa kielten suhteen tilanne muistuttaa pitkälle Kanadaa; molemmat maat ovat virallisesti kaksikielisiä ja molemmissa on selkeästi väestön enemmistön puhuma kieli ja elävä vähemmistökieli. Kanadalaisen kielikylvyn muoto, jota maassamme eniten käytetään on ns. varhainen, täydellinen kielikylpy. Tällöin kielikylvyn aloittavat 3-6 -vuotiaat lapset, joita opetetaan ensimmäisen tai ensimmäisten vuosien aikana kokonaan kylpykielellä. Sen jälkeen kylpykielen osuus opetuksessa vähenee ja vastaavasti äidinkielen osuus kasvaa. (Björklund 1996, 18.) Merkittävä seikka opetuksen järjestämisessä on se, että kielikylpyopettaja opettaa ja keskustelee oppilaan kanssa vain kylpykielellä kaikissa tilanteissa. Toiset opettajat opettavat äidinkielellä muita aineita ja kieliä. (Laurén 1994, 9.)

Kielikylpyopetus laajentui Suomessa nopeasti 1990 -luvulla. Lukuvuonna 1994-95 oppilaita oli 1547 opetuksen piirissä, mikä merkitsi sitä, että edelliseen lukuvuoteen verrattuna kielikylpyyn osallistuvien lasten määrä oli lisääntynyt lähes tuhannella (Monikielisyysuutisia Vaasan yliopistosta 2/1995). Lukuvuonna 1996-97 oli kulunut kymmenen vuotta ensimmäisten ruotsinkielisen kielikylpyryhmän toiminnan aloittamisesta. Vuosien mittaan kielikylpyidea on levinnyt eri puolille Suomea; lähes 3000 lasta osallistui kielikylpyohjelmiin joko päiväkodissa tai koulussa. (Monikielisyysuutisia Vaasan yliopistosta 2/1996) Ruotsinkielistä kielikylpyopetusta annettiin ainakin Porvoossa, Espoossa, Kauniaisissa, Helsingissä, Hyvinkäällä, Pietarsaaressa, Kokkolassa, Kirkkonummella, Tuusulassa, Vantaalla, Vaasassa, Varkaudessa ja Turussa. Pisimmälle on ehditty Vaasassa, jossa ensimmäiset kylpyryhmät siirtyivät yläasteelle lv. 1996-97 alussa. (Monikielisyysuutisia Vaasan yliopistosta 2/1996)

Buss ja Mård (1999, 77) kartoittivat lv. 1998-99 kuinka laajaa kielikylvyksi kutsuttu opetus Suomessa ruotsin ja suomen kielillä peruskoulun ala- ja yläasteilla oli. Kartoitukseen mukaan 38 koulua kutsui opetustaan kielikylpyopetukseksi ja 28 suunnitelti aloittavansa 1999-2003 opetuksen, jota aikovat kutsua kielikylvyksi. Lisäksi 83 koulussa tarjotaan muuta monikielistä opetusta ja 162 koulua on erikoistunut kieltenopetukseen. Kartoitus osoitti myös sen, että suurin osa kouluista, jotka tarjosivat opetusta muulla kuin oppilaan äidinkielellä, kutsuivat opetusta muuksi kuin kielikylvyksi. Tästä huolimatta tiedotusvälineissä käytettiin kielikylpynimikettä, vaikka kielikylpyopetuksesta ei ollut ollut kysymys.

Kielikylpyopetuksen kartoituksessa lv. 1998-99 peruskouluissa Suomessa (Buss ja Mård 1999, 77) löytyi 19 ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavaa ala-astetta ja 3 yläastetta. Suomen kielen kielikylpyä tarjoavia ala-asteita oli kaksi, jotka molemmat sijaitsivat Pietarsaaressa. Ruotsin kielen kielikylpyyn osallistui ala-asteilla 1815 ja yläasteilla 68 oppilasta. Suomen kielen kielikylvyssä oli 90 oppilasta.

3.2 Kielikylpymenetelmän periaatteet ja toteuttamistavat

Genessee (1987, 1) määrittelee kielikylvyn kaksikielisen opetuksen muodoksi, jossa enemmistökielisiä lapsia opetetaan vähemmistön kielellä. Opetuksessa noudatetaan yleistä opetussuunnitelmaa ja vieraalla kielellä opetetaan normaaleja oppiai-

neita. Opetuksesta tulee yli puolet tapahtua vieraalla kielellä, jotta kysymyksessä on kielikylpy.

Kielikylvyn suosion lisääntyessä Kanadassa kehitettiin erilaisia menetelmiä ja malleja, joissa kielikylvyn aloittamisikä oli keskeinen. Äidinkielen kehityksen on pelätty häiriintyvän liian varhaisesta vieraskielisen opetuksen aloittamisesta Turku (Helle 1985, 114). Toisten näkemysten mukaan tulos on sitä parempi mitä aikaisemmin opetus aloitetaan. Bakerin (1988, 96-99) mukaan kielikylvymenetelmät voidaan jakaa aloitusajankohdan perusteella varhaiseen kielikylpyyn (early immersion), viivästettyyn kielikylpyyn (delayed immersion) ja myöhäiseen kielikylpyyn (late immersion). Varhaiseen kylpyyn lapset tulevat tarhaikäisinä, viivästettyyn 9-10 -vuotiaina ja myöhäiseen yläasteikäisinä. Kielikylvymenetelmät eroavat toisistaan myös kielikylpyopetukseen päivittäin käytetyn ajan ja kylpykielen perusteella.

Laurén (1996) määrittelee alkamisajankohdan mukaan kanadalaisen kielikylvyn varhaiseen, viivästettyyn ja myöhäiseen kielikylpyyn. Varhainen kielikylpy alkaa päiväkodissa, viivästetty ala-asteen puolella välissä ja myöhäinen yläasteelle siirryttäessä. Mallit eroavat toisistaan myös sen mukaan kuinka suuri osuus opetuksesta on kylpykieltä. Varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä kylpykieltä käytetään aluksi kaikessa opetuksessa. Oppilaan äidinkieli otetaan opetuksessa mukaan ensimmäisen tai toisen vuoden jälkeen. Sen osuus kasvaa asteittain ja kattaa lopulta noin puolet opetuksesta. Osittaisessa kielikylvyssä opetuksessa käytetään alusta alkaen molempia kieliä. Malleja voidaan yhdistellä eli käyttää varhaista, täydellistä kielikylpyä tai viivästettyä, osittaista kielikylpyä. (Laurén, C. Pohjalainen 10.11.1996)

Varhainen täydellinen kielikylpy (early total immersion) on Laurénin (Laurén 1992, 20) mukaan paras menetelmä. Siinä lapset aloittavat 5-vuotiaina ja ensimmäisen 2-3 vuoden aikana käytetään ainoastaan kylpykieltä. Tämän jakson jälkeen äidinkielen osuus kasvaa asteittain siten, että 6-7 vuoden kuluttua kielikylpykieltä puhutaan puolet opetusajasta. Varhainen osittainen kielikylpy alkaa lastentarhasta ja toista kieltä puhutaan koko ala-asteen ajan.

Varhainen osittainen kielikylpy (early partial immersion) alkaa lastentarhasta ja kylpykieltä puhutaan koko ala-asteen ajan. Menetelmä eroaa varhaisesta täydellisestä kielikylvystä toisella kielellä käytetyn ajan perusteella. Aika vaihtelee ohjelmittain, mutta kylpykielen osuus on tavallisesti puolet opetusajasta. Suhde säilyy koko ala-asteen ajan. (Genessee 1988, 175.)

Viivästetyssä kielikylvyssä (delayed immersion) kielikylpykieli otetaan opetuskieleksi neljännellä tai viidennellä luokalla. Ennen kielikylvyn aloittamista oppilaat ovat oppineet lukemaan omalla äidinkielellään; päinvastoin kuin varhaisessa kielikylvyssä, jossa lukemaan opitaan kylpykielellä. Yleensä oppilaat opiskelevat kielikylpykieltä ennen kielikylvyn aloittamista. (Snow 1990b, 116.)

Myöhäinen kielikylpy (late immersion) on menetelmä, jossa kielikylpykielen käyttö aloitetaan ala-asteen lopussa tai yläasteen alussa. Ennen kielikylvyn aloittamista oppilaat saavat kylpykielen opetusta, mutta kylpykieli on opetuskielenä vasta kielikylpyopetuksen alettua. (Snow 1990b, 116.)

Swain ja Lapkin (1982, 9) kuvaavat varhaisen, täydellisen ranskan kielikylvyn malleja, joita on käytetty Kanadassa Carletonissa, Ottawassa ja Torontossa äidinkieleltään englantia puhuvien lasten opetuksessa. Kaikissa käytetyissä malleissa kylvetys aloitetaan lasten ollessa päiväkodissa puolipäiväryhmässä siten, että ranska on ainoa opetuksessa käytetty kieli. Myös koulussa luokilla 1 - 4 käytetään opetuksessa vain ranskaa lukuun ottamatta lyhyitä päivittäisiä tuokioita englannin kielellä, jotka otetaan käyttöön toisen tai kolmannen luokan aikana. Viidennellä luokalla 60 - 80 % opetuksesta on edelleen ranskankielistä pudoten kuudennelle luokalla 40 ja 50 %:n välille. Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla opetussuunnitelmaan kuuluvista aineista opetetaan puolet ranskaksi ja puolet englanniksi.

3.3 Tutkimuksia ja kielikylvyn arviointia

Ensimmäisen kielen kehitys on ollut yleinen huolenaihe kielikylvymenetelmän tuloksia tutkittaessa. Swainin ja Lapkinin mukaan (1982) testitulokset osoittavat, että erityisesti lukemisen ymmärtämisessä, tavaamisessa ja kirjoittamisessa kielikylpyoppilaat olivat vertailuryhmien yksikielisiä ikätovereita jäljessä ensimmäisten vuosi-

en aikana. Tämä on ymmärrettävää, sillä ensimmäisessä kielessä ei opetusta aluksi anneta ollenkaan. Genessee (1987, 35) puolestaan toteaa, että kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa ja sanavarastossa ei ole havaittu eroja kielikylpyoppilaiden ja vertailuryhmien välillä. Sen jälkeen kun ensimmäinen kieli on otettu oppilaineeksi, kielikylpyoppilaat saavuttavat vuodessa saman kielellisen tason kuin vertailuryhmät. Tämä pätee myös niillä alueilla, joilla aikaisemmin on ollut suurimmat erot. Tulokset osoittavat lisäksi, että sillä ei ole merkitystä millä luokalla ensimmäisen kielen opinnot aloitetaan, koska kielikylpyoppilaat saavuttavat kuitenkin noin vuoden aikana vertailuryhmien kielitason. (Genessee 1987, 37.)

Vesterbackan (1991a, 166-167) tekemässä tutkimuksessa Vaasan kielikylpykokeilusta keskityttiin lasten ensimmäisen kielen tutkimiseen kahden ensimmäisen kylpyvuoden aikana. Ensimmäisen vuoden aikana todettiin lasten ensimmäisen kielen kehityksestä tehdyissä tutkimuksissa vaikeimmaksi sekä kielikylpylapsille että vertailuryhmälle adjektiivien taivutus ja helpoimmaksi preesens -aikamuoto. Yksilölliset erot olivat suuremmat kuin ryhmien väliset erot. Sanastotesteissä ei ollut merkitseviä eroja kielikylpyryhmien ja vertailuryhmien lasten välillä. Toisena kielikylpyvuonna ryhmien välillä suoritetuissa sanasto-, kielen tuottamis- ja luovuustesteissä ei myöskään ilmennyt merkitseviä eroja. Yksi testeistä osoitti, että kielikylpyryhmät käyttävät ensimmäistä kieltä luovemmin kuin vertailuryhmät. Swainin ja Lapkinin (1982, 41-42) tutkimuksessa kolmannes kielikylpyoppilaista ylsi samoihin tuloksiin vertailuryhmien kanssa lukemisessa ja kuullun ymmärtämisessä.

Genesseen (1984, 39) mukaan kielikylpyoppilaat eivät saavuta vertailuryhmien tasoa toisen kielen (kylpykieli) tuottamisessa, vaikka heidän valmiutensa ovat hyvät. Lambert ja Tucker (1972, 204) osoittivat tutkimuksessaan, että kielikylpyoppilaat käyttävät vapaissa puhetilanteissa toista kieltä yhtä nopeasti ja oikein kuin vertailuryhmien oppilaat, mutta kontrolloiduinna testitilanteissa kielikylpyoppilaat tekevät virheitä toista kieltä puhuttaessa. Harley ja Swain (1984) ovat analysoineet kielikylpyoppilaiden verbien käyttöä kahdenkymmenen minuutin haastattelussa kylpykieltä äidinkielenään puhuvan aikuisen kanssa. Tuloksista ilmenee, että kielikylpyoppilaat käyttävät verbejä puheessaan yhtäläisesti vertailuryhmien oppilaiden kanssa ja verbien vaihtelu on myös samanlainen. Kielikylpyoppilaat käyttävät kuitenkin

yksinkertaisempia kielikuvioita kuin vertailuryhmien oppilaat ja ovat taipuvaisia valitsemaan kieliopillisia ratkaisuja, jotka ovat lähellä ensimmäisen kielen rakennetta.

Gustavsson (1994, 202) tutki kolmea päiväkodin kielikylpyryhmää ja toteaa, että lasten toisen kielen ääntämisen taso oli hyvä ja lapset osasivat vastata kysymyksiin, jotka liittyivät läheisesti päiväkodin rutiineihin. Rutiini- ilmausten merkitys oli kuitenkin joissakin tilanteissa epäselvä noin puolelle kielikylpyryhmien lapsista.

Mustaparta & Tella (1999, 21-23) arvioivat erittäin kriittisesti Suomessa toteutettua kielikylpyopetusta. Heidän mukaansa kielikylpyopetuksen ajatuksena on saavuttaa kaik ki se, mitä peruskoulu antaa, ja kaiken muun ohessa kaksikielisyys. He viittavat Kanadassa tehtyihin tutkimuksiin 30 vuoden aikana ja niissä esiin tulleisiin ongelmiin. Suomessa kielikylpy on vielä niin uusi asia, että ongelmat eivät ole vielä tulleet esiin. Useissa kohdin verrataan Suomen ja Kanadan erilaisuutta kielikylpyopetuksen näkökulmasta katsoen.

Erityiseksi ongelmaksi Mustaparta & Tella (1999, 24) näkevät äidinkielen aseman. Kylpykielen oppiminen aloitetaan jo alle kouluikäisenä, seuraava kieli saattaa olla ohjelmassa jo ensimmäisellä luokalla ja jälleen uusi kieli parin, kolmen vuoden kulluttua. Jos äidinkielen tuntimäärä on lisäksi pudotettu paljon alle minimitason, äidinkieli saattaa jäädä vain kieleksi muiden joukossa. Suomeen on siirretty jokseenkin sellaisenaan Kanadan vanhan mallin mukainen varhainen täydellinen kielikylpy. Jos kielikylpyopetusta halutaan Suomessa jatkaa, olisi tekijöiden mukaan kehitettävä meidän olosuhteisiimme soveltuva malli.

4 OPETUSTOIMEN HALLINNON JA LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOSTEN VAIKUTUKSET KIELIKYLPYOPETUKSEN KEHITTÄMISEN MAHDOLLISUUKSIIN

4.1 Näkökulmia opetustoimen hallinnon viitekehyksestä

Opetustoimen hallinnolla tarkoitetaan säännöksiin ja hallinnollisiin määräyksiin perustuvia toimenpiteitä koululaitoksen ja sen toiminnan organisoimiseksi, ohjaamiseksi ja valvomiseksi. Toiminnan tarkoituksena on saavuttaa ne tavoitteet, jotka koulutukselle asetetaan; hallinto ei ole itsetarkoitus. (Ruuhijärvi & Toivonen 1973, 32.)

Sarjalan (1982, 35) mukaan hallintoa on pidetty välttämättömänä pahana koulutuspolitiikassa. Tämä johtuu ennen muuta siitä, että tälle hallinnon lohkolle on katsottu kuuluvan oikeus itsesääntelyyn. Kestäviä tuloksia ei tämän näkemyksen mukaan voida tuottaa etukäteissuunnittelun tai luovuutta tukahduttavan hallinnollisen ohjailun kautta. Kasvatuksen liberalistinen tulkinta on lähtenyt siitä, että kasvatusta on ihmisessä piilevän kasvun esteiden raivaamista. Kasvatettavassa piilevän kasvuvoiman esillepääsy vaatii liikkuma-alaa, jota normeja, yleistyksiä ja keskiarvoja käyttävä hallinto ei saisi kahlita. Tällaisen käsityksen vastapainoksi voidaan todeta, että usko kasvatukseen itsesääntelyyn johtaa tulokseen, joka on liian sattumanvarainen tyydyttääkseen tavoitteellisen yhteiskuntapolitiikan vaatimuksia. Jotta koulutuksen tuottamat etuudet ja kaantuisivat oikeudenmukaisesti, tarvitaan yhteiskuntapoliittisia varmistustoimia.

1990-luvun alkupuolella Suomen opetushallinto on aktivoitunut esittämään perinteistä suurestikin poikkeavia kannanottoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Näissä kannanotoissa arvostellaan koulutuksen perinteistä sirpaloitumista sektoreiksi, jolloin ihmisen elämänprosessin kokonaisuus unohtuu. Oleellinen muutos aiempaan on se, että opetustoimen hallinto on ottanut askeleen kohti yhteiskunnallisen elämänstrategian ja sen perusehtojen määrittäystä yli perinteisen hallinnon eri alojen sektoroinnin. Näin se on päätenyt yleiseen , kaikkien hallinnonalojen tavoitteeksi asetettuun kansalliseen sivistysstrategiaan. Sen ratkaiseva mahdollistaja on koulutus, joka on perinteisesti opetustoimen vastuualue. (Rauste-von Wright & von Wright 1995, 11.)

Koulutushallintoon on alkanut kohdistua yhä enemmän uusia ja entisten kanssa ristiriitaisia odotuksia. Hallintoympäristö on käynyt epävarmemmaksi; jokaisella ajalla ja

jokaisella järjestelmällä on omat ongelmansa. Yleensä ne liittyvät kuitenkin strategioiden ristiriitaisuuteen tai muutoksiin kesken monivaiheista prosessia, viestinnän vaikeuteen eri osallistujatahojen välillä sekä sisäisten että ulkoisten riippuvuussuhteiden hallintaan. Kun tähän vielä lisätään ajan niukkuuteen, asiantuntemuksen kapeuteen, organisaatioviivästymään ja rahaan liittyvät ongelmat, huomataan miten häiriöille altis hallinnon mikä tahansa laaja kehittämistehtävä saattaa olla. Muutokset eivät ole hallittavissa ilman arviointia ja ennakoitua. Mitä mutkikkaammalta maailma näyttää, sitä enemmän ja huolellisemmin sitä pitäisi pohtia. (Lehtisalo & Raivola 1999, 248-249.)

Laukkasen (1995, 125) mukaan evaluaatiotutkimuksen lisääminen on hallinnon päätöksenteossa tutkimuksen toimeksiantajien ja tutkijoiden yhteinen toivomus ja etu. Jotta tähän päästäisiin, on tärkeätä nähdä, että evaluaatiokysymykset ovat retrospektiivisiä perustuen olevan toiminnan arvon ja hyödyllisyyden määrittämiseen. Sen lisäksi on tunnustettava, että evaluaatio kytkeytyy päätöksentekoon, jossa joudutaan sovittelemaan erilaisia näkökantoja. Tämä osoittaa myös sen, että evaluaation käyttö päätösten legitimoimiseksi keinona ei merkitse toimintapolitiikan teknokraattista tieteellistämistä. Evaluaatiotutkimus olisi hyödyllistä nähdä jatkuvaksi neuvotteluprosessiksi. Päätöksentekijän kannalta se merkitsisi paitsi sitoutumista evaluaatiokysymyksiin myös sitoutumista keskusteluyhteyteen tutkijan kanssa. Se voisi myös merkitä sitä, että evaluaatiota suunnataan ja syvennetään tutkimuksen esille tuomien havaintojen kautta.

4.2 Hallinnon toimintaedellytysten muutokset

Suomessa opetustoimen hallinto on ollut keskusjohtoinen kansakoululaitoksen aikana ja siirryttäessä rinnakkaiskoulujärjestelmästä yhtenäiskoulujärjestelmään eli peruskouluun 1970-luvulla hallintojärjestelmän periaatteet eivät muuttuneet. Paikalliset kouluhallintoviranomaiset olivat laeissa, asetuksissa ja silloisen kouluhallituksen kirjeissä annettujen säädösten ja määräysten toteuttajia. Valtakunnallinen opetussuunnitelma määräsi opetuksen sisällöt. Lääninhallitukset puolestaan valvoivat, että kaikessa toiminnassa noudatettiin annettuja ohjeita. Oppivelvollisuuskoulujen ohella tarkka säätely koski myös laajasti muuta koulutusta.

Esimerkkinä yksityiskohtaisesta ohjauksesta 1970-luvulla olivat kouluhallituksen peruskouluasetuksen (PkA 443/70) nojalla laatimat luettelot siitä, mikä määrä vihkoja, paperia, kyniä ja muita koulutarvikkeita sekä työaineita on peruskoulussa katsottava oppilasta ja vuotta kohden tarpeelliseksi. Luetteloissa on esitetty koulutarvikkeet nimikkeittäin sekä esitetty niiden määrät. Nimikkeistä ja määristä voitiin poiketa sillä ehdolla, ettei kunnan kaikkien peruskoulujen koulutarvikkeiden ja työaineiden yhteishinta muodostu luettelossa mainittujen nimikkeiden ja määrien perusteella kunakin vuonna ja kullakin paikkakunnalla laskettavaa yhteishintaa suuremmaksi. (Ruuhijärvi & Toivonen 1973, 288.) Tarkan ohjauksen ja valvonnan perusteena oli valtiosuosjärjestelmä, jonka mukaan kunta sai peruskoulun opetuksen järjestämiseen valtiolta avustusta vuotuisen käytön mukaan (KjL 1968/467).

Lainsäädäntöä on uudistettu ja normiohjausta purettu vähitellen 1980- ja 1990-luvuilla. Vuoden 1985 koululainsäädännön uudistuksessa toteutettiin monia opetukseen ja sen järjestelyihin liittyviä muutoksia merkittävimpinä tasokurssijärjestelmästä luopuminen, opetussuunnitelmajärjestelmän kuntakohtaisuuden lisääminen ja tuntikehysjärjestelmän toteuttaminen. Vuoden 1991 uudistus painottui enemmän hallinnon uudistamiseen, johon oli erityisiä syitä mm. vapaakuntakokeilu, hallinnon yleinen kehittäminen ja normien purku. Paikallisen koulutoimen hallinnon kannalta keskeisiä olivat seuraavat muutokset: koululautakunta ei ollut enää pakollinen koulutoimen ylimpänä luottamuselimenä, koulutoimen johtajan viran tilalle voitiin perustaa laaja-alaisempaa tehtävää hoitavan viranhaltijan virka, koulutoimen johtosäännön sisältö oli vapaammin kunnan ratkaistavissa, kunnallisvalituksen ottaminen käyttöön koulutoimessa ja yksityiskohtaisesta toimintaohjeista luopuminen. (Toivonen 1991, 9.)

Viimeisin uudistus koululainsäädännössä tuli voimaan 1999, jolloin peruskoululait ja -asetukset muuttuivat perusopetuslaeiksi- ja asetuksiksi. Lainsäädännön tärkeimpiä tavoitteita on antaa koulutuksen järjestäjälle uudenlaisia mahdollisuuksia opetuksen toteuttamiseen ja edesauttaa koulutoimen kehittämistä. Kunnille avautuu aikaisempaa paremmat mahdollisuudet järjestää opetusta tarkoituksenmukaisella tavalla ja oppilaitoksia kannustetaan ottamaan huomioon omat ja ympäristön vahvuudet. Koulutuksen kehittämisen vastuu siirretään ylläpitäjälle ja normiohjauksen kevenemisen myötä koulutuksen järjestäjille on asetettu arviointivelvollisuus. (Kangasvieri 2000, 15.)

4.3 Opetustoimen lainsäädännön muutosten vaikutus kielikylpyopetuksen järjestämiseen

Vieraskielinen opetus tuli mahdolliseksi ilman opetusministeriön kokeilulupaa laissa peruskoululain muuttamisesta (261/1991), joka tuli voimaan 1. päivänä elokuuta 1991. Lain 25 §:ssä todetaan, että peruskoulun opetuskielenä voidaan käyttää muutakin kuin koulun opetuskieltä, milloin se on opetuksen kannalta tarkoituksenmukaista. Peruskouluun voi lain kohdan mukaan lisäksi kuulua yksi tai useampi opetusryhmä, jossa opetus annetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Opetukseen osallistuminen on oppilaalle vapaaehtoista. Vieraskielisen opetuksen tulo mahdolliseksi ilman kokeilulupaa merkitsi Pietarsaassa parempia mahdollisuuksia kielikylpyopetuksen aloittamisen suunnitteluun ja valmisteluun peruskoulussa.

Uudessa perusopetuslaissa (628/1998) § 10 mainitaan koulun opetuskielestä, että erillisessä opetusryhmässä opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kuin oppilaan äidinkielellä. Saman lain 12 §:ssä säädetään, että äidinkielenä opetetaan oppilaan opetuskielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieltä. Tilanne on kielikylpyopetuksen kannalta uusi, sillä valtioneuvoston peruskoulun tuntijakopäätöksen (834/1993) peruskoulun ala-asteen äidinkielen viikkotunteja tulee olla vähintään 32. Muutoksen aiheuttamia toimenpiteitä selvitetään myöhemmin kohdassa 6.1.1.

Merkittävää oli vieraalla kielellä opettavien oppilasryhmien kytkeminen opetuksen laskennalliseen tuntimäärään, joka oli kunnan saaman valtionosuuden perustana. Laissa peruskoululain muuttamisesta (707/1992) laskennallisen tuntikehyksen määrittelyperusteissa viitataan 31 C §:n kohdassa 4 peruskoululain 25 §:ään. Lainkohdassa säädetään, että peruskouluopetuksen laskennallista tuntimäärää korotetaan asetuksella määriteltävällä tavalla, milloin kunnassa annetaan vieraskielistä opetusta erillisessä opetusryhmässä. Tämä tarkoitti Pietarsaaren osalta sitä, että kielikylvyn opetusryhmät voitiin laskea lisänä koulun opetusryhmien lukumäärään. Koska peruskoululain 31 a kohdan perusteella taas vastaavasti todetaan, että ala-asteen opetuksen laskennallinen tuntimäärä on 28,5 tuntia viikossa kutakin koulun oppilasmäärän perusteella asetuksella säädetyllä tavalla laskettua rehtorin ja luokanopettajan virkaa kohti, kielikylpyluokat toivat laskennallisen opetustuntimäärän eivätkä siten vähentäneet resurssia muusta opetuksesta.

Kaupungissa kielikylypoppilaat tulivat ja tulevat kielikylypyluokille eri ala-asteiden oppilasottoalueilta, koska mahdollisuus opetukseen osallistumiseen tarjotaan kaikille. Tämä aiheutti opetuksen laskennallisia tunteja ja koulujen opettajanvirkojen määriä laskettaessa ongelmia, sillä koulut "menettivät" oppilaita kielikylypyluokalle ja jos oppilasmääräraja laski tämän vuoksi juuri alle tietyn rajan, jonka perusteella koulun perusopetusryhmien määrä laskettiin, aiheutti se luonnollisesti vastareaktioita. Kielikylypyopetuksen katsottiin tällä perusteella rajoittavan muiden kuin luokkien sijoittamiskoulujen toimintamahdollisuuksia ja opettajien määrää. Virkojen määrän laskeminen kouluissa perustui Asetukseen peruskoululain muuttamisesta (1174/1992), jonka mukaan peruskoulun ala-asteella on virkoja oppilaiden määrän perusteella oheisen taulukon mukaan.

Taulukko 6. Koulun oppilasmäärien vaikutus laskennallisiin opettajanvirkoihin (PkA 1992/1174)

Oppilaat	Virat	Oppilaat	Virat
13	1	130	6
20	2	155	7
40	3	180	8
80	4	205	9
105	5	230	10

Milloin kouluun tulevia lapsia on yli 250, on koulussa yksi laskennallinen virka kutakin alkavaa 25 ensimmäisen ja kutakin 25 toisen vuosiluokan oppilasta kohti ja yksi virka kutakin muun vuosiluokan alkavaa 32 oppilasta kohti. Koulussa on kuitenkin vähintään yksitoista laskennallista virkaa.

Samassa asetuksen kohdassa mainittiin lisäksi, että milloin oppilasmäärä koulussa, jossa on edellä esitetyn laskentaperusteen mukaan enintään neljä virkaa, alenee oppilasmäärä säädettyä oppilasmäärää pienemmäksi, katsotaan koulussa olevan kuitenkin yksi laskennallinen virka, mikäli oppilasmäärä on vähintään kuusi. Ja edelleen kaksi virkaa, mikäli oppilasmäärä on vähintään 14, kolme virkaa mikäli oppilasmäärä on vähintään 36 ja neljä virkaa, mikäli oppilasmäärä on vähintään 78. Myös tässä kohdassa viitataan peruskoululain 25 §:n 2. momenttiin siten, että milloin ala-asteella

annetaan opetusta muulla kuin peruskoulun opetuskielillä erillisessä opetusryhmässä, lasketaan opettajanvirkojen määrä erikseen mainittua opetusta saavien oppilaiden osalta. (PkA 1174/1992)

Vuoden 1993 alusta valtiosuuslainsäädäntö muuttui laskennalliseksi siten, että valtion kunnille peruskoulun opetuksen järjestämiseen osoittama rahoitus ei enää suoraan riippunut siitä kuinka paljon kunnassa opetusta järjestetään (L opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 705/1992). Tuntikehys eli laskennallisen kaavan mukaan saatu kunnan opetustuntien määrä säilyi kuitenkin valtiosuuden perusteena, joten tuntimäärän kertymään vaikutti edelleen oppilaiden lukumäärä ala-asteilla määrittäen laskennallisten opettajavirkojen lukumäärän.

Kielikylpyopetuksen järjestämisen kannalta täydelliseen vain laskennalliseen yksikköhintajärjestelmään siirtyminen peruskoulun valtiosuuksia laskettaessa vuoden 1995 alussa merkitsi huomattavaa helpotusta, sillä uuden järjestelmän mukaan valtiolta tuleva raha lasketaan kertomalla kunnan oppilaskohtainen yksikköhinta kunnan oppilaiden lukumäärällä (L opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 39 §: 2 momentin kumoamisesta 1456/1994). Tuntikertymällä ei enää ollut merkitystä. Opetusryhmät ala-asteilla voitiin muodostaa vapaasti kunnan omaa harkintaa käyttäen. Peruskoulun opetukseen käytettävistä tuntimääristä oppiaineittain säädetään valtioneuvoston päätöksessä peruskoulun tuntijaosta (VnP 23.9.1993).

Valtiosuusjärjestelmällä ja sen muutoksilla on ollut tärkeä osuus kielikylpyopetuksen järjestämisessä Pietarsaaressa, koska 1990-luvun alussa alkaneet säästötoimet kunnallistaloudessa merkitsivät myös leikkauksia opetustoimessa. Jos samanaikaisesti käyttöön otettava kielikylpyopetus olisi merkinnyt menojen lisäystä ilman, että valtiosuus olisi samassa suhteessa noussut, olisi opetuksen järjestämiselle tullut esteitä. Tehdessään myönteistä periaatepäätöstä 15.12.1993 (§ 31) kielikylpyopetuksen aloittamisesta peruskoulussa Pietarsaaren koulutuslautakunta edellytti opetuksen järjestämistä siten, että se ei aiheuta lisäkustannuksia kaupungille. Edelleen päätöksessä edellytettiin, että jos voimassa oleviin säädöksiin, joissa määritellään valtiosuuden perustana olevat laskennalliset opettajavirat ja tuntikehys, tulee muutoksia, niiden vaikutukset vieraalla kielellä annettavan opetuksen järjestämismahdollisuuksiin tutkitaan ja kielikylpyopetuksen jatkaminen otetaan uudelleen harkittavaksi ja päätet-

täväksi. Kielikylypöpetuksen järjestämisessä tämän periaatepäätöksen johdosta on edellä kuvattuja lainsäädännön muutoksia ja kehitystä seurattu tehtäessä ratkaisuja koulutuslautakunnassa ja osastoissa.

Esiopetuksessa päiväkodeissa kielikylypyryhmien muodostamisessa ja toiminnan järjestämisessä lainsäädännöllä ei ole ollut samanlaista merkitystä kuin opetustoimessa. Esim. päiväkodeissa lapset ryhmiin voivat tulla eri puolilta kaupunkia riippuen mm. huoltajien työpaikkojen sijainnista ja se miten päivähoito on järjestetty, ei vaikuta valtion rahoitukseen sosiaalitoimessa. Yleistäen voi todeta, että kylypyryhmiä koskee sama lasten päivähoitosta annettu lainsäädäntö kuin muitakin eikä käytetyllä kielellä ole merkitystä. Käytännön järjestelyt fyysisten tilojen, henkilöstön riittävyden ja resurssien osalta on voitu tehdä kunnan omilla päätöksillä.

4.3.1 Opetushallituksen ohjeet vieraskielisen opetuksen järjestämisestä

Opetushallitus on lähettänyt perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille keväällä 1999 ohjeet opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan omalla äidinkielellä (Opetushallituksen ohje 1/012/1999). Siinä todetaan, että muulla kuin oppilaan äidinkielellä järjestetty opetus on viime vuosina yleistynyt peruskouluissa ja lukioissa. Opetushallitus kiinnittää koulutuksen järjestäjien huomiota siihen, että kaikissa vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen tai muulla kuin oppilaan äidinkielellä annettavan opetuksen järjestelyissä on noudatettava valtioneuvoston 23.9.1993 päättämiä peruskoulun ja lukion tuntijakoa, ellei koulutuksen järjestäjä ole saanut kokeiluluvan perusteella oikeutta poiketa niistä.

Pietarsaaressa on koulutuslautakunnan pöytäkirjojen mukaan vuodesta 1993 alkaen toimittu peruskoululain mukaan ja erillistä kokeilulupaa kielikylypöpetuksen järjestämiseen ei ole tarvittu. Samoin on menetelty myös muissa kunnissa vastaavissa tilanteissa. Uuteen perusopetuslakiin perustuva opetushallituksen ohjekirje edellyttää jatkossa erillisen kokeiluluvan anomista opetusministeriöltä.

Pietarsaaren kaupungin koulutuslautakunta päätti kokouksessaan 11.5.1999 (§ 12) anoa opetusministeriöltä kokeilulupaa kielikylypötoimintaa varten perusopetuslain 20 §:n mukaisesti. Opetusministeriö on 27.7.1999 tekemällään päätöksellä myöntänyt

anotun luvan (Opetusministeriön kirje 27.7.1999). Opetuksen järjestäjää pyydetään samalla tekemään kielikylpyopetuksessa saavutetuista tuloksista ja mahdollisista kehittämisehdotuksista selvitys opetushallitukselle 30.4.2000 mennessä. Selvityspyyntö koskee myös sitä kielikylpyopetusta, joka on aloitettu ennen nyt tehtyjä kokeilulupapäätöksiä. Opetusministeriö pitää tärkeänä, että opetushallitus kokoaisi näiden selvitysten pohjalta kokeilua koskevat tulokset ja mahdolliset kehittämisehdotukset sekä lähettäisi ne oman lausuntonsa kera opetusministeriölle 31.10.2000 mennessä.

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että kielikylpyopetuksen järjestäminen ei ole enää yksin kunnan päätettävissä ainakaan, jos kysymyksessä on varhainen täydellinen kielikylpymalli, jossa kylpykielen osuus on hallitseva perusopetuksen alimmilla luokka-asteilla, koska tällöin poiketaan valtioneuvoston päättämästä perusopetuksen tuntijaosta. Perusopetuslaissa (628/1998) mainittua pääasiassa vieraskielisen opetuksen sallimista erillisessä opetusryhmässä koskevaa 10 §:ää ei näin ollen voida tulkita siten, että se antaisi yksin mahdollisuuden kielikylpyopetuksen järjestämiseen.

4.3.2 Opettajalta edellytettävä kielenhallinta muulla kuin oppilaan äidinkielellä annettavassa perusopetuksessa

Opetushallitus on lähettänyt 26.3.1999 päivätyn määräyksen (Opetushallituksen määräys 7/011/1999) perusopetusta tarjoaville kouluille ja perusopetuksen järjestäjille. Määräyksessä todetaan, että perusopetuslain mukaan koulun opetuskielenä voi olla joko suomi tai ruotsi. Lisäksi osa opetuksesta voidaan antaa muulla kuin oppilaan omalla kielellä, jos se ei vaaranna oppilaan mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kuin oppilaan äidinkielellä.

Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 9 §:n mukaan perusopetusta tai esiopetusta antavan opettajan tulee täydellisesti hallita koulun opetuskieli. Jos opetuskieli on muu kuin koulun opetuskieli tai jos on kysymys perusopetuslain 10 §:n 4 momentin tarkoittamasta opetuksesta, voi opetusta antaa myös henkilö, joka hallitsee opetuksessa käytettävän kielen. Opetushallitus määrää tarvittaessa, miten kielen hallinta osoitetaan.

Opetushallitus ilmoittaa määräyksessään, että se on päättänyt opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 9 §:n 2 momentin nojalla, että edellä tarkoitettu opetuskielen hallinta on opettajalla, joka on suorittanut

- 1) yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (668/1994 ja asetuksen (669/1994) tarkoittaman kielitutkinnon tasoasteikon seitsemän mukaisen kokeen tai
- 2) yliopistossa vähintään 55 opintoviikon laajuiset opetuskielen opinnot.

Opetuskielen hallinnan osoittamista edellä tarkoitettulla tavalla edellytetään siinä tapauksessa, että opetussuunnitelman mukaisesta opetuksesta vähintään neljä viikkotuntia tai neljä kurssia kyseisenä lukuvuonna opetetaan kyseisellä kielellä. Edellä tarkoitettuna opetuskielen hallinta tulee osoittaa kolmen vuoden kuluessa opetushallituksen määräyksen voimaan tulemisesta eli 1.8.1999 lukien.

Pietarsaaressa tilanne opettajien kelpoisuuksissa vieraan kielen opettamisessa kielikyöluokilla eli erillisissä opetusryhmissä on hyvä, sillä opettajat saadaan luokille pääasiassa vaihtamalla kieliryhmien kesken. Tällöin täyttyvät sekä pedagogiset että opetuskielen edellyttämät kelpoisuusehdot. Mahdollisuudet laajan kielikyöopetuksen järjestämiseen ovat todella erinomaiset kaksikielisessä kaupungissa verrattuna yksikieliseen, sillä esimerkiksi jo perusopetuksen luokka-asteilla 1-6 tarvitaan Pietarsaaressa 12 kelpoisuusehdot täyttävää kielikyöluokan opettajaa. Voisi kuvitella, että josakin vastaavan kokoisessa yksikielisessä kunnassa opettajien saaminen on paljon vaikeampaa

5 PIETARSAAREN KAUPUNGIN OPETUSTOIMI

5.1 Pietarsaaren kaupunki

Pietarsaaren kaupunki, ruotsiksi Jakobstad, perustettiin Pedersören suurpitäjän vanhaan satamaan 1652, joten se täyttää 350 vuotta vuonna 2002. Kaupungin perusti sotapäällikkö Jakob de la Gardien leski Ebba Brahe. Kaupunki sai ruotsinkielisen nimensä de la Gardien mukaan, mutta suomenkielisenä nimenä säilyi suora käänös Pedersöre -nimestä pääasiassa Järviseudun tervantuottajien vaatimuksesta.

Pietarsaari oli 1800-luvun lopulle saakka täysin ruotsinkielinen ja sen kasvu oli useimpien muiden kaupunkien lailla lähes olematon. 1880 kaupungin reilusta kahdesta tuhannesta asukkaasta alle prosentti oli suomenkielisiä. Samalla vuosikymmenellä alkoi voimakas teollistuminen ja muutamassa vuosikymmenessä kaupungin asukasluku ja kielisuhteet muuttuivat huomattavasti. Vuoteen 1910 mennessä väkimäärä kolminkertaistui ja suomenkielisten osuus nousi 40 prosenttiin. Samalla palveluvaltaisesta porvariskaupungista tuli kaksikielinen työläiskaupunki. Vain neljännes asukkaista työskenteli teollisuuden ulkopuolella ja yksi tupakkatehdas työllisti kaksi tuhatta naista ja miestä.

Kaupungin asukasmäärä oli 1.1.1999 yhteensä 19.817, joista ruotsinkielisiä 10.896 (55 %) ja suomenkielisiä 8.555 (43 %). Ulkomaalaisia kaupungissa asui 444 eli 2 % asukkaista. Suomenkielisten osuus nousi huomattavasti 1960- ja 1970 luvuilla, jolloin kaupunkiin sijoittunut suurteollisuus tarvitsi työvoimaa laajentaessaan toimintaansa. Suurin osa kaupunkiin muuttajista tuli Etelä-Pohjanmaan Järviseudulta, Keski-Pohjanmaalta ja Härmän seudulta. (Pietarsaaren kaupungin www-sivu 17.9.1999)

5.2 Opetustoimen hallinto

Vuoden 1992 loppuun saakka kaupungin peruskoulut ja lukiot olivat koululautakunnan ja sen osastojen (suomenkielinen ja ruotsinkielinen) alaisina ja kouluilla oli omat koulukohtaiset johtokunnat. Muilla kaupungin ylläpitämällä oppilaitoksilla eli

Pietarsaaren kauppaoppilaitoksella, turkisoppilaitoksella, konservatoriolla sekä suomenkielisellä ja ruotsinkielisellä työväenopistolla oli myös omat johtokuntansa ja ne kuuluivat suoraan kaupunginhallituksen alaisuuteen.

Kaupungin opetustoimen hallinto-organisaatio uudistettiin vuoden 1993 alussa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 29.3.1993 johtosäännön, jonka mukaan kaikki kaupungin ylläpitämät koulut ja oppilaitokset tulivat saman luottamuselimen eli koulutuslautakunnan alaisuuteen. Koulutuslautakunta jakaantuu edelleen suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen osastoon, jotka kieliryhmiensä osalta käyttävät johtosäännössä ja lainsäädännössä määriteltyä päätösvaltaa perusopetusta ja lukiota koskeissa asioissa. Molemmilla kieliryhmillä on päätoiminen koulutoimen johtajan virka ja he toimivat esittelijöinä koulutuslautakunnan osastoissa. (Pietarsaaren kaupungin asetuskokoelma 479/1993)

Johtokuntajärjestelmä muutettiin kieliryhmittäin siten, että peruskoulun ala-asteille tuli yksi astekohtainen johtokunta samoin kuin yläasteillekin. Lukioille jäi edelleen omat johtokuntansa ja uutena perustettu erityisopetuksen johtokunta päättää erityiskoulujen ja -luokkien sekä muun erityisopetuksen asioista. Toisen asteen oppilaitokset samoin kuin työväenopistot saivat pitää omat johtokuntansa, mutta uudessa hallinto-organisaatiossa ne ovat koulutuslautakunnan eivätkä enää suoraan kaupunginhallituksen alaisuudessa. Johtokuntien esittelijöinä ovat koulujen johtajat tai rehtorit. (Pietarsaaren kaupungin asetuskokoelma 479/1993)

Suomenkielinen osasto	Koulutuslautakunta	Ruotsinkielinen osasto
Ala-asteen johtokunta	Työväenopiston johtokunta	Ala-asteen johtokunta
Yläasteen johtokunta	Arbetarinstitutets direk.	Yläasteen johtokunta
Erytisopetuksen johtokunta	Kauppaoppilaitos-Turkisoppilaitoksen johtokunta	Erytisopetuksen johtokunta
Lukion johtokunta	Konservatorion johtokunta	Lukion johtokunta

KAAVIO 1. Pietarsaaren kaupungin opetustoimen hallinto-organisaatio. (Pietarsaaren kaupungin asetuskokoelma 479/1993)

5.3 Pietarsaaren suomenkieliset koulut ja oppilaitokset

Taulukko 1. Suomenkielisen perusopetuksen luokka-asteiden 1-6 koulut ja niiden oppilasmäärät lv. 1999-2000. (Pietarsaaren kaupungin oppilastilastot lv. 1999-2000)

Perusopetuskoulu	Oppilasmäärä
Länsinummen koulu	173
Ristikarin koulu	205
Ruusulehdon koulu	104
Itälän koulu	124
Yhteensä	606

Suomenkielisen perusopetuksen luokka-asteiden 1-6 oppilaat tulevat Pietarsaaren lisäksi Luodon kunnasta, jossa ei ole suomenkielisiä vastaavia kouluja.

Taulukko 2. Suomenkielisen perusopetuksen luokka-asteiden 7-9 koulut ja niiden oppilasmäärät lv. 1999-2000. (Pietarsaaren kaupungin oppilastilastot lv. 1999-2000)

Perusopetuskoulu	Oppilasmäärä
Etelännummen koulu	176
Pursisalmen koulu	216
Yhteensä	392

Perusopetuksen luokka-asteiden 7-9 oppilaat tulevat myös Oravaisten, Luodon ja Pedersören kunnista sekä Uudenkaarlepyyn kaupungista, joiden kanssa Pietarsaari on solminut yhteistyösopimukset. Kunnissa ei ole suomenkielisiä perusopetuksen luokka-asteiden 7-9 kouluja.

Erityiskoulut ja luokat

Suomenkieliseen koululaitokseen kuuluu Rantatien koulu, jossa noudatetaan pääasiassa perusopetuksen mukautettua opetussuunnitelmaa (EMU). Oppilaita 1-9 luokilla lv. 1999-2000 on 25. Harjaantumisopetus (EHA) järjestetään harjaantumislukissa, jotka on sijoitettu Länsinummen kouluun. Luokissa on 5 oppilasta.

Lukio

Pietarsaaren lukio toimii samassa kiinteistössä Etelännummen koulun kanssa. Luki-
ossa oli oppilaita lv. 1999-2000 216. Oppilaista 1 asui (kotikunta) Luodossa, 11 Pe-
dersöressä, 5 Oravaisissa, 1 Uusikaarlepyyssä, 1 Kokkolassa, 1 Vöyrillä, 1 Salos-
sa, 1 Jyväskylässä ja 1 Nivalassa.

5.4 Pietarsaaren ruotsinkieliset koulut ja oppilaitokset

Taulukko 3. Pietarsaaren kaupungin ruotsinkielisen perusopetuksen luokka-
asteiden 1-6 koulut ja niiden oppilasmäärät lv. 1999-2000. (Pietarsaaren kaupungin
oppilastilastot lv. 1999-2000)

Perusopetuskoulu	Oppilasmäärä
Lagmans skola	285
Nordmans skola	77
Bonäs skola	220
Kyrkostrands skola	98
Vestersundsby skola	162
Yhteensä	842

Taulukko 4. Pietarsaaren kaupungin ruotsinkielisen perusopetuksen luokka-
asteiden 7-9 koulut ja niiden oppilasmäärät lv. 1999-2000. (Pietarsaaren kaupungin
oppilastilastot lv. 1999-2000)

Perusopetuskoulu	Oppilasmäärä
Oxhamns skola	404
Rådmans skola	294
Yhteensä	698

Rådmans skola sijaitsee Pietarsaaren kaupungissa, mutta on Luodon kunnan yllä-
pitämä.

Erityiskoulut ja luokat

Ruotsinkielisessä erityiskoulussa, Jungmans skola, oli lv. 1999-2000 yhteensä 25 oppilasta. Koulu on tarkoitettu harjaantumistasoisille oppilaille ja oppilaat tulevat Pietarsaaren ohella Luodon, Pedersören ja Kruunupyyn kunnista sekä Uudenkaarlepyyn kaupungista. Perusopetuksen mukautetun opetuksen luokat on sijoitettu Vestersundbyn ja Oxhamninn kouluihin. Luokilla (3) oli lv. 1999-2000 yhteensä 17 oppilasta.

Lukio

Ruotsinkielisessä lukiossa, Jakobstads gymnasium, oli lv. 1999-2000 oppilaita 337, joista viisi opiskeli samanaikaisesti kaupungissa sijaitsevassa ruotsinkielisessä ammattioppilaitoksessa, Yrkesskolan i Jakobstad. Vastaavasti ammattioppilaitoksen opiskelijoista 26 opiskeli ruotsinkielisessä lukiossa. Nämä oppilaat suorittavat samanaikaisesti ylioppilas- ja ammattitutkinnon. Lukion oppilaista 239 asui (kotikunta) Pietarsaarella, 70 Luodossa, 17 Pedersöressä, 3 Kokkolassa, 2 Vaasassa, 2 Maarianhaminassa, 1 Kälviällä, 1 Vöyrillä ja 1 Kruunupyssä.

5.5 Kielikyöpyluokkien sijoituskoulut ja oppilasmäärät

Taulukko 5. Pietarsaaren kaupungin kouluissa toimivat ruotsinkieliset kielikyöpyluokat ja niiden oppilasmäärät lv. 1999-2000 (Pietarsaaren kaupungin oppilastilastot lv. 1999-2000)

Koulu	Luokka	Tytöt	Pojat	Yhteensä
Ristikari	1	10	10	20
	2	13	10	23
	3	9	9	18
	4	13	9	22
	5	10	8	18
	6	11	5	16
Yhteensä		66	51	117

Taulukko 6. Pietarsaaren kaupungin kouluissa toimivat suomenkieliset kielikylypyluokat ja niiden oppilasmäärät lv. 1999-2000 (Pietarsaaren kaupungin oppilastilastot lv. 1999-2000)

Koulu	Luokka	Tytöt	Pojat	Yhteensä
Lagmans	1	12	12	24
	2	14	10	24
Nordmans	4	12	11	23
Bonäs	3	11	11	22
	5	10	12	22
	6	9	12	21
Yhteensä		68	68	136

Kun verrataan kielikylypyluokkien sijoituskouluja, voidaan todeta, että ruotsinkielisessä koululaitoksessa luokat on sijoitettu eri koululle. Suomenkielisessä koululaitoksessa kaikki luokat toimivat Ristikarin koulussa.

Luokkien oppilaista on ruotsinkielisessä koululaitoksessa tasan puolet tyttöjä ja poikia. Suomenkielisessä tyttöjä on 56 % ja poikia 44 %. Molemmista kieliryhmissä muissa perusopetuksen luokka-asteiden luokissa poikia on 51 % ja tyttöjä 49 %.

Ruotsinkielisissä kouluissa kielikylypyluokkien keskip koko on 22,6 oppilasta ja suomenkielisissä 19,5.

5.6 Pietarsaaren kaupungin ylläpitämät muut oppilaitokset

Aikaisemmin erillisinä oppilaitoksina toimineet Pietarsaaren kauppaoppilaitos ja Pietarsaaren turkisoppilaitos yhdistettiin vuonna 1994, jolloin yhteiseksi nimeksi tuli Pietarsaaren kauppaoppilaitos - turkisoppilaitos. Tässä kaksikielisessä oppilaitoksessa on lukuvuonna 1999-2000 yhteensä 222 opiskelijaa, joista kaupallisia aineita opiskeli 210 ja turkispuolella 12. Oppilaitoksessa toimii Keski-Pohjanmaan ammatti- korkeakoulun linjoja, joiden opiskelijat eivät ole mukana tilastoissa .

Pietarsaaren musiikkiopisto on myös kaksikielinen oppilaitos, jossa perusopetus annetaan sekä suomeksi että ruotsiksi. Musiikkiopiston kanssa samassa kiinteis-

tössä ja yhteistyössä toimii ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu Konservatoriet i Jakobstad.

Kaupungissa on kaksi työväenopistoa, molemmille kieliryhmille omansa; Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto ja Jakobstads svenska arbetarinstitut, joka on yhteinen Luodon kunnan kanssa.

5.7 Muut Pietarsaassa sijaitsevat oppilaitokset

Pietarsaassa toimivista yksittäisistä oppilaitoksista suurin on ruotsinkielinen ammattioppilaitos, joka on kuntayhtymän, Norra Svenska Österbottens Yrkesläroanstalter kf., ylläpitämä. Opiskelijoita oppilaitoksessa on 533. Saman kuntayhtymän omistama on maatalousoppilaitos, Lannäslund Lantbruksskolor, jossa opiskelijoita on vuosittain 100. Åbo akademin alaisena kaupungissa toimii ruotsinkielinen lastentarhanopettajaopisto, Barnträdgårdsläroanstaltet i Jakobstad.

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -MENETELMÄT

6.1 Tutkimustehtävä

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää minkälaisia päätöksiä kielikylpyopetuksen järjestäminen on vaatinut Pietarsaaren kaupungin luottamuselimiltä, mitkä tekijät ovat mahdollistaneet varhaisen, täydellisen kielikylpyopetuksen sekä kaupungin suomenkielisessä että ruotsinkielisessä koululaitoksessa ja mitkä tekijät ovat edesauttaneet kielikylpyopetuksen järjestämistä.

Tutkimuksessa selvitetään kielikylpyprosessin eteneminen Pietarsaaren kaupungissa vuosina 1991-1999. Tutkimusote on laadullinen ja tarkastelunäkökulma pääasiassa hallinnollinen. Tutkimuksen kohteena on kunnallishallinnollinen menettely ja päätöksenteko, joiden kautta kielikylpyprosessi on edennyt. Tällöin tulevat analysoitaviksi hallinnon alueelta opetustoimen lainsäädännön muutokset prosessin aikana ja niiden vaikutus kielikylvyn opetusjärjestelyihin, suunnittelun organisointi ja päätöksentekoprosessi luottamuselimissä. Tutkimuksessa tarkastellaan myös pääpiirteittäin kielikylvyn historiaa, menetelmän peruseriaatteita, tutkimustuloksia ja käytännön sovelluksia, jotka ovat olleet prosessin pohjana opetuksen järjestämisessä Pietarsaaressa.

Umberto Eco (1990, 44-45) mukaan tutkimuksen on esitettävä kohteesta jotakin, mitä ei ole ennen sanottu tai sitten on esitettävä uudesta näkökulmasta ennestään tunnetut seikat ja tutkimuksesta on myös oltava hyötyä muille. Tässä tutkimuksessa kielikylpyopetuksen organisointi kaksikielisessä kaupungissa on uusi näkökulma ja tutkimuksen tulokset ovat avuksi kielikylpyopetuksen järjestämisessä jollakin toisella paikkakunnalla tai ympäristössä.

Kuikka (1991, 165) kehottaa tutkimustehtävää pohdittaessa vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Mikä on aikaisemman tutkimuksen ja oman tutkimuksen yhteys? Jatkanko aikaisempaa tutkimusta, vai onko kyseessä erityistutkimus jo tutkitulta alueelta? Onko aikaisempi tutkimus käsitellyt lainkaan omaa aihetta ja tutkimusongelmia?

Kielikylpyä on tutkittu laajasti sen pedagogisen toimivuuden, lapsen kielen kehityksen, kielitaidon hankkimisen ja yhteiskunnallisen merkityksen alueilla, mutta tutkimusta sen organisoinnista kunnallishallinnollisena prosessina ainakaan Suomesta ei löydy. Tämän perusteella voi todeta, että kysymyksessä on erityistutkimus jo tutkitulta alueelta.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Hirsjärven (1986, 55-56) mukaan tutkimuksessa on valittava sellainen analyysitapa, joka parhaiten tuo vastauksen ongelmiin. Tätä selkeämpää metodinormia ei hänen mielestään ole olemassa. Analyysitavat voidaan jäsentää karkeasti kahdella tavalla, jotka ovat selittämiseen pyrkivä ja ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa. Edellisestä käytetään nimeä tilastollinen analyysi ja jälkimmäisestä kvalitatiivinen analyysi.

Alasuutarin (1996, 33) näkemys on, että tutkijan on ratkaistava, mitkä ovat jutun ratkaisuun liittyvät oleelliset havainnot. Tämä edellyttää esioletusta sellaisesta kokonaisuudesta, josta dekkareissa käytetään nimitystä ”juttu”. Havaintoaineistoa kerätessä tulee tehdä ennakko-oletuksia jutun laajuudesta. Yhteiskuntatutkimuksessa on samasta asiasta kysymys silloin kun pohditaan tutkimuksen ongelmanasettelua ja rajausta. On ratkaistava miten laajoihin ja millä tavalla asetettuihin kysymyksiin ei voi koskaan vastata ainakaan yhden tutkimuksen puitteissa. Toisaalta tutkijan ei saa ainakaan ratkaisuaan perustelematta jättää ottamatta huomioon sellaisia aineistosta tehtäviä havaintoja, jotka ovat ongelmanasettelun valossa oleellisia. Tutkimusmetodi koostuu niistä käytännöistä ja operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja.

Kuikka (1991, 167-168) toteaa, että kasvatuksen historian tutkimusta lukiessaan lukija voi jäädä kaipaamaan erillistä lukua, jossa selostetaan tutkimusmenetelmää. Suomalaisissa historian väitöskirjoissa tällaista lukua ei useinkaan ole. Hänen käsityksensä mukaan tutkimusmenetelmä –lukua tarvitaan, kun tekijä haluaa lähteä liikkeelle teorian pohjalta. Lukijan on saatava riittävät tiedot teorian perusteista ja soveltavuudesta juuri tämän historiallisen ilmiön tutkimuksessa. Teorian asema perustutkimuksessa ja soveltavassa tutkimuksessa on erilainen. Teorian tulee auttaa

tutkimusongelmien hahmottamisessa ja ratkaisemisessa. Valitessaan teorian tutkija pitäytyy sen lähtökohtiin ja olettamuksiin, jotka heijastuvat lähdeaineiston analyysiin ja sitä kautta tuloksiin ja johtopäätöksiin. Tutkimuksen arvioinnin yhtenä kriteerinä on, miten johdonmukaisesti tutkija vie valitsemiensa lähtökohtien mukaan tutkimuksensa lävitse. Tällä tavoin kertyy sekä tutkimustietoa että kokemusta erilaisista ratkaisuista ja niiden käyttökelpoisuudesta. Millaisia tuloksia saatiin, kun lähdettiin liikkeelle näistä lähtökohdista. Millaisia asioita jäi tutkittavasta ilmiöstä selvittämättä, kun lähtökohta oli tällainen. Toisin sanoen tutkija joutuu pohtimaan oman tutkimuksensa rajoja ja virhelähteitä ja suhteellistamaan omat tutkimuksensa aikaisempiin tuloksiin.

Tässä tutkimuksessa on analysoitu kielikylpyopetuksen organisoinnin yhteydessä tehtyjä Pietarsaaren kaupungin kunnallisten luottamuselinten ja niiden asettamien työryhmien päätöksiä 1991-1999. Opetustoimen lainsäädännön kehitystä ja muutosten vaikutuksia kielikylpyopetuksen järjestämismahdollisuuksiin on seurattu 1990-luvun ajan. Näiden tekijöiden lisäksi on arvioitu kaupungin kaksikielisyyden ja asutusrakenteen, oppilaiden huoltajien, opetustoimen hallintomallin ja eri yhteistyötahojen vaikutuksia opetuksen järjestämismahdollisuuksiin. Tutkimuslupanomus ja myönnetty lupa liitteinä (Liitteet 1 ja 2).

6.3 Tutkimusaineisto

Alasuutarin (1996, 30) toteaa, että kaikki tietomme ja uskomuksemme maailmasta pohjautuvat havaintoihin ja niistä tehtäviin päätelmiin. Havaintona voi pitää mitä tahansa vastaanottamaamme informaatiota: sitä mitä näemme, tunnemme, maistamme, kuulemme muilta tai luemme. Edelleen hänen mukaansa on houkuttelevaa ajatella, että ns. empiirisen tutkimuksen perustana olevat havainnot voi erottaa muista edellä mainituista havainnoista: että ne ovat "kokemusperäisiä" tai "ensikäden tietoa" ja että tieteellinen tieto ei perustu kuulopuheisiin. Tarkemmin ajatellen tällainen eronteko ei toimi. Esimerkiksi kielitieteen ja monien sosiaalitieteellisten tutkimusten aineistona käytetään ihmisten puhetta. Haastattelulausunnot, kirjat tv-ohjelmat, muut tutkimukset ja mitkä tahansa aineistot voivat olla juuri sitä ensikäden tietoa, josta empiirinen tutkimus katsotaan tunnistettavan; kaikki riippuu lopulta tutkimusongelmasta sekä näkökulmasta, josta havaintoja tarkastellaan.

Econ (1990, 46) mukaan tutkijan on esitettävä dokumentteja, jotka osoittavat hänen olevan oikeassa. Hänen on selvitettävä, miten ja mistä materiaali on löytynyt, niin että muut voivat jatkaa etsintää samoilla perusteilla.

Kuikka (1996, 153-155) toteaa, että lähdemateriaali sisältää hyvin erilaisia tietoja todellisuudesta. Se on syntynyt tai laadittu tietyn tarkoituksen mukaan, olipa tämä tarkoitus rationaalinen tai ei. Joka tapauksessa lähteen funktio viitekehyksessään antaa viitteitä siihen, miksi siinä kerrotaan juuri niistä asioista eikä jostain muusta. Lähteiden todistusvoima näkyy, kun tutkimuksen tavoitteena on eri lähteiden perusteella rakentaa kokonaiskuvaa ja sen keskeisiä piirteitä. Todistusvoimalla tässä tarkoitetaan lähteen merkitystä tutkittavan ilmiön kannalta. Primäärilähteet ovat tutkimuksen perusta; niiden varassa tutkimus seisoo tai kaatuu. Siksi primäärilähteiden merkitystä on aina syytä korostaa. Historiallisessa tutkimuksessa ulkoinen lähdekritiikki kiinnittää huomiota siihen, millainen tehtävä lähteellä on ollut omana aikanaan. Sisäinen lähdekritiikki pohtii lähteen validiteettia eli sisäistä luotettavuutta. Se on myös osa lähteen todistusvoimasta.

Tämän tutkimuksen tutkimusaineistona on Pietarsaaren kaupungin luottamuselinten pöytäkirjat vuosilta 1991-1999 ja luottamuselinten asettamien työryhmien muistiot. Asiakirjoista on poimittu edellä mainituilta vuosilta kaikki pykälät, joissa on käsitelty kielikylpyä tai kielikylpyopetusta. Luottamuselimiä ovat kaupunginvaltuusto- ja hallitus, sosiaalilautakunta, koulutuslautakunta ja sen ruotsinkielinen ja suomenkielinen osasto. Lainsäädännön kehitystä ja sen vaikutuksia kielikylpyopetuksen järjestämisen edellytyksiin on seurattu erityisesti 1990-luvulla. Lisäksi tutkimusaineistona ovat koulujen työsuunnitelmat, opetussuunnitelmat ja oppilastilastot.

Tutkimusaineistona ei ole huoltajien, oppilaiden, opettajien, koulunjohtajien, koulutoimen johtajien tai muiden viranhaltijoiden haastatteluja. Myöskään paikallislehtien runsasta uutisointia eikä yleisönosastojen kirjoituksia ole käytetty. Tutkimuksessa on tarkasteltu prosessia hallinnollisesta näkökulmasta primäärilähteiden perusteella.

7 KIELIKYLVYN ETENEMINEN PIETARSAAREN KAUPUNGIN HALLINNOSSA

7.1 Kaupunginhallitus

Kielikylpy otettiin ensimmäisen kerran virallisesti esille kaupungin luottamuselimissä asiasta tehdyn valtuustoaloitteen johdosta. Kaupunginhallitus käsitteli aloitteen kokouksessaan 2.7.1990 (§ 1188/90) ja lähetti asian lausunnon sosiaali- ja koululautakunnalle. (Kaupunginhallituksen kokouksen pöytäkirja 2.7.1990)

Kari Koskelan ym. 18.6.1990 allekirjoittamassa valtuustoaloitteessa kehoitettiin kaupunginhallitusta selvittämään mitkä mahdollisuudet Pietarsaaren kaupungilla on aloittaa ns. kielikylpytoiminta. Aloitteessa viitattiin Vaasan kaupungissa meneillään olevaan onnistuneeseen kokeiluun, jossa opetus päiväkodeissa ja kouluissa osittain annetaan suomenkielisille lapsille ruotsiksi. Suoritetuissa seurantatutkimuksissa on jo voitu todeta, että oppilaiden kielitaito on kehittynyt hyvin. Myös kielellinen identiteetti on säilynyt ja oppilaiden taidot äidinkieleessä eivät ole heikentyneet. (Aloite 18.6.1990)

Sosiaalilautakunnan ja koululautakunnan lausunnot kaupunginhallitukselle selvitetään jäljempänä tässä tutkimuksessa lautakuntien asiasta tekemiä päätöksiä käsiteltäessä.

7.2 Sosiaalilautakunta

Marraskuun 21. päivänä 1991 pitämässään kokouksessa (§ 150/1991) sosiaalilautakunta käsitteli valtuustolle jätetyn kielikylpyaloitteen ja antoi lausuntonsa kaupunginhallitukselle. Kokouksen pöytäkirjassa on alustuksena selvitetty kielikylvyn periaatteet ja levinneisyys.

Lautakunnan mielestä Pietarsaareissa kielikylpy olisi toteutettava molemmissa kieliryhmissä saman laajuisena ja -sisältöisenä. Menetelmänä olisi ns. varhainen, täydellinen kielikylpymalli ja lapset tulisivat kylvetykseen päiväkodeissa 5-vuotiaina puolipäiväryhmiin. Rakenteellisia kustannuksia järjestely ei aiheuttaisi; määrärahoja

tarvittaisiin kuitenkin jatkossa henkilöstön täydennyskoulutukseen, materiaaleihin, mahdollisiin kuljetuksiin ja seurantatutkimuksiin.

Päätöksessään sosiaalilautakunta toteaa, että tehty aloite hyväksytään ja ensimmäiset kylpyryhmät perustetaan päiväkoteihin syksyllä 1992. Lapsia ryhmiin otetaan 20-25 molempiin kieliryhmiin.

Seuraavan kerran sosiaalilautakunta käsitteli kielikylpyä kokouksessaan 18.5.1994 (§ 14/94). Pöytäkirjassa todetaan, että kielikylvystä saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä ja erityisesti lasten vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä. Kielikylvyn suosio on erityisesti ruotsinkielisten osalta kasvanut niin paljon, että kaikkia kylpyyn ilmoitettuja lapsia ei ole voitu ottaa päiväkotiryhmiin. Kun ryhmään voidaan ottaa 25 lasta, ilmoitettuja oli keväällä 1994 ruotsinkielisessä päivähoitossa 44. Mukaan pääsevät on arvottu, etusija on ollut kuitenkin niiden perheiden lapsilla, joista jo yksi tai useampi on kielikylvyssä. Tämän johdosta ruotsinkieliset vanhemmat olivat lähettäneet sosiaalilautakunnalle kirjeen (49 allekirjoittajaa), jossa vaaditaan, että kaikille halukkaille olisi annettava mahdollisuus syksyllä 1994 ja myös jatkossa päästä kielikylpyyn. Vaatimusta perustellaan kielikylvystä saaduilla myönteisillä kokemuksilla, viittauksella menetelmän ylivoimaisuudesta oppia vieras kieli, lasten tasa-arvoisella asemalla, kaupungin kaksikielisyyden antamilla mahdollisuuksilla ja sillä, että lapset tarvitsevat päivähoitopaikan joka tapauksessa. Miksi siis kielikylpyryhmiä ei voitaisi perustaa lisää ?

Sosiaalilautakunta päätti perustaa em. kokouksessa työryhmän, joka selvittää kielikylvyn laajentamismahdollisuudet Pietarsaareissa. Työryhmään kuuluisivat päivähoidon, koulutusviraston ja myös lasten huoltajien edustajat. Samalla päätettiin suorittaa perusteellinen arviointi syksyn 1994 kuluessa kielikylvyn toteutumisesta kahden toimintakauden aikana. Arviointiryhmään nimettiin kielikylvypäiväkotien johtajat ja päivähoitosta vastaava osastopäällikkö.

7.2.1 Sosiaalilautakunnan asettaman kielikylvyn arviointiryhmän ja kielikylvyn laajentamismahdollisuutta tutkineen työryhmän raportit

Kokouksessaan 14.12.1994 (§55/94) sosiaalilautakunta käsitteli sekä päiväkotien kielikylpytoiminnasta vuosina 1992-1994 tehdyn arvioinnin että kielikylvyn laajentamismahdollisuuksia tutkineen työryhmän raportin.

a. Arviointi

Sosiaalilautakunnan asettama kielikylpytoiminnan arviointityöryhmä toi esille mm. seuraavia asioita:

* Ennen kielikylpytoiminnan aloittamista päiväkotien henkilökunnan keskuudessa suoritettiin kysely, jonka perusteella kielikylpyryhmiin saatiin menetelmästä innostuneet henkilöt. Vaatimuksena oli, että mukaan tulevat olivat kaksikielisiä. Tämä onnistui hyvin; motivoituneet lastentarhanopettajat ja ohjaajat ovat olleet välttämättömiä kielikylvyn onnistumiselle.

* Toiminta alkoi syksyllä 1992 suomenkielisille lapsille Nummelan päiväkodissa ja ruotsinkielisille Viktorian päiväkodissa. Kun Nummelan toiminta lakkautettiin keväällä 1993, suomenkieliset ryhmät sijoitettiin Marjalan päiväkotiin ja ruotsinkielisten lasten toinen ryhmä sijoitettiin Bambin päiväkotiin syksyllä 1993 Viktorian tilaongelmien vuoksi. Tilojen järjestäminen ei kuitenkaan ole aiheuttanut suuria ongelmia.

* Kielikylvyn aloittamien lasten ollessa 5-vuotiaita on osoittautunut hyväksi ratkaisuksi. He ehtivät olla kielikylvyssä kaksi vuotta ennen koulun alkamista, lapsilla on menossa rauhallinen kehitysvaihe, jolloin keskittymiskyky on hyvä ja he ehtivät olemaan myös esikoulussa.

* Oppilaiden huoltajille on järjestetty useita informaatiotilaisuuksia, joissa mm. fil.lis. Siv Björklund ja koulu- sekä sosiaalitoimen edustajat ovat luennoineet kielikylpytoiminnasta.

* Kielikylpyyn on haettu samanaikaisesti kuin tavallisia päiväkotipaikkoja. Ensimmäisenä keväänä voitiin kaikki kylpyryhmiin ilmoitetut lapset ottaa mukaan, mutta kahtena seuraavana vuonna on otettujen määrää jouduttu rajoittamaan. Varsinkin ruotsinkielisten lasten huoltajat ovat olleet erittäin kiinnostuneita; vain puolet ilmoitetuista lapsista voitiin sijoittaa kielikylpyryhmiin keväällä 1993 ja 1994. Mukaan päässeet arvottiin, mutta niillä lapsilla, joilla oli ollut sisaruksia kielikylvyssä oli etusija. Ne huoltajat, joiden lapset ovat jääneet ulkopuolelle, ovat olleet tyytymättömiä järjestelyyn ja he ovatkin ilmaisseet voimakkaan vaatimuksen sosiaalilautakunnalle, että kaikkien ilmoitettujen lasten olisi päästävä kylpyryhmiin.

* Henkilökunta on osallistunut säännöllisesti Vaasassa järjestettyihin kielikylpyseminaareihin. Jokaisella on ollut mahdollisuus ainakin yhteen osallistumiseen. Koulutusta toivotaan lisää, mutta taloudelliset resurssit rajoittavat mahdollisuuksia.

* Yhteistyö Vaasan yliopiston kanssa lähti käyntiin heti toiminnan alussa. Professori Christer Laurén ja fil.lis. Siv Björklund ovat vierailleet kaupungissa ja ovat olleet erittäin kiinnostuneita "Pietarsaaren mallista", jossa kylvetetään lapsia sekä suomeksi että ruotsiksi. Keväällä 1993 fil.kand. Riitta Gustavsson testasi lasten kielen ymmärtämistä.

* Kielikylpyryhmiin ilmoitetut lapset ovat pysyneet hyvin mukana. Ensimmäisestä, syksyllä 1992 aloittaneesta ruotsinkielisten lasten ryhmästä on siirtynyt tavalliseen päiväkotiryhmään vain yksi lapsi. Suomenkielisistä ryhmistä on useampi lapsi jäänyt pois. Syinä ovat olleet paikkakunnalta muuttaminen ja käytännön asiat; joillakin kouluun siirtyminen olisi merkinnyt oppilaan koulumatkan pitenemisen ja koska kuljetus järjestetään vain yli viiden kilometrin koulumatkoilla, huoltajat olisivat joutuneet itse järjestämään kuljetuksen.

* Kielikylpy on aiheuttanut vain vähän kielteistä. Toiminnan alkaessa päiväkodeissa henkilökunta, joka ei osallistunut kylpytoimintaan, vastusti jossakin määrin toiminnan mukanaan tuomia muutoksia. Joidenkin ns. tavallisten päiväkotiryhmien lasten huoltajat kritisoivat kylpytoiminnan aiheuttavan ongelmia lastensa päiväkodissa olemiselle. Ongelmista on keskusteltu asianosaisten kanssa huoltajien kokouksissa. Myös epävarmuus mahdollisuudesta kielikylvyn jatkamiseen koulussa on aihe-

uttanut epätietoisuutta. Huoltajat, joiden lapset eivät ole päässeet kielikylpyyn, ovat ilmoittaneet tyytymättömyytensä tilanteeseen.

* Myönteisiä asioita löytyy paljon. Järjestelmässä n. 20 % kaupungin lasten ikäluokasta oppii toisen kotimaisen kielen. Oppilaiden huoltajat ovat olleet aktiivisesti mukana aloitteentekijöinä ja toiminnan tukijoina. He ovat perustaneet kielikylpylasten huoltajien yhdistyksen, joka on kokoontunut kerran kuukaudessa säännöllisesti. Henkilökunta päiväkodeissa on ollut innostunut ja työssä viihtyminen on ollut keskimääräistä parempaa. Kieliryhmien välinen yhteistyö on lisääntynyt samoin koulujen ja päiväkotien välinen yhteistyö. Lapset ovat osoittaneet yhteistyökykyä ryhmissä ja auttaneet toisia ryhmän lapsia enemmän kuin normaaleissa päiväkotiryhmissä.

Kielikylpytoimintaa arvioinut työryhmä toteaa loppuyhteenvedossaan, että toiminta on onnistunut yli odotusten. Lapset ovat viihtyneet hyvin kylpyryhmissä ja heidän vieraan kielen taitonsa ovat kehittyneet nopeasti.

b. Laajentaminen

Sosiaalilautakunta käsitteli samassa kokouksessa 14.12.1994 (§ 55) kielikylvyn laajentamismahdollisuudet. Edellisessä kokouksessa nimettiin työryhmä, jonka tehtäväksi annettiin selvittää olisiko mahdollista perustaa useampia kielikylpyryhmiä päiväkoteihin ja mitkä olisivat jatkamismahdollisuudet koulussa. Asia otettiin esille huoltajien sosiaalilautakunnalle lähettämän kirjelmän (49 allekirjoittajaa) perusteella.

Työryhmään kuuluivat päivähoidosta vastaava osastopäällikkö, Marjalan päiväkodin johtaja ja molempien kieliryhmien koulutoimenjohtajat. Työryhmä totesi lausunnossaan, että kielikylvyn laajentamiseen ei ole mahdollisuuksia. Perusteluina esitettiin seuraavaa:

* Päiväkodeissa kylpyryhmiin pitäisi saada vuosittain 40-50 lasta, sillä esim. jos lapsia olisi vain 35 ryhmistä muodostuisi liian pieniä eikä tällaiseen toimintaan ole resursseja. Mitä tehtäisiin, jos halukkaita olisi 30 ja kaikki olisi otettava kylpyyn ?

* Kouluihin tulevien kylpyryhmien koon tulisi olla 20-25 oppilasta, joka on muodostettavien perusopetusryhmien keskikoko. Pieniin opetusryhmiin ei ole taloudellisia mahdollisuuksia ja koska kielikylpyryhmät rinnastetaan normaaliin opetukseen, ne eivät saa aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia.

* Oppilasohja Pietarsaassa on liian pieni kielikylvyn laajentamiseen. Jos oppilaista on kielikylpyluokalla 20-25, muodostaa tämä jo noin 20 % ikäluokasta. Esim. Vaasassa ala-asteilla on suomenkielisessä koululaitoksessa, jossa kielikylpyopetusta toteutetaan, 130 perusopetusryhmää. Vastaavat luvut ovat Pietarsaassa suomenkielisessä koululaitoksessa 29 ja ruotsinkielisessä 34, joten mahdollisuudet ja liikkumavara opetuksen laajentamiseen koulussa ovat rajoitetut.

* Koska kielikylpyyn on ilmoitettu ruotsinkielisten huoltajien lapsia huomattavasti enemmän kuin suomenkielisten, on esitetty, että suomenkielistä kylpyä laajennettaisiin vain ruotsinkielisissä päiväkodeissa ja kouluissa. Ongelmaksi muodostuu tällöin opettajien saanti. Ruotsinkielisistä kouluista on siirryttävä opettajia vastaava määrä suomenkieliseen koululaitokseen kuin kielikylpyluokille sijoitetaan, muuten vakinaisissa viroissa oleville opettajille ei voida tarjota perusopetusryhmää ala-asteella. Sama tilanne seuraa myös siitä, jos suomenkieliset opettajat ruotsinkielisiin kouluihin rekrytoidaan oman opettajakunnan ulkopuolelta. Opettajien määrä ei jatkossa tule merkittävästi lisääntymään eikä vaihtuvuuskaan ole suuri, joten halukkaat kielikylpyopettajat on löydettävä jo virkasuhteessa olevista.

* Vaikka kielikylpyopetus on todettu toimivaksi menetelmäksi, on kaupungin koululaitoksen ensisijaisesti huolehdittava perusopetuksen tasosta ja jos kielikylpyopetuksen laajentaminen selkeästi aiheuttaa ongelmia muulle toiminnalle, ei opetusryhmiä voida lisätä.

Työryhmän tekemän selvityksen perusteella sosiaalilautakunta päätti, että koska kielikylpyopetuksen laajentamiseen ei ole realistisia mahdollisuuksia koulutoimessa, ei ole tarkoituksenmukaista myöskään laajentaa sitä päiväkodeissa.

7.2.2 Sisarusten etuoikeudesta luopuminen

Kielikylpyyn pääsevien lasten valintamalli muutettiin sosiaalilautakunnan kokouksessa 12.10.1995 (§ 49). Käytössä olleesta sisarusten etuoikeudesta päätettiin luopua. Asian esittelyssä todetaan, että ns. sisaretu eli niillä lapsilla, joilla on tai on ollut sisaruksia kielikylvyssä, on etuoikeus päästä mukaan, on ollut käytössä yleisesti myös muilla paikkakunnilla. Loput paikat on arvottu ilmoitettujen lasten kesken. Tämä on aiheuttanut tyytymättömyyttä niiden huoltajien keskuudessa, joiden lapset ovat jääneet ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että edun saavien sisarusten määrä on jatkuvasti kasvanut ja arvottavat paikat ovat vähentyneet. Syksystä 1996 alkaen päätettiin siirtyä uuteen käytäntöön eli kaikki paikat arvotaan, jos lapsia ilmoitetaan kylpyyn enemmän kuin 25 / kieliryhmä.

Sosiaalilautakunnan päätöksestä sisarusedun poistamisesta jätettiin oikaisuvaatimus, jonka oli allekirjoittanut 25 huoltajaa. Asia käsiteltiin kokouksessa 12.10.1995 (§ 49). Oikaisuvaatimuksessa vaadittiin, että lautakunta peruuttaa päätöksensä sisarusedun poistamisesta. Perusteluna esitettiin, että kielikylpyä suunniteltaessa sisarusedulla oli merkittävä osuus lasten ilmoittamisessa kielikylpyyn. Koska alkuvaiheessa päivähoiton informaatiotilaisuuksissa luvattiin, että kylpyyn päässeiden lasten sisarukset otettaisiin automaattisesti mukaan jatkossa, monet huoltajat päättivät esim. vanhimman lapsen ilmoittamisesta. Huoltajat viittaavat myös lasten tasa-arvoiseen asemaan perheessä.

Huoltajat olivat oheistaneet oikaisuvaatimuksen liitteeksi kielikylpytutkija, fil.lis. Siv Björklundin lausunnon tilanteesta. Björklundin mukaan sisarusetu on perusteltu mm. siitä syystä, että huoltajien on helpompi hoitaa käytännön järjestelyt; lapsia ei tarvitse kuljettaa eri päiväkoteihin eikä eri kouluihin jos kaikki sisarukset ovat kielikylvyssä. Kylpyryhmäthän keskitetään tiettyihin toimipaikkoihin eikä alueellisesti kuten normaalisti.

Sosiaalilautakunta hylkäsi oikaisuvaatimuksen ja perusteli päätöstään tilastoilla, jotka osoittavat sisarusedun merkitsevän jatkossa sitä, että muille lapsille ei enää jää paikkoja kielikylpyryhmissä. Ohessa esitetty ennuste osoittaa paikkojen määrät, jotka menisivät suoraan jo kylvyssä olevien ja 1992-1995 olleiden sisaruksille, jos

järjestelmää ei muuteta. Tämän lisäksi tulisivat luonnollisesti vielä etuoikeutetuiksi niiden lasten sisarukset, jotka tulevat kylpyyn syksyllä 1996 uusista perheistä.

Taulukko 2. Ennuste päiväkotien kielikylpyryhmiin tulevista lapsista sisarusten etuoikeuden perusteella vuosina 1996-1999

Vuosi	1996	1997	1998	1999
Ruotsinkieliset	16	18	15	14
Suomenkieliset	18	11	7	2

Tilasto osoittaa, että ruotsinkielisissä päiväkodeissa (kylpykieli suomi) paikkoja olisi vähemmän arvottavissa kuin suomenkielisissä (kylpykieli ruotsi). Esimerkiksi vuonna 1998 ruotsinkielisiä lapsia voitaisiin ottaa suomenkieliseen kylvetykseen korkeintaan kymmenestä uudesta perheestä.

7.3 Kielikylpyopetuksen käsittely koulutuslautakunnassa

Pietarsaaren kaupungin hallinto-organisaatiota muutettiin vuoden 1993 alusta siten, että koululautakunta nimestä luovuttiin ja tilalle otettiin nimike koulutuslautakunta. Vastaavasti koululautakunnan osastoista alettiin käyttää nimitystä koulutuslautakunnan ruotsinkielinen osasto ja suomenkielinen osasto. Peruskoulujen johtokuntarakennetta muutettiin samalla. Vuoden 1992 loppuun saakka jokaisella peruskoululla oli oma johtokuntansa, vuoden 1993 alusta kieliryhmittäin ala-asteilla oli vain yksi johtokunta ja yläasteilla yksi. Lukioissa säilyivät koulukohtaiset johtokunnat. Muutokset on otettava huomioon jäljempänä seurattaessa kielikylpyprosessin etenemistä opetustoimen hallintoelimissä.

7.3.1 Koululautakunnan ja koulujen johtokuntien lausunnot kielikylpyaloitteesta

Kaupungin koululautakunta käsitteli ensimmäisen kerran kielikylpyä kokouksessaan 20.3.1991 (§ 5), jolloin se otti kantaa valtuustoaloitteeseen, jossa esitettiin kielikylpytoiminnan aloittamista. Ennen asian ottamista esille koulujen johtokunnilta oli

pyydetty lausunnot näkemyksistä kieliryhmien yhteistyön lisäämisen keinoista opetustoimessa. Lausuntojen yhteenvedot ovat koululautakunnan pöytäkirjan liitteinä.

Suomenkielisten ala-asteiden johtokunnat esittivät seuraavia mahdollisuuksia:

- * samaan koulukiinteistöön sijoitetaan erikielisiä luokkia
- * leirikoulutoimintaa järjestetään yhteistyössä
- * nimetään ystäväkoulut ja -luokat
- * perustetaan yhteisiä kerhoja
- * järjestetään yhteisiä juhlia, esimerkiksi Runebergin juhla ja Kalevalan juhla
- * vaihdetaan koulujen kesken opettajia viikoksi kerrallaan
- * järjestetään yhteisiä retkiä koulujen kesken
- * laajennetaan yhteistä urheilutoimintaa
- * ruotsinkielen opetuksen oheen liitetään yhteistoimintaa
- * vaihdetaan oppilaiden esittämiä ohjelmia joulun- ja kevätjuhlissa
- * järjestetään yhteisiä vanhempainiltoja sekä koti ja koulu yhdistysten tilaisuuksia
- * vieraskieliset luokka-avustajat ja kiertävät ohjaajat
- * yhteistyö English Club'in ja Pohjola Nordenin toiminnan puitteissa.

Suomenkielisten yläasteiden johtokuntien näkemysten mukaan kieliryhmien vuorovaikutusta voitaisiin lisätä seuraavilla keinoilla:

- * seitsemänsien luokkien oppilasvaihtoa jatketaan ruotsinkielisten yläasteiden kanssa
- * muodostetaan perusopetusryhmä tai pienempi opetusryhmä, jossa opetus annetaan toisella kotimaisella kielellä kokonaan tai osittain
- * yläasteille sijoitetaan toisen kieliryhmän luokka
- * yhteistyökoulut.

Ruotsinkielisten ala-asteiden johtokuntien esitykset yhteistyön kehittämiseksi olivat seuraavat:

- * oppilasesitysten vaihdot juhlissa ystävyysluokkien kesken
- * luokkien vierailut toisen kieliryhmän kouluilla

- * opettajien vaihdot muutamiksi tunneiksi koulujen kesken
- * yhteistyökoulut jo ensimmäisiltä luokilta lähtien
- * yhteiset juhlat ja tunnit joissakin aineissa
- * eri kieliryhmien luokkien sijoittaminen samaan koulukiinteistöön
- * opettajien yhteiset täydennyskoulutustilaisuudet
- * yhteiset ulkoilupäivät ja opintokäynnit.

Ruotsinkielisten yläasteiden johtokuntien esitykset:

- * yhteistyön jatkaminen kieliryhmien yläasteiden kesken
- * yhteiset ympäristökasvatuksen projektit
- * järjestetään jaksoissa opetus toisella kotimaisella kielellä vaihtamalla opettajia koulujen kesken
- * oppilasvaihto ei ole onnistunut yläasteiden välillä, sitä vastoin kokemukset kirjenvaihdosta suomenkielisten yläasteiden kanssa ympäri Suomea on hyviä kokemuksia
- * yhteinen kuoro, disco, yhteisiä toimintapäiviä ja projekteja.

Päätöksessään asiasta käydyn keskustelun jälkeen koululautakunta totesi, että se kannattaa kaikkia toimia, jotka tähtäävät kieliryhmien välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja jotka vaikuttavat myönteisten asenteiden luomiseen kieliryhmien välille.

7.3.2 Työryhmän asettaminen selvittämään kielikylypöpetuksen aloittamismahdollisuudet kaupungin peruskouluissa

Syksyllä 1992 kielikylypö aloitettiin päiväkodeissa perustamalla molempiin kieliryhmiin yksi kylypyryhmä, joihin lapset otettiin viisivuotiaina. Päiväkotien henkilökunnalle, opettajille ja vanhemmille oli järjestetty useita koulutus- ja tiedotustilaisuuksia aiheesta. Koulutuslautakunta käsitteli kokouksessaan 15.4.1993 (§ 7) kielikylyvyn aloittamisen mahdollisuuksia koulussa syyslukukauden alussa 1994 eli silloin kuin ensimmäisissä kylypyryhmissä päiväkodeissa olevat lapset tulisivat kouluun. Kokouksessaan koulutuslautakunta päätti asettaa työryhmän selvittämään mahdollisuudet toiminnan aloittamiseen ja laatimaan periaatteet toteuttamisen mallille. Työryh-

mään nimettiin molemmista kieliryhmistä kielikylpylasten vanhempien edustajat, kaksi jäsentä koulutuslautakunnasta ja koulutoimen johtajat.

7.3.3 Periaatepäätös kielikylpyopetuksen aloittamisesta peruskoulussa lv. 1994-95

Työryhmä sai selvitystyönsä valmiiksi siten, että asia voitiin ottaa päätettäväksi koulutuslautakunnan kokouksessa 15.12.1993 (§ 31). Kokouksen pöytäkirjassa on monipuolisesti selvitetty kielikylvyn historiaa ja periaatteet sekä myös tilanne kylpyryhmien osalta päiväkodeissa.

Kielikylvyn aloittamista selvittänyt työryhmä totesi loppuraportissaan opetuksen järjestämisestä lautakunnalle seuraavaa:

* opetus on mahdollista toteuttaa siten, että ylimääräisiä resursseja ei tarvita tämän hetkisen tuntikehyksen ja ala-asteen opettajanvirkojen määriä säätelevien laskentaperusteiden ollessa voimassa

* opetus voidaan toteuttaa kahdella ensimmäisellä luokalla; asiantuntijoiden ja tutkimustulosten mukaan neljä vuotta kielikylvyssä (kaksi vuotta päiväkodissa ja kaksi koulussa) on riittävä aika kielen perusteiden omaksumiseksi

* opetuksen järjestäminen kahden kouluvuoden jälkeen siten, että kielikylvyn kautta saatua kielitaitoa vahvistetaan, on vielä yksityiskohtaisesti suunnittelematta, mutta mahdollisuuksia on useita

* suoritetun kyselyn perusteella kielikylpyluokkien opettajiksi on ilmoittautunut kaksi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen kaupungin palveluksessa oleva opettaja

* opettajajärjestely hoidetaan pääasiallisesti siten, että opettajat vaihdetaan kieliryhmien kesken

* oppilaita on tulossa riittävästi opetusryhmien muodostamiseksi ensimmäisille luokille; suomenkielisessä kylpyryhmässä on 23 ja ruotsinkielisessä 22 lasta.

Työryhmän tekemän selvityksen perusteella koululautakunta päätti, että kielikylpyopetus peruskoulussa aloitetaan seuraavien periaatteiden mukaan:

- * opetus aloitetaan lv. 1994-95 sekä suomen- että ruotsinkielisen peruskoulun ensimmäisellä luokalla
- * kielikylpyopetusta annetaan jatkossa ensimmäisellä ja toisella luokalla
- * opetusjärjestelyistä kolmannelta luokalta eteenpäin siten, että kielikylvyssä säävutettua kielitaitoa voidaan vahvistaa, päätetään myöhemmin
- * kielikylpyopetus on pystyttävä järjestämään siten, että se ei aiheuta lisäkustannuksia kaupungille verrattuna normaalin opetuksen järjestämiseen ko. oppilaille
- * jos tällä hetkellä voimassa oleviin säädöksiin, joissa määritellään valtionosuuden perustana olevat laskennalliset opettajanvirat ja tuntikehys, tulee muutoksia, niiden vaikutukset vieraalla kielellä annettavaan opetuksen järjestämismahdollisuuksiin tutkitaan ja kielikylpyopetuksen jatkaminen otetaan uudelleen harkittavaksi ja päätettäväksi
- * oppilaskuljetuksissa kielikylpyyn osallistuvien oppilaiden osalta noudatetaan voimassa olevia säädöksiä
- * koulutuslautakunnan osastot tekevät kieliryhmittäin tarvittavat päätökset muutoksista opetussuunnitelmiin ja kouluista, joihin kielikylpyluokat sijoitetaan sekä opettajista lukuvuosittain.

7.3.4 Työryhmän asettaminen selvittämään kielikylpyopetuksen jatkamismahdollisuudet kolmannelta luokalta eteenpäin lv. 1996-97

Koulutuslautakunnan kokouksessa 18.1.1995 (§ 5) asiana oli kielikylvyn opetusjärjestelyt kolmannelta luokalta eteenpäin. Lautakunta oli tehnyt 15.12.1993 periaatepäätöksen kielikylpyopetuksen aloittamisesta kaupungin peruskoulussa lukuvuonna 1994-95. Päätöksessä rajattiin kielikylpyopetus peruskoulun kahdelle ensimmäiselle

luokalle, joten tuolloin kouluun tulleet kielikylpyoppilaat siirtyvät kolmannelle luokalle syksyllä 1996. Tilanteen johdosta oppilaiden huoltajat olivat lähettäneet koulutuslautakunnalle kirjeen (Pöytäkirjan liite § 5/95), jossa esitetään, että kielikylpyopetusta jatkettaisiin varhaisen, täydellisen kielikylvyn mallin mukaan koko ala-asteen ajan ja että nykyiset opetusryhmät pidetään koossa.

Kirjeessä todetaan, että kielikylpyopetus näyttää ainakin kotien näkökulmasta tarkasteltuna sujuvan hyvin. Huolestuneita huoltajat ovat kielikylpyopetuksen jatkamisesta kolmannelta luokalta eteenpäin; noin 120 perheessä odotetaan päätöksiä jatkosta. Lisäksi viestitetään, että kielikylvyn edut ovat kiistattomat Pietarsaaressa, missä kahden kielen olemassa olo etuineen ja haittoineen on jokapäiväinen asia. Mahdollisuus molemmansuuntaiseen kylvetykseen on ainutlaatuinen. Perimmäisenä tavoitteena ei kuitenkaan ole kielikylpy sinänsä vaan kaksikielisyys ja kielirajan ylittävän yhteistyön lisääminen. Kahdesta kielestä aiheutuvat ongelmat pitäisi kääntää mahdollisuuksiksi. Vanhemmat toivovat kielikylvystä tulevan osa pietarsaarelaista koulutusprofiilia, se ei saa olla pelkkä poikkeusjärjestely. Hyvin alkaneen toiminnan kuihduttaminen mitätöisi usean vuoden työn ja vaivannäön niin kotona kuin päiväkodeissa ja kouluissa. Kirjeessä viitataan myös kielikylvyn saavuttamaan suosioon; kylpyryhmiin päiväkoteihin ilmoitetaan enemmän lapsia kuin voidaan ottaa. Vanhempien mielestä yhtenä vaihtoehtona tulisi harkita molempien kieliryhmien sijoittamista samaan kouluun, josta muodostuisi vähitellen kielikoulu ja opetusta painotettaisiin musiikkiin, liikuntaan, tietotekniikkaan tai ilmaisutaitoon. Lopuksi vanhemmat esittävät, että koulutusvirastossa ryhdyttäisiin pikaisesti ja ennakkoluulottomasti asian edellyttämiin toimiin, erilaisten mahdollisuuksien ja vaihtoehtojen etsimiseen ja punnitsemiseen. Vanhemmat osallistuvat mielellään tähän työhön siinä määrin kuin se on mahdollista.

Koulutuslautakunta päätti perustaa työryhmän vaihtoehtojen selvittämiseksi ja ehdotuksen tekemiseksi kielikylpyopetuksen jatkamisesta kolmannelta luokalta eteenpäin.

7.3.5 Päätös kielikylpyopetuksen jatkamisesta neljännelle luokalle saakka

Asetetun työryhmän saatua tehtävänsä päätökseen kielikylpyopetuksen jatkamisesta kolmannelta luokalta eteenpäin koulutuslautakunta teki asiasta päätöksen kokouksessaan 28.6.1995 (§ 10). Pöytäkirjan liitteenä olevassa työryhmän ehdotuksessa (Liite § 10/95) kuvataan tiivistetysti kielikylvyn vaiheet tähän mennessä Pietarsaareissa ja mainitaan työryhmän kokoontuneen kuusi kertaa. Kokouksiin on osallistunut kielikylpyopettajia, yksi kokous on pidetty yhdessä koulunjohtajien kanssa ja myös kielikylpytutkija Siv Björklund Vaasan yliopistosta on osallistunut asiantuntijana yhteen kokoukseen. Selvitystyö ehdotuksen tekemiseksi on lähtenyt seuraavien vaihtoehtojen pohjalta:

- * kielikylpykoulun perustamisen joko niin, että koulussa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä kylpyoppilaita tai kieliryhmittäin omat koulut
- * opetuksen jatkaminen pitämällä kielikylpyluokat yhdessä ja sijoittamalla ne oppilaiden omakielisiin kouluihin
- * parikoulutoiminta kieliryhmien välillä
- * opettajien vaihtaminen erikielisten koulujen kesken osalla tunneista vieraskielisen opetuksen järjestämiseksi kylpyoppilaille
- * kerhojen ja tukiopetuksen monipuolinen käyttö yli "kielirajojen"
- * opetusryhmien muodostaminen kaksikielisistä ja kylvyssä olleista oppilaista kouluittain
- * kaksikielisten opettajien käyttö vieraskielisessä opetuksessa.

Selvitysten ja keskustelujen perusteella työryhmä ehdotti, että kielikylpyopetusta jatketaan pitämällä oppilaat edelleen yhdessä kielikylpyluokissa ainakin neljännelle luokalle saakka. Silloin oppilaat olisivat varhaisessa, täydellisessä kielikylvyssä yhteensä kuusi vuotta (kaksi päiväkodissa ja neljä koulussa). Kielikylpyluokilla kou-

luissa olisi tällöin yhteensä vuosittain n. 200 oppilasta ja päiväkodeissa kielikylpyryhmissä n. 100. Lisäkustannuksia ei opetuksen järjestämisestä edelleenkään aiheutuisi. Jos kielikylpyluokat voitaisiin vapaasti muodostaa ylimääräisinä tai lisäluokkina ei kustannuskysymyksiä tarvitsisi pohtiakaan. Perusteluina ehdotukselleen työryhmä esitti seuraavaa:

* yhteisten kielikylpykoulujen, sekä ruotsinkieliset että suomenkieliset oppilaat samassa koulussa, muodostamiselle ei katsottu olevan edellytyksiä eikä asiantuntijakaan kielikylvyn periaatteisiin viitaten suhtaudu varauksettomasti vaihtoehtoon

* muiden vaihtoehtojen tai niiden yhdistelmien käyttö vaatisi laajamittaista, kaikkien ala-asteiden opetuksen, lukujärjestysten ja aikataulujen laajamittaista yhteissuunnittelua opetuksen järjestämiseksi

* kun oppilaat ovat olleet neljä vuotta kielikylpyopetuksessa, on opetuksen järjestäminen tarkoituksenmukaisesti eri vaihtoehtojen pohjalta viidenneltä luokalta eteenpäin huomattavasti helpompaa kuin kolmannelta luokalta

* asiantuntijoiden lausuntojen mukaan riittävää määrää tunteja varhaisen, täydellisen kielikylvyn perusteiden mukaan ei kerry, jos opetus lopetetaan toisen kouluvuoden jälkeen.

Työryhmän mukaan kielikylpyopetus ehdotuksessa esitetyllä tavalla on mahdollista toteuttaa osana laajempaa ala-asteiden opetusjärjestelyiden uudistamista. Tämä tarkoittaisi sitä, että muodostetaan yksi ala-asteen piiri kieliryhmittäin eli nykyinen piirijako poistettaisiin. Tilalle tulisivat joustavat oppilasottoalueet, joiden puitteissa määritellään oppilaiden ensisijaiset koulut. Tulossa oleva (1996) valtiosuusjärjestelmän uudistus ei enää tunne oppilasmääriin sidottuja laskennallisia opettajanvirkoja ala-asteilla, joten tiukoista oppilasmäärärajoista kouluittain tai luokittain luovutaan. Tämä toisi työryhmän näkemyksen mukaan joustavampia mahdollisuuksia opetuksen järjestämiselle.

Suomenkielisillä ala-asteilla kielikylpyopetus järjestettäisiin pääosin Länsinummen ala-asteella, joinakin vuosina jokin luokka sijoitettaisiin Ristikarin ala-asteelle. Kun

Länsinummele muodostetaan kielikylpyoppilaista rinnakkaisluokka normaaliluokan lisäksi, kaikki koulun lähellä tai itä- ja eteläpuolella asuvat normaaliluokkien oppilaat pääsevät lähimpään kouluun. Lisäksi nyt kun tiedot vuonna 1990 syntyneistä, syksyllä 1997 kouluun tulevista kylpyoppilaista on saatu, voidaan todeta, että suomenkielisellä puolella valtaosa kielikylpyluokalle tulevista oppilaista (tiedossa neljä ikäluokkaa) asuu Länsinummen ja Ristikarin alueilla. Oppilasmäärien tasaukset koulujen kesken voidaan siten suorittaa niin, että koulumatkat eivät merkittävästi pitene ja jokaiselle koululle voidaan vuosittain perustaa ensimmäinen luokka. Edellytykset järjestelylle Pietarsaassa ovat koulujen sijainnin vuoksi hyvät. Kielikylpyopetuksen järjestäminen ei lisää perusopetusryhmien määrää.

Ruotsinkielisillä ala-asteilla kielikylpyopetus järjestettäisiin Nordmansin koulussa, jossa on tilaa neljälle perusopetusryhmälle. Koululla ei ole kiinteää oppilasottoaluetta vaan oppilaat tulevat pääasiassa muiden ala-asteiden alueilta. Ennusteen mukaan Nordmansin kouluun on tulossa koulun ”omalta” oppilasottoalueelta kolme oppilasta lv. 1996-97, seitsemän oppilasta lv. 1997-98, kaksitoista oppilasta lv. 1998-99 ja kahdeksantoista oppilasta lv. 1999-2000. Näistä oppilaista ne, jotka eivät tule kielikylpyluokille sijoitettaisiin muihin kouluihin. Koulumatkat eivät kuitenkaan muodostu pitkiksi. Nordmansin koulun oppilasennusteet eivät kuitenkaan ole olleet luotettavia useammalle vuodelle eteenpäin, sillä perheet, jotka asuvat keskustan alueen kerrostaloissa, muuttavat usein muutaman vuoden sisällä kaupungin muille asuntoalueille rivi- ja omakotitaloihin. Kielikylpyluokkien keskittäminen Nordmansin kouluun ei lisäisi ruotsinkielisten ala-asteiden perusopetusryhmien määrää.

Opettajat on työryhmän selvityksen mukaan löydyttävä pääosin nykyisestä opettajakunnasta. Koska perusopetusryhmien määrä ei kasva, uusia opettajia ei voida ottaa ulkopuolelta ja näin ollen opettajat kielikylpyluokille saataisiin edelleenkin vaihtamalla kieliryhmien kesken.

Raporttinsa lopuksi työryhmä toteaa, että kielikylpytyöryhmän työn aikana on usein tuotu esiin ajatuksia siitä, miten kielenopetusta voitaisiin varsinaisen kielikylpyopetuksen ohella kehittää esimerkiksi vieraskielistä opetusta lisäämällä. Tavoitteena olisi, että oppilaat pääsisivät laajemmin kielikylpymäisen opetuksen piiriin. Tämä voitaisiin toteuttaa vaihtamalla opettajia koulujen kesken muutamaksi tunniksi vii-

kottain tai jaksoittain. Ruotsinkieliset oppilaat kävisivät suomenkielisten koulujen kerhoissa ja päinvastoin. Varsinkin koulut, jotka sijaitsevat samassa kaupunginosassa lähellä toisiaan, voisivat lisätä yhteistyötään edellä mainituilla tavoilla.

Työryhmän ehdotuksen perusteella koulutuslautakunta päätti, että

- * varhaisen, täydellisen mallin mukaista kielikylpyopetusta jatketaan peruskoulun neljännelle luokalle saakka
- * osastot päättävät kieliryhmittäin luokkien sijoittamisesta kouluille
- * järjestely ei saa lisätä perusopetusryhmien määrää tai aiheuttaa huomattavia lisäkustannuksia
- * oppilaskuljetuksissa noudatetaan samoja määräyksiä kuin normaaliluokilla käyvillä oppilailta
- * asiaan palataan tarvittaessa ja päätettäessä opetuksen jatkamisesta viidenneltä luokalta eteenpäin lv. 1998-1999
- * osastot tekevät muut tarvittavat päätökset opetuksen järjestämisestä kieliryhmittäin.

Koulutuslautakunta varasi lisäksi mahdollisuuden tehdä muutoksia kielikylvyn opetusjärjestelyissä, jos ne aiheuttavat merkittäviä ongelmia normaaliopetuksen järjestämisessä.

7.3.6 Kielikylpyopetuksen suunnitteluryhmä

Koulutuslautakunnan 22.11.1995 pitämän kokouksen pöytäkirjassa (§ 22) todetaan, että kielikylpyopetuksen järjestäminen vaatii runsaasti ennakkosuunnittelua, sillä Pietarsaareissa toteutettavan mallin mukaista opetusta ei järjestetä muualla eikä yhtenäisiä valtakunnallisia ohjeita tai säädöksiä ole. Paikallisesti joudutaan ratkaisemaan esimerkiksi opetuksen sisällöt, erityisopetuksen järjestäminen, oppimateri-

aalikysymykset, tuntijako (äidinkieli/kylpykieli) eri luokka-asteilla, vieraan kielen opetus ja oppilasarvostelu. Koska opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ovat yhteisiä molemmille kieliryhmille, on tarkoituksen mukaista, että koulutuslautakunnan alaisuudessa toimii suunnitteluryhmä, joka valmistelee runkosuunnitelman lautakunnan hyväksyttäväksi. Ryhmä myös täydentää ja tarkistaa suunnitelmaa tarpeen mukaan.

Koulutuslautakunta päätti asettaa suunnitteluryhmän lautakunnan jäljellä olevan toimikauden ajaksi eli vuoden 1996 loppuun. Jäseniksi tulivat kielikylpyopettajien sekä huoltajien edustajat molemmista kieliryhmistä, kielikylpykoulujen johtajat, lautakunnan sekä koulutusviraston edustajat.

7.3.7 Suunnitteluryhmän väliraportti

Suunnitteluryhmä oli päättänyt 16.4.1996 (§ 4) pitämässään kokouksessa, että se antaa koulutuslautakunnalle väliraportin työnsä etenemisestä. Sisältönä on ehdotukset toimenpiteistä, joista on vielä päätettävä tulevan lukuvuoden 1996-97 osalta. Suunnitteluryhmän raportti on lautakunnan 25.4.1996 (§ 4) kokouksen pöytäkirjan liitteenä.

Suunnitteluryhmä korostaa Pietarsaassa noudatettavan kaksisuuntaisen kielikylpymallin paikallisuutta. Esimerkkeinä yksityiskohdista mainitaan kylvetys suomenkielellä, opettajien vaihto kieliryhmien kesken, opettajien yhteiskäyttö, oppimateriaalien vaihto ja erityisopetuksen järjestäminen opettajien työnjaolla kieliryhmien kesken. Kaupungin kielikylpyopetuksen suunnittelu ja toteutus ovat näin pioneerityötä ja oman mallin luomista. Raportissa todetaan, että suunnitteluryhmä on kokouksissaan kevään aikana käsitellyt pääasiassa lv. 1996-97 asioita, jolloin ensimmäiset kylpyluokat, jotka tulivat kouluun syksyllä 1994, siirtyvät kolmannelle luokalle. Tällöin oppilaille tulee uusia oppiaineita, mm. vieras kieli ja oppituntien määrä lisääntyy.

Suunnitteluryhmä ehdottaa, että koulutuslautakunnan osastot kieliryhmittäin tekevät seuraavista asioista päätökset lv. 1996-97 osalta:

* Kielikylpyluokille hyväksytään opetussuunnitelma, joka ulottuu vähintään kolmannelle luokalle saakka. Opetussuunnitelman on sisällettävä oppiaineiden tuntimäärät, äidinkielellä ja kylpykielellä annettavan opetuksen suhde sekä päätökset vieraasta kielestä. Opetussuunnitelman sisältö on otettava huomioon laadittaessa koulujen työsuunnitelmia.

* Oppilasarviointia varten laaditaan ja hyväksytään kielikylpyoppilaille soveltuvat lomakkeet (sanallinen arviointi) käyttäen pohjana yleisesti käytössä olevia lomakkeita. Arviointilomakkeet kirjoitetaan oppilaiden omalla äidinkielellä.

* Kielikylpyoppilaiden erityisopetus on järjestettävä siten, että lukemis- ja kirjoittamishäiriöissä opetus annetaan kylpykielellä ja puheen korjauksissa oppilaan äidinkielellä.

Suunnitteluryhmä ennakoi työnsä jatkoa väliraportin antamisen jälkeen toteamalla, että päätös kielikylpyopetuksen jatkamisesta viidenneltä luokalta eteenpäin lv. 1998-99 on ratkaiseva. Jos opetusta ei jatketa nykyisen järjestelyn mukaisena eli luokat pidetään yhdessä ja oppilaat hajotetaan omille kouluille, merkitsee se opetuksen painoalueiden muutoksia kolmannen luokan keväällä ja viimeistään neljännen luokan syyslukukauden aikana. Seuraava tehtävä onkin laatia pitemmän aikavälin suunnitelma, jonka osana on myös selvitys eri vaihtoehdoista opetuksen jatkamisesta ja niiden vaikutuksista opetuksen järjestämiseen sekä oppilaiden henkilökohtaisille opetussuunnitelmille kielivalintoineen.

Koulutuslautakunta hyväksyi kokouksessaan 25.4.1996 (§ 4) suunnitteluryhmän ehdotuksen toimenpiteiksi. Samalla lautakunta kehotti osastoja tekemään kieliryhmittäin tarvittavat päätökset opetuksen järjestämisestä lv. 1996-97. Suunnitteluryhmän tehtäväksi annettiin erityisesti selvittää kielikylpyopetuksen jatkamisen vaihtoehdot peruskoulun viidennellä ja kuudennella luokalla.

7.3.8 Kielikylpyopetuksen suunnitteluryhmän loppuraportti

Koulutuslautakunta käsitteli kokouksessaan 18.12.1996 (§ 21) kielikylpyopetuksen suunnitteluryhmän loppuraportin. Suunnitteluryhmän toimikausi päättyi, kuten myös koulutuslautakunnan, vuoden 1996 lopussa.

Suunnitteluryhmä on toimikautenaan pitänyt yksitoista kokousta, joissa on käsitelty annettuun tehtävään liittyviä asioita ja kirjattu yhteensä 86 pykälää. Kokouksista on tarkat pöytäkirjat, joihin lautakunnan jäsenillä on mahdollisuus tutustua. Tämän lisäksi suunnitteluryhmä on toimikautensa aikana:

- * laatinut asiakirjan Kielikylpyopetuksen järjestämisen ja opetussuunnitelman perusteet Pietarsaaressa
- * järjestänyt italialaisen tv-ryhmän (RAI-Italia) vierailun Pietarsaaressa sen tehdesä raporttia kaupungin kielikylvystä
- * laatinut kielikylpytiedotteen jaettavaksi huoltajille ja kielikylpyluokissa vieraileville sekä muille asiasta kiinnostuneille
- * järjestänyt kielikylpyopettajien yhteistyö- ja neuvottelutilaisuuden, jossa oli osanottajia Vaasasta, Kokkolasta ja Pietarsaaresta yhteensä n. 40
- * järjestänyt informaatiotilaisuuden kielikylpyopetuksesta opettajille ja päiväkotien henkilökunnalle.

Suunnitteluryhmä ehdottaa loppuraportissaan koulutuslautakunnalle, että kielikylpyopetusta jatketaan peruskoulun viidennellä ja kuudennella luokalla samassa muodossa kuin tähän saakka eli luokat pidetään yhdessä. Osastot kieliryhmittäin tekevät päätökset luokkien sijoittamisesta kouluille. Suunnitteluryhmä ehdottaa edelleen, että vastaava työryhmä perustetaan jatkamaan kielikylpyopetuksen kehittämistä ja koordinointia Pietarsaaressa. Ryhmään ehdotetaan otettavaksi mukaan aikaisempien tahojen lisäksi sosiaalitoimen edustajat. Perusteluina ehdotuksille esitetään:

* Kielikylpyoppilaiden kielten opetus joudutaan joka tapauksessa järjestämään ottamalla huomioon heidän erilainen lähtökohtansa. Hajauttamalla oppilaat "omiin" kouluihin jouduttaisiin niissä jokaisessa tekemään opetusjärjestelyjä. Säilyttämällä kielikylpyluokat edelleen viidennellä ja kuudennella luokalla näitä järjestelyjä ei tarvita.

* Kielikylpyopetus on kuluneiden vuosien aikana saavuttanut vankan suosion. Molemmissa kieliryhmissä joudutaan päiväkotien kylpyryhmiin mukaan pääsevät arpomaan. Etelä-Suomessa kielikylpy on laajentunut nopeasti ja eri puolilla Eurooppaa ollaan kiinnostuneita menetelmästä.

* Jos opetuksessa halutaan noudattaa kanadalaista, varhaista täydellistä kielikylpymallia, on opetusta jatkettava kielikylpyluokissa.

* Pietarsaaren kaupunki on päässyt mukaan opetushallituksen kielenopetuksen monipuolistamis- ja kehittämishankkeeseen pilottikunnaksi. Kielikylpyopetus on osa hanketta ja siten mukana oleminen luo entistä paremmat edellytykset opetuksen kehittämiseksi.

* Kokemukset kielikylpyopetuksesta ovat olleet erittäin positiiviset.

Koulutuslautakunta päätti ehdottaa uudelle lautakunnalle, joka aloittaa toimintansa vuoden 1997 alussa, että se asettaa vastaavan suunnitteluryhmän täydennettynä sosiaalitoimen edustajalla. Lisäksi lautakunta ehdottaa, että tuleva koulutuslautakunta ottaisi huomioon suunnitteluryhmän loppuraportin ehdotukset niin pitkälle kuin mahdollista.

7.3.9 Uuden suunnitteluryhmän asettaminen

Vuoden 1997 alusta toimintansa aloittanut koulutuslautakunta asetti uuden kielikylpyopetuksen suunnitteluryhmän kokouksessaan 3.3.1997 (§ 6). Työryhmään nimettiin molemmista kieliryhmistä oppilaiden huoltajien edustajat, kielikylpyluokan opettaja, koulutuslautakunnan puheenjohtaja, koulutusviraston ja sosiaalitoimen edustaja sekä kielikylpykoulujen koulunjohtajat.

Tehtäväksi suunnitteluryhmälle annettiin edellisen koulutuslautakunnan 18.12.1996 tekemän päätöksen mukaisesti selvittää huhtikuun 1997 loppuun mennessä kielikylypöpetuksen jatkamisen mahdollisuudet peruskoulun viidennellä ja kuudennella luokalla syksystä 1998 alkaen.

7.3.10 Kielikylypöpetuksen jatkaminen peruskoulun viidennellä ja kuudennella luokalla eli koko ala-asteen ajan

Kokouksessaan 15.5.1997 (§ 13) koulutuslautakunta teki päätöksen kielikylypöpetuksen järjestämisestä molemmissa kieliryhmissä koko ala-asteen ajan varhaisen, täydellisen mallin mukaisesti. Päätöstä edelsi lautakunnan edellisessä kokouksessa asettaman suunnitteluryhmän tekemän selvityksen käsittely. Selvityksessään suunnitteluryhmä oli verrannut eri vaihtoehtoja.

Kielikylypöluokkien hajottaminen viidennellä luokalla ja oppilaiden palaaminen omille kouluilleen aiheuttaisi seuraavia ongelmia:

- * luokkien oppilasmäärät kasvavat sijoituskouluilla siten, että joudutaan perustamaan rinnakkaisluokka tai -luokkia; tämä voidaan välttää vain sillä, että luokkien oppilasmäärät optimoidaan, jolloin osa oppilaista joudutaan ohjaamaan johonkin muuhun kuin oman koulupiirin kouluun

- * opetuksessa on otettava huomioon oppilaiden erilainen tausta kielen opiskelussa, minkä vuoksi on suoritettava erityisjärjestelyjä

- * oppilaat joutuvat uusiin luokkiin, joihin sopeutuminen vaatii aikaa

- * varhaisen, täydellisen kielikylypöpetuksen mallista joudutaan luopumaan.

Etuna nähtiin ainoastaan se, että suurin osa oppilaista pääsee oman koulupiirin kouluun, jolloin koulumatkat lyhenevät.

Kielikylpyopetuksen jatkamisella samalla tavalla kuin aikaisemmin eli luokat pidetään yhdessä koko ala-asteen ajan, suunnitteluryhmän näkemyksen mukaan oli seuraavia etuja:

- * opetuksessa voidaan noudattaa varhaisen, täydellisen kielikylpyopetuksen mallin mukaista toimintaa koko ala-asteen ajan ja suunnitella opetus sen mukaan nojautuen tutkimustuloksiin menetelmästä saatuihin kokemuksiin
- * oppilaiden siirtyessä yläasteelle opetusjärjestelyt ja opetusryhmät voidaan suunnitella yhtenäiseltä pohjalta
- * kaupungin koululaitoksen imago kaksisuuntaisen kielikylpyopetuksen edelläkävijänä vahvistuu
- * kielikylvyn asema osana kaupungin koululaitosta vakiintuu.

Ongelmana koko ala-asteen jatkuvassa kielikylpyopetuksessa pidettiin opettajien saamista opetusryhmien lisääntyessä. Aikaisemmin on jo todettu, että opettajat on pääosin löydettävä virassa olevista luokanopettajista, koska perusopetusryhmien määrän pysyessä muuttumattomana ulkopuolelta ei voida rekrytoida uusia opettajia.

7.3.11 Kielikylpyopetuksen jatkaminen perusopetuksen vuosiluokilla 7-9

Koulutuslautakunta käsitteli kokouksessaan 11.5.1999 (§ 12) kielikylpyopetuksen mahdollista jatkamista perusopetuksen vuosiluokilla 7-9 kielikylvyn suunnitteluryhmän tekemän selvityksen ja esityksen pohjalta. Suunnitteluryhmä esitti, että kielikylpyopetusta tulisi jatkaa vuosiluokilla 7-9.

Koulutuslautakunta totesi, että kielikylpyopetukseen osallistuneilla oppilailla on kahden päiväkotivuoden ja kuuden kouluvuoden jälkeen aivan erilaiset kielelliset valmiudet kuin niillä oppilailla, jotka ovat osallistuneet normaaliin opetukseen. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että vuosiluokilla 7-9 opetuksessa otetaan huomioon kielikylpyoppilaiden erilainen tausta ja kielellinen valmius.

Edellä esitetyn johdosta kielikylpyopetus on järjestettävä niin, että ko. opetusryhmät saavat kielikylpymallin mukaista yhteistä opetusta valinnaisaineissa sekä taito ja taideaineissa. Tämän lisäksi opetusryhmän on saatava yhteistä opetusta äidinkielenä ja ruotsin/suomen kielessä. Opetusta ei kuitenkaan kaikilta osin tarvitse järjestää samalla tavalla ruotsin- ja suomenkielisissä kouluissa, mutta perusperiaatteet ovat samat.

Koska kielikylpyopetus tulee uutena asiana perusopetuksen vuosiluokille 7-9, on niille opettajille, jotka tulevat opettamaan ko. opetusryhmiä, järjestettävä aiheesta täydennyskoulutusta.

Koulutuslautakunta päätti, että edellä esitetyillä ehdoilla ja tavoilla kielikylpyopetusta jatketaan perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Tämä päätös oli siten sarjassaan viimeinen, jolla kielikylpyopetusta on laajennettu perusopetuksessa luokka-asteittain eteenpäin. Ensimmäiseksi päätettiin luokka-asteista 1-2, toiseksi luokka-asteista 3-4 ja kolmanneksi luokka-asteista 5-6, jolloin päätös merkitsi sitä, että kielikylpyopetusta jatkettiin koko silloisen ala-asteen ajan.

7.4 Kielikylpyopetuksen käsittely koulutuslautakunnan ruotsinkielisessä osastossa

7.4.1 Ruotsinkielisen osaston kanta kielikylvyn aloittamiseen

Koulutuslautakunnan ruotsinkielinen osasto keskusteli kielikylvystä kokouksessaan 11.2.1992 (§ 18). Kielikylpy oli tuolloin ensimmäistä kertaa esillä osaston kokouksessa ja yksimielisesti oltiin sitä mieltä, että suomenkielinen kielikylpy ruotsinkielisille lapsille pitäisi voida aloittaa päiväkodissa syksyllä 1992.

Kokouksen pöytäkirjan liitteenä on ruotsinkielisen koulutoimen johtajan laaja muistio, jossa selvitetään kielikylvetyksen historia ja yleiset periaatteet. Kielikylvyn edellytyksistä yhden periaatteen eli puhuttujen kielten suhteesta Pietarsaaren seudulla viitataan professori Christer Laurénin lausuntoihin. Yleensä oppilaiden äidinkieli on enemmistökielenä ja kylpykieli vähemmistökielenä. Pietarsaarella suomenkieli on vähemmistökielenä kun taas ruotsinkieli on selvä enemmistökieli alueellisesti. Laurénin mukaan Pietarsaarella on mahdollista toteuttaa kielikylvetys sekä suo-

men että ruotsin kielellä. Kielikylpy voidaan toteuttaa vain siinä tapauksessa, että lapsilla on vankka omakielinen ympäristö ja kulttuuriperintö sekä identiteettisidonnaisuus. Jos lapsen äidinkieli on enemmistön kielenä, katsotaan näiden kriteerien täyttyvän.

Koulutoimenjohtajan muistiossa todetaan, että kielikylvyn kiinnostavuuden mittaamiseksi suoritettiin syksyllä 1992 päiväkotiin tulevien lasten huoltajille kysely, jossa 24 ruotsinkielistä ja 23 suomenkielistä huoltajaa vastasi, että ilmoittaa lapsensa kylpyryhmään, jos sellainen aloittaa toimintansa. Näin ollen lasten määrä on riittävä ja suunnittelua on jatkettava.

Muistion lopussa korostetaan kielikylvyn vapaaehtoisuutta sekä kaupungin laitosten että lasten huoltajien tahoilla; vain tällä periaatteella kielikylpy onnistuu.

7.4.2 Kielikylpyopetuksen aloittaminen ja kielikylpyluokan sijoittaminen Bonäsin kouluun

Ruotsinkielisen osaston kokouksen 8.2.1994 (§ 10) pöytäkirjan alussa todetaan koulutuslautakunnan 15.2.1993 tekemä päätös kielikylpyopetuksen aloittamisesta syksyllä 1994 ja se, että osasto tekee päätöksen koulusta, johon luokka sijoitetaan. Tällöin on otettava huomioon koulun ympäristö, oppilasmäärä, maantieteellinen sijainti ja mahdollisuudet riittävään ruotsinkieliseen oppimisympäristöön.

Normaalien luokkien asema ei saa huonontua otettaessa käyttöön uusia menetelmiä. Myös valtionosuusjärjestelmä on otettava huomioon; oppilaiden lukumäärä vaikuttaa opettajien virkoihin kouluittain ja edelleen valtionosuuden perustana olevaan tuntikehykseen. Oppilasmäärät eivät saa laskea kouluissa kielikylvyn takia valtionosuusrajojen alle siten, että jokin koulu menettää opettajanviran.

Myönteisellä ympäristöllä ja suhtautumisella on kehittämisen ja uudistusten onnistumisessa aina tärkeä osuus. Kielikylpy perustuu vapaaehtoisuuteen, siksi sijoitus-koulun koko henkilökunnalla on oltava positiivinen suhtautuminen asiaan.

Käydyissä keskusteluissa on Nordmansin koulun opettajakunta ilmoittanut olevansa yksimielisesti kielikylpyopetuksen kannalla ja toivoo, että luokka sijoitettaisiin sinne. Seuraavat seikat tukevat kielikylpyluokkien sijoittamista Nordmansin kouluun:

* Koulu sijaitsee kaupungin keskustassa, joten oppilaiden koulumatkat eivät keskimäärin muodostu pitkiksi.

* Kielikylpyluokat takaavat jatkossa sen, että Nordmansin koulun tiloja voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Oppilasennusteiden mukaan oppilasmäärät kaupungin keskustan alueella laskevat ja opettajien virkojen väheneminen Nordmansin koulussa on todennäköistä.

* Läheisessä Victorian päiväkodissa voidaan järjestää useiden vanhempien toivoma oppilaiden iltapäivähoito.

* Nordmansin opettajien ikärakenne on sellainen, että kielikylpyopettajien vaihdot voidaan järjestää ilman muiden viranhaltijoiden siirtoja toisille kouluille.

* Kielikylpyoppilaat voivat käydä Nordmansin koulua neljännelle luokalle saakka, jonka jälkeen he siirtyvät muille kouluille, mikä on ollut käytäntönä tähänkin saakka.

* Nordmansin koulu on hyvä vaihtoehto kahden vuoden kielikylpyopetuksen järjestämiseen eli samaksi ajaksi, josta koulutuslautakunta on tehnyt periaatepäätöksen. Koulun neljä luokkaa taannee riittävän vahvan ruotsinkielisen ympäristön.

Osaston esittelijä ehdotti kielikylpyopetuksen aloittamista 1.8.1994 koulutuslautakunnan päätöksen mukaisesti ja Nordmansia sijoituskouluksi. Ne normaaliluokan oppilaat, jotka asuvat Nordmansin koulun oppilasottoalueella ja ilmoitettaisiin kouluun, ohjataan muihin kouluihin, jotka sijaitsevat lähimpänä heidän kotejaan.

Osasto oli yksimielinen kielikylpyopetuksen aloittamisesta, mutta ehdotettu koulu sai kannatetun vastaehdotuksen, jonka mukaan kielikylpyopetus pitäisi sijoittaa Bonäs-kouluun. Suoritettussa äänestyksessä esittelijän ehdotus ei saanut yhtään ääntä ja vastaehdotus seitsemän. Äänestyksen perusteella kielikylpyluokan sijoituskouluksi tuli Bonäs.

Osasto perusteli päätöstään sillä, että Bonäsin koulu on tarpeeksi suuri ja Nordmansin vastaavasti liian pieni. Nordmansista kehittyisi jatkossa myös liian yksipuolinen kielikylpykoulu. Sijoittamalla kielikylpy Bonäsin kouluun voivat ne oppilaat, jotka eivät osallistu kielikylpyyn, jatkaa Nordmansin koulussa. Bonäsin opettajat suhtautuvat myönteisesti kielikylpyluokkien sijoittamiseen kouluun.

Osasto totesi myös, että kielikylpyoppilaita ei millään tavoin saa asettaa etuoikeutettuun asemaan verrattuna normaaliluokkien oppilaisiin. Sijoittamalla kielikylpy Bonäsin kouluun tämä vältetään.

7.4.3 Kielikylpyopetuksen jatkaminen peruskoulun kolmannelta luokalta eteenpäin syksyllä 1996

Koulutuslautakunta käsitteli opetuksen jatkamista kokouksessaan 28.6.1995. Päivää aikaisemmin eli 27.6.1995 (§ 67) ruotsinkielinen osasto otti kantaa asiaan. Osasto päätti ehdottaa näkemyksensä koulutuslautakunnalle seuraavaa:

* Kielikylpyopetusta jatketaan ainakin peruskoulun neljännelle luokalle saakka ja oppilaiden suomen kielen taito otetaan huomioon suunniteltaessa opetusta viidennellä ja kuudennella luokalla.

Osasto päätti lisäksi, että sijoitettaessa kielikylpyluokkia tulevina vuosina ruotsinkielisessä koulutoimessa mahdollisia kouluja ovat Nordmans, Bonäs ja Vestersundsby.

7.4.4 Kielikylpyluokkien sijoittaminen lukuvuodesta 1996-1997 eteenpäin

Ruotsinkielinen osasto teki päätöksen ensimmäisten luokkien sijoituskouluista lukuvuonna 1996-1997 kokouksessaan 22.2.1996 (§ 16). Samassa yhteydessä päätettiin kielikylpyluokan kouluksi Nordmans skola.

Osasto käsitteli kielikylpyluokkien sijoittelua laajasti ja pidemmällä aikavälillä kokouksessaan 19.2.1997 (§ 11). Pöytäkirjassa todetaan, että sijoittamisvaihtoehdot on tutkittu erittäin perusteellisesti. Sijoittamisessa on otettava huomioon ensinnäkin luokkien sijoituskoulut, mutta myös ne koulut, joiden toimintaan oppilaiden sijoitta-

minen vaikuttaa. Ongelmallinen on tilanne silloin kun normaaliluokilla olevien oppilaiden on vaihdettava koulua siksi, että kielikylpyluokalle tarvitaan tilaa.

Keväällä 1997 ruotsinkielisen koululaitoksen kielikylpyluokat oli sijoitettu seuraavasti: ensimmäinen luokka Nordmansin koulussa ja toinen sekä kolmas Bonäsins koulussa. Luokkien jakaminen monelle koululle merkitsee sitä, että opettajilla ei ole mahdollisuutta koulupäivien aikana välittömään yhteistyöhön ja kontakteihin toistensa kanssa. Lisäksi materiaalit joudutaan hankkimaan ja valmistamaan jokaiselle koululle erikseen, mikä ei ole taloudellisesti järkevää.

Tarkasteltaessa eri vaihtoehtoja kielikylpyluokkien sijoittelulle on selvää, että missään niistä ei voida välttyä vaikutuksista normaaliopetukseen. Siitä huolimatta on korostettava, että ruotsinkielisen koululaitoksen ensisijaisena tehtävänä on antaa opetusta ruotsiksi, mikä on aina asetettava etusijalle.

Kokouksen pöytäkirjan liitteenä olevassa selvityksessä verrataan eri malleja kielikylpyopetuksen järjestämiseksi koko ala-asteen ajan eli luokilla 1-6.

Malli 1: Muodostetaan kokonaan uusi kouluyksikkö

Jos opetuksen järjestämistä arvioidaan vain organisoinnin näkökulmasta, tämä ratkaisu olisi paras, sillä tämä malli ei vaikuttaisi paljoakaan muiden koulujen toimintaan. Koulu voisi olla entinen Båtmans skola, joka sijaitsee täysin ruotsinkielisessä ympäristössä yläasteen yhteydessä, jolloin voitaisiin myös toteuttaa tulevan lainsäädännön mukaista käytäntöä eli ala- ja yläasteen rajan häivyttämistä. Äidinkielen opetuksessa voitaisiin tehdä yhteistyötä Nordmansin kanssa, joka voisi toimia hallinnollisena kouluna; vaikka kielikylpyluokat sijoitettaisiin yläasteen yhteyteen, ne kuulisivat Nordmansin kouluun. Myös päin vastoin voitaisiin tehdä; nykyinen yläaste (Oxhamns skola), kielikylpyluokat ja Nordmans skola muodostaisivat yhden koulu-yksikön. Mallin ongelmana on se, että sitä ei voida toteuttaa ennen kuin Luodon kunta rakentaa oman yläasteen ja Rådmansin oppilaat siirtyvät siihen. Tämä toteutuu aikaisintaan lukuvuonna 2000-2001.

Uusi kouluyksikkö voitaisiin muodostaa myös siten, että luokat sijoitettaisiin Choraueuksen kiinteistöön ja entiseen Båtmansin kouluun. Choraueuksen koulu on tällä

hetkellä suomenkielisen harjaantumisopetuksen käytössä, mutta luokkien siirtoa jonkin ala-asteen yhteyteen suunnitellaan ja se toteutunee lukuvuoden 1997-98 alussa. Jos Choraeuksen kiinteistö vapautuu, se tarjoaisi useita joustavia ja hyviä vaihtoehtoja kielikylpyopetuksen järjestämiseen. Mahdollista olisi esimerkiksi sijoittaa luokat 1-2 Choraeukselle ja luokat 3-6 yläasteen yhteyteen.

Malli 2: Ruotsinkieliset ja suomenkieliset kielikylpyluokat sijoitetaan samaan koulu-kiinteistöön eli perustetaan yhteinen kielikylpykoulu

Kielikylpyopetuksen järjestämisen kannalta vaihtoehto olisi selkeä ja pysyvä; kielikylvyllä olisi oma koulu ja kiinteistö, jossa toimisivat vain kielikylpyluokat. Sijoituskoulu voisi olla joko Ristikari tai Lagmans. Vaihtoehto ei kuitenkaan täytä kielikylvyn yhtä perusajatusta eli tarpeeksi voimakasta oman äidinkielen oppimisympäristöä, mikä aiheuttaisi ongelmia oppilaiden oman kulttuuri- ja kieli-identiteetin rakentamisessa.

Malli aiheuttaisi ongelmia myös normaaliopetuksen järjestämiseen, sillä koulun "omat oppilaat" eivät pääsisi lähimpään kouluun vaan joutuisivat siirtymään johonkin toiseen eli koulumatkat pitenisivät suurella osalla. Useat oppilaat joutuisivat lähtemään pitkälle koulumatkalle, vaikka asuisivat lähimmän koulun naapurissa. Näiden oppilaiden huoltajat vastustaisivat varmasti järjestelyä ja kielikylpy saisi uusia vastustajia runsaasti. Vaihtoehto ei ole realistinen.

Malli 3: Nordmans skola ja Bonäs skola toimivat kielikylpykouluina

Oppilaat olisivat tässä mallissa neljä ensimmäistä vuotta Nordmansilla ja viidennellä ja kuudennella luokalla Bonäsin koulussa. Kielikylvyn kannalta järjestely olisi myös selkeä; oppilaiden koulut olisivat etukäteen tiedossa ja epätietoisuus poistuisi. Myös opetusmateriaalit voitaisiin keskittää näihin kouluihin ja opettajien yhteistyölle luotaisiin hyvät mahdollisuudet.

Kielteistä tässäkin mallissa olisi luopuminen ns. Vaasan mallista. Nordmansin koulussa olisi vain kielikylpyluokkia eikä se siten täyttäisi vaatimusta tarpeeksi voimakkaasta omakielisestä oppimisympäristöstä.

Muiden koulujen ja oppilaiden osalta malli olisi hyvä, sillä vain muutamat oppilaat joutuisivat käymään muuta kuin omaa lähikouluun kielikylvyn takia. Nordmansin koulua ei kuitenkaan enää voitaisi käyttää oppilasmäärien tasaamiseen silloin, jos johonkin kouluun tulee niin paljon oppilaita, että kaikki eivät mahdu. Tämä mahdollisuus on käytettävissä, jos nykyinen toimintamalli säilyy.

Malli 4: Kielikylpy hajotetaan kaikille kouluille

Malli tarkoittaisi sitä, että kaikilla ala-asteen kouluilla toimisi ainakin yksi kielikylpyluokka. Järjestelyn ainoana etuna olisi kielikylpytietämyksen ja -didaktiikan leviäminen kouluille. Opetusmenetelmää voitaisiin soveltaa myös muiden vieraiden kielten opetukseen ja kielikylpyopettajia voitaisiin käyttää vieraskielisessä opetuksessa eri oppiaineissa.

Malli aiheuttaisi lukuisia ongelmia. Ensimmäiselle luokalle tulevien kielikylpyoppilaiden koulu vaihtelisi vuosittain ja kouluista jouduttaisiin päättämään aina erikseen. Yhteistyötä tietyn koulun ja kielikylpypäiväkodin kesken ei voitaisi suunnitella pysyvästi, samoin kielikylpyluokkien opettajien yhteistyö olisi vaikeaa. Opetuksessa käytettävät materiaalit jouduttaisiin hankkimaan ja valmistamaan jokaiselle koululle erikseen. Ongelmat johtaisivat todennäköisesti kielikylvyn suosion laajaan väheneemiseen sekä oppilaiden huoltajien että opettajien keskuudessa.

Yhteenvetona tehdystä selvityksestä todetaan, että minkä tahansa esitetyn mallin toteuttaminen aiheuttaa ongelmia, kun kielikylpy toteutetaan koko ala-asteen ajan eli luokilla 1-6 varsinkin, jos vaikutuksia tarkastellaan normaaliopetuksen kannalta. Normaaliopetus eli ruotsinkielellä annettava opetus on aina asetettava etusijalle ja nähtävä koululaitoksen perustehtävänä. Ainoat realistiset vaihtoehdot ovat mallit 1 tai 3. Näissäkään ei voida välttyä negatiivisilta vaikutuksilta muille kouluille, mallissa 3 erityisesti Lagmansin koululle, koska oppilaita ei voida enää sijoittaa Nordmansin kouluun, jos tilantarve sitä edellyttäisi.

Selvityksen lopussa on vielä tutkittu vaihtoehtoja kielikylpyopetuksen järjestämiselle kaikilla ala-asteen luokilla eli miten muuten voitaisiin menetellä. Tämä on tehty,

koska kielikylpyopetuksen järjestämisessä kaikille luokka-asteille on edellä kuvattuja ongelmia. Seuraavat mahdollisuudet on analysoitu:

a. Kielikylpyopetusta ei järjestetä ollenkaan

Vaihtoehto tulee tuskin kysymykseen, sillä kielikylpyopetus on lähtenyt hyvin käyntiin ja se on saavuttanut niin suuren suosion, että kaikki halukkaat eivät mahdu mukaan.

b. Opetus järjestetään vain luokilla 1-2

Opetuksen järjestäminen vain luokilla 1-2 olisi yksinkertaista eikä aiheuttaisi ongelmia normaaliopetukselle. Kuluvana lukuvuonna kolmannella luokalla olevien oppilaiden opetus olisi järjestettävä soveltaen kielikylpynä ainakin neljännellä luokalla.

c. Opetus järjestetään vain luokilla 1-4

Vaihtoehto voitaisiin toteuttaa mallin nro 3 mukaan tai niin, että kielikylpyluokat sijoitettaisiin kolmeen kouluun. Tällöin tulisivat kysymykseen ainakin Bonäsin ja Nordmansin koulut. Jos Vestersundsbyn koulu olisi sijoituskoulu, jouduttaisiin siellä toimivat mukautetun opetuksen luokat siirtämään johonkin toiseen kiinteistöön. Kyrkostrand on ilmoittanut, että ei ole kiinnostunut kielikylvystä, koska koulussa integroidaan harjaantumisopetuksen oppilaita normaaliluokille. kiinteistössä ei myöskään ole tilaa kielikylpyluokalle ellei luovuta tekstiilityön luokasta. Lagmans voisi mahdollisesti ottaa yhden luokan, mutta oppilasennusteiden mukaan tulevina vuosina oppilaita on tulossa niin paljon, että tilaa ei ole ellei koulun muita luokkia vastaavasti sijoiteta muualle.

d. Kouluissa järjestetään vieraskielistä (suomi) opetusta joissakin oppiaineissa

Kouluissa opetettaisiin valitut aineet suomen kielellä ja järjestely olisi kielikylpyopetuksen vaihtoehto. Oppilaat voisivat käydä omaa lähintä koulua ja opetus olisi mahdollista aloittaa jo ensimmäiseltä luokalta. Vieraskielinen opetus voitaisiin

aloittaa ilman erityisjärjestelyjä, jos koulut ovat kiinnostuneita ja löytyy opettajia, jotka kykenevät opettamaan myös suomen kielellä.

Kun kielikylpyopetuksen malleja ja vaihtoehtoja opetukselle on tässä selvityksessä käsitelty, sitä mahdollisuutta ei ole otettu huomioon, että ruotsinkielisiä normaali-luokkia sijoitettaisiin suomenkielisiin kouluihin ja täten järjestettäisiin tiloja kielikylpyluokille. Eri mahdollisuuksia on tarkasteltu siten, että kielikylpyopetuksen kaikkia perusteita ei ole tarkasti noudatettu vaan sovellettu vallitseviin olosuhteisiin.

Koulutuslautakunnan ruotsinkielinen osasto päätti tehdyn selvityksen perusteella, että kaikki ala-asteen kielikylpyluokat sijoitetaan yläasteen yhteyteen tilojen vapauduttua Luodon yläasteen siirryttyä omaan kuntaan eli viimeistään 1.8.2000. Luku-vuonna 1997-98 tuleva kielikylvyn ensimmäinen luokka sijoitetaan Choraeksuksen kiinteistöön. Anomus kiinteistön ottamisesta ruotsinkielisen opetustoimen käyttöön lähetetään kaupunginhallitukselle.

7.4.5 Ruotsinkielisten ala-asteiden tilat ja kielikylvyn ensimmäisen luokan sijoittaminen lv. 1997-98

Ruotsinkielinen osasto päätti lähettää kokouksessaan 19.2.1997 (§ 11) anomuksen kaupunginhallitukselle Choraeksuksen koulukiinteistön tilojen saamisesta ruotsinkielisen opetustoimen käyttöön. Kaupunginhallitus palautti asian osastolle kokouksessaan 19.5.1997. Kaupunginhallitus käsitteli Choraeksuksen tulevaa käyttöä siksi, että myös kaupungin sosiaalitoimi halusi kiinteistön käyttöönsä sen vapauduttua 1.8.1997.

Asia otettiin käsiteltäväksi ruotsinkielisen osaston kokouksessa 21.5.1997 (§ 51). Osasto päätti esittää perustelunaan anomukselle seuraavaa:

* Ruotsinkielisen opetustoimen tilantarve lisääntyy jatkossa merkittävästi, sillä oppilastilastojen ja -ennusteiden mukaan kouluun tulevan ikäluokan koko oli 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkupuoliskolla 120. Oppilasmäärät kouluissa kasvavat, sillä 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa koulun aloittaa keskimäärin 150 ruotsinkielistä oppilasta vuosittain.

* Choraeuksen kiinteistö on koulukäyttöön rakennettu ja osasto haluaa korostaa, että kiinteistö on tälläkin hetkellä opetuskäytössä. Lisäksi käynnissä on selvitys kieliryhmien mahdollisuuksista koulutilojen tehokkaampaan käyttöön yhteistyössä ruotsinkielisen opetustoimen tilantarpeen ratkaisemiseksi.

* Tällä hetkellä on ilman opetustilaa yksi syksyllä aloittava ensimmäinen luokka (25 oppilasta). Päätökset pitäisi siksi saada nopeasti aikaan.

* Luokan sijoittamiseen Lagmansin kouluun ei ole mahdollisuuksia, koska koulussa on 12 perusopetustilaa ja 11 perusopetusryhmää. Yksi luokka on aineopetuskäytössä. Lisäksi koulussa on musiikkiluokka, tekstiilikäsityöluokka, teknisen työn opetustilat ja kirjasto. Jos lisätilaa ei Choraeuksen koulusta saada, joudutaan Lagmansille sijoittamaan 13 perusopetusryhmää, mikä tarkoittaa sitä, että musiikkiluokan toiminta vaikeutuu ja luokkien jakamiseen pienempiin opetusryhmiin eri aineissa ei ole mahdollista. Jos kielikylpyluokan sijoittaminen kouluun aiheuttaa edellä mainittuja ongelmia opetuksen järjestämisessä, se ei ole kielikylvyn laajan hyväksymisen kannalta edullista.

Edellä olevan lisäksi ruotsinkielinen osasto päätti, että koulutoimen johtaja osaston puheenjohtaja keskustelevat vielä Lagmansin ja Nordmansin koulujen edustajien kanssa yhden tavallisen luokan siirtämisestä kielikylpyluokan ohella Choraeuksen tiloihin. Lukuvuonna 1997-98 yksi aloittava kielikylpyluokka sijoitettiin Choraeuksen kiinteistöön ja myös yksi normaali ensimmäinen luokka, joka olisi aloittanut koulunkäynnin Lagmansin koulussa.

7.5 Kielikylpyopetuksen käsittely koulutuslautakunnan suomenkielisessä osastossa

7.5.1 Suomenkielisen osaston kanta kielikylpyopetukseen

Suomenkielisessä osastossa kielikylpy oli ensimmäisen kerran käsiteltävänä 26.3.1992 pidetyssä kokouksessa (§ 31). Pöytäkirja sisältää laajan informaation kielikylvyn historiasta ja periaatteista. Pietarsaaren tilanteesta todetaan, että koululaitakunta on kokouksessaan 20.3.1991 päättänyt kannattavansa kaikenlaista toimintaa, joka lisää eri kieliryhmien välistä vuorovaikutusta ja luo positiivisia asenteita

eri kieliryhmien välille. Lautakunnan päätöksen jälkeen kielikylpyä on pohdittu päivähoitosta vastaavien sosiaaliviraston ja kouluviraston kesken. Sosiaalilautakunta on päättänyt aloittaa kielikylpytoiminnan molemmissa kieliryhmissä Nummelan ja Victorian päiväkodeissa syksyllä 1992. Kylpyyn lapset tulevat viisivuotiaina ja ovat mukana kaksi vuotta. Kielikylpyryhmiin voidaan sosiaalilautakunnan arvion mukaan ottaa n. 20 lasta.

Kahden päiväkotivuoden jälkeen lapset jatkaisivat mukaan kielikylpyluokassa koulussa. Opetus hoidettaisiin aluksi kylpykielellä ja vähitellen lapsen oman äidinkielen osuutta lisättäisiin. Tavoitteena on, että viidennellä ja kuudennella luokalla opetusta annettaisiin molemmilla kielillä yhtä paljon. Jos ja kun kielikylpytoiminta alkaa päiväkodeissa, ensimmäiset lapset tulisivat kouluun lukuvuonna 1994-1995. Suunnittelu on käynnistettävä ja päätös kokeilun aloittamisesta koulussa on tehtävä mahdollisimman pian.

Osasto päätti, että kielikylpyopetuksen aloittamisen valmistelua jatketaan tavoitteena kielikylpyopetuksen aloittaminen suomenkielisellä ala-asteella syksyllä 1994.

7.5.2 Päätös kielikylpyopetuksen aloittamisesta suomenkielisessä peruskoulussa ja opetussuunnitelman hyväksyminen

Osaston kokouksen 7.4.1994 (§ 21) pöytäkirjassa viitataan koulutuslautakunnan periaatepäätökseen kielikylpyopetuksen aloittamisesta peruskoulussa. Sen mukaan osastot tekevät kieliryhmittäin tarvittavat päätökset kieliryhmittäin muutoksista opetussuunnitelmaan, kielikylpyluokan sijoituskoulusta ja opettajasta. Asian valmistelun aikana käydyissä keskusteluissa ja tehtyjen selvitysten perusteella suomenkielisessä koululaitoksessa kielikylpyluokan sijoituskouluksi sopii selvästi parhaiten Ristikarin ala-aste sijaintinsa ja käytävissä olevien tilojen perusteella.

Osasto hyväksyi kokouksessaan kielikylpyopetuksen osuuden kaupungin peruskoulun opetussuunnitelmaan liitettäväksi koulukohtaiseen vastaavaan (Liite § 31 b/94). Opetussuunnitelman liitteessä määritellään kielikylpyopetuksen perusteet ensimmäisellä luokalla pääkohdittain seuraavasti:

* Kielikylpyopetuksessa noudatetaan soveltaen koulun omaa opetussuunnitelmaa. Opetuskielenä on kuitenkin pääasiassa ruotsi, vaikka luokka kuuluu hallinnollisesti suomenkieliseen ala-asteeseen.

* Viikkotuntimäärä on sama kuin normaalilla luokalla eli 19 viikkotuntia, joista 16 opetetaan ruotsiksi ja 3 äidinkielellä. Ruotsiksi opetettavia oppiaineita ovat matematiikka, ympäristötieto, uskonto, käsityö/askartelu ja liikunta sekä mahdolliset aihekokonaisuudet. Äidinkielellä opetetaan musiikki ja kuvaamataito.

* Oppiaineeseen musiikissa ja kuvaamataidossa sekä opetuksen integroinnissa koulun yhteiseen toimintaan tulee sisällyttää suomenkielisen kulttuuriperinnön välittäminen oppilaille. Tällöin tulevat erityisesti esille kansansadut, merkkihenkilöt, juhlat, merkkipäivät, laulut ja lorut jne.

* Lukemaan ja kirjoittamaan opitaan ruotsiksi ja lukutaidon vakiinnuttua opetellaan samat taidot suomen kielellä.

* Pehmeän laskun aikana (viisi ensimmäistä viikkoa koulussa) kielikylpyluokka noudattaa koulun käytäntöä viikkotuntimäärissä, jos se katsotaan aiheelliseksi.

* Opetuksen suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä on otettava huomioon kaksikielisen kaupungin ja koululaitoksen tarjoamat mahdollisuudet.

* Oppilasarvostelu suoritetaan käytössä olevilla suomenkielisillä arvostelulomakkeilla.

* Erityisopetus ja tukiopetus järjestetään koulun kiintiön puitteissa. Puheopetuksen hoitaa suomenkielinen erityisopettaja ja luki-opetuksen ruotsinkielinen.

Opettajiksi kielikylpyluokille ovat ilmoittautuneet suomenkielisestä koululaitoksesta Kristiina Hellstrand, joka siirtyy Bonäsin kouluun ja vastaavasti ruotsinkielisestä koululaitoksesta Gun Höglund Ristikarin kouluun.

Tehtyjen selvitysten perusteella osasto päätti sijoittaa kielikylpyluokan Ristikarin kouluun ja hyväksyä samalla opetussuunnitelman täydennysosan noudatettavaksi kielikylpyopetuksessa.

7.5.3 Kielikylpyopetuksen oppilasarviointilomake

Koululautakunnan suomenkielinen osasto on kokouksessaan 17.11.1992 hyväksynyt sanallisen arvioinnin oppilasarviointilomakkeet käytettäväksi peruskoulun 1.- 4. luokilla.

Kielikylpyluokilla opettavat opettajat ovat todenneet, että lomakkeet eivät sellaisenaan sovellu kielikylpyluokkien oppilaiden arviointiin. He ovat laatineet oman ehdotuksensa, jossa lomakkeen joitakin kohtia on muutettu.

Osasto päätti hyväksyä ehdotukset kokouksessaan 30.11.1995 (§ 49) arviointilomakkeiksi käytettäväksi toistaiseksi kielikylpyopetuksessa ensimmäisellä ja toisella luokalla.

7.5.4 Kielikylpyluokkien sijoittaminen lv. 1996-97

Koulutuslautakunnan asettama työryhmä on selvittänyt luokkien sijoittelua ja päätenyt ehdottamaan, että suomenkielisessä koululaitoksessa kaikki kielikylpyluokat sijoitetaan edelleen Ristikarin kouluun. Luokkia on lv. 1996-97 kolme ja niissä on oppilaita yhteensä 61; ensimmäisellä luokalla 23, toisella 20 ja kolmannella 18.

Luokkien sijoittamisesta on keskusteltu koulun edustajien ja kielikylpyluokkien opettajien kanssa, jotka kaikki kannattavat sijoitusvaihtoehtoa. Oppilaiden huoltajista kaupungin läntisillä alueilla asuvat ilmoittivat asiasta 26.3.1996 pidetyssä informaatio- ja neuvottelutilaisuudessa, että ainakin osa luokista tasapuolisuuden vuoksi olisi sijoitettava Länsinummen kouluun.

Osasto päätti kokouksessaan 28.3.1996 (§ 14) sijoittaa kaikki kielikylpyluokat Ristikarin kouluun.

7.5.5 Kielikylpyopetuksen järjestämisen opetussuunnitelman perusteet

Suomenkielinen osasto hyväksyi kokouksessaan 25.9.1996 (§ 47) koulutuslautakunnan asettaman työryhmän laatiman asiakirjan, jossa määritellään Pietarsaaren kielikylpyopetuksen järjestämisen ja opetussuunnitelman perusteet.

7.6.6 Kielikylpyluokkien sijoituskoulu perusopetuksen vuosiluokilla 7-9

Koulutuslautakunnan suomenkielinen osasto käsitteli kielikylpyluokkien sijoittamiskouluasiaa vuosiluokilla 7-9 lv. 2000-2001 alkaen kokouksessaan 9.9.1999 (§ 76). Käsittely tuli ajankohtaiseksi koulutuslautakunnan päätettyä 11.5.1999 (§ 12), että kielikylpyopetusta jatketaan myös vuosiluokilla 7-9 eli koko perusopetuksen ajan. Koulutuslautakunnan päätöksessä edellytetään, että kielikylpyoppilaat sijoitetaan kaikki samaan kouluun.

Kaupungin suomenkielisessä opetustoimessa valinta voitiin tehdä kahden koulun eli Etelänummen ja Pursisalmen välillä. Osaston pöytäkirjan mukaan molempien koulujen opettajat suhtautuvat kielikylvyn opetusryhmien sijoittamiseen kouluille myönteisesti. Molemmilla kouluilla on myös pedagogiset valmiudet ottaa vastaan opetusryhmät.

Aikaisempina vuosina Etelänummen koulu on ollut kiinnostavampi vaihtoehto siirryttäessä 7. vuosiluokalle. Tämän ovat osoittaneet oppilaiden hakemukset koulun vaihtamiseksi sen jälkeen kun, oppilaat on ohjattu kouluille oppilasottoalueiden mukaisesti. Asia selittyy koulujen historialla eli Etelänummella toimi rinnakkaiskoulujärjestelmän aikana yhteislyseo ja Pursisalmella kansalaiskoulu. Lisäksi Etelänummen koulun kanssa samassa kiinteistössä toimii Pietarsaaren lukio, mikä myös vaikuttaa oppilaiden ja huoltajien mielikuvaan koulusta.

Jos kielikylpyluokat sijoitetaan Pursisalmen kouluun, tämä saattaa parantaa koulun vetovoimaisuutta. Sijoittamista voidaan lisäksi perustella sillä, että perusopetuksen vuosiluokkien 1-6 kielikylpyluokat on sijoitettu läheiseen Ristikarin kouluun eli yhteistyö koulujen kesken on paremmin toteutettavissa kuin Etelänummen kanssa.

Edellä esitettyjen perusteluiden nojalla koulutuslautakunnan suomenkielinen osasto päätti sijoittaa kielikylyluokat perusopetuksen vuosiluokilla 7-9 Pursisalmen kouluun. Tämän päätöksen jälkeen suomenkielisen päiväkodin (Marjalassa) ja koulujen (Ristikari ja Pursisalmi) kielikylytoiminta on sijoitettu lähelle toisiaan, sillä kiinteistöjen etäisyys toisistaan on noin puoli kilometriä.

8 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet positiivisesti kielikylpyprosessin etenemiseen

8.1.1 Kaksikielisyys

Pietarsaaren kaupungin väestöstä puhuu äidinkielenään 54 % ruotsia ja 45 % suomea, yhdellä prosentilla asukkaista äidinkieli on jokin muu. Kaksikielinen kaupunki ja kaksikielinen koululaitos ovat selkeästi yksi perustekijöistä, jotka ovat tehneet mahdolliseksi varhaisen täydellisen kielikylvyn toteuttamisen kahdella kielellä.

Päiväkodeissa kielikylpyryhmät on pystytty järjestämään täysin kanadalaisen mallin mukaan, koska lastentarhanopettajat ja henkilökunta on voitu rekrytoida kaupungin palveluksessa olevista kaksikielisistä henkilöistä siten, että kylpykieli on asianomaisessa ryhmässä toimivan äidinkieli.

Kouluissa kielikylpyluokille on löydetty pätevät opettajat omasta koululaitoksesta vaihtamalla kieliryhmien kesken eikä ole jouduttu tilanteeseen, jossa esimerkiksi Etelä-Suomessa ollaan; Helsingin opetuslautakunta ei ole voinut lisätä kielikylpyluokkien määrää pätevien opettajien puuttuessa (Opettaja 25-26 1998, 41).

Kaksikielinen koululaitos on eduksi kielikylpyopetuksen järjestämisessä myös siten, että oppimateriaalit on mahdollista saada vaihtamalla esimerkiksi oppikirjoja koulujen ja luokkien kesken. Tällöin myös oheismateriaalit ovat saatavilla eikä niitä tarvitse hankkia erikseen yksittäistä luokkaa varten.

Kaupungissa toimivat kaksikieliset toisen asteen oppilaitokset, kauppaoppilaitos ja turkisoppilaitos, ovat luoneet pohjaa opetustoimessa yhteistyölle myös yleissivistävässä opetustoimessa.

Pietarsaaressa noudatettavan kanadalaisen varhaisen täydellisen kielikylpymallin periaatteena on se, että kylpykieli on vähemmistön kieli. Tämä ehto toteutuu alueellisesti suomenkielisten osalta, sillä kaupungissa on ruotsinkielisiä enemmän ja ruotsinkielisten osalta siten, että ruotsinkieli on vähemmistökieli maassamme. Lisäksi

oppilaat tulevat kielikylpyyn yksikielisistä kodeista, joten tämä lähtöasetelma on myös oikea, koska edellytyksiin kuuluu riittävän vahva oman äidinkielen asema ja identiteetti.

8.1.2 Oppilaiden huoltajat

Kielikylvyn aloittamisessa ja jatkamisessa oppilaiden huoltajat ovat olleet erittäin aktiivisia. He perustivat jo prosessin alkuvaiheessa maanantairyhmän, joka koontuu kerran kuukaudessa maanantaisin. Ryhmään kuuluu sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä huoltajia ja sen tavoitteena on omalta osaltaan olla mukana kehittämässä ja tukemassa kielikylvyn etenemistä kaupungissa. Ryhmä on lähettänyt useita ehdotuksia ja kirjeitä näkemyksistään eri hallintokunnille ja sen edustajia on ollut jäsenenä kaikissa kielikylpyä suunnitelleissa työryhmissä.

Huoltajien aktiivisuus ja asenne kielikylpyyn on näkynyt selvästi myös kylpyryhmiin päiväkodeissa ilmoitettujen lasten määrissä. Ruotsinkielisiin ryhmiin on ilmoitettu lapsia alusta alkaen enemmän kuin on voitu ottaa ja viime vuosina myös suomenkielisiin ryhmiin. Tämä on johtanut siihen, että ryhmiin päässeet lapset on jouduttu arpomaan.

Huoltajat ovat järjestäneet kielikylpyluokkien oppilaille omalla kustannuksellaan kuljetuksia, olleet mukana edustamassa kaupungin kielikylpyä Espoossa järjestetyillä alan messuilla ja osallistuneet ahkerasti Pietarsaareissa järjestettyihin kielikylpyseminaareihin ja keskustelutilaisuuksiin.

Myönteinen asia on ollut myös se, että kielikylpyoppilaiden huoltajat seuraavat todennäköisesti keskimääräistä enemmän lastensa koulunkäyntiä ja edistymistä. Heille on eri yhteyksissä painotettu lasten oman äidinkielen kehittymisen vaatimaa virikkeistön runsasta tarjontaa.

8.1.3 Sosiaali- ja opetustoimen hallinto ja kielikylvyn kehittämisen sekä suunnittelun organisointi

Päiväkotien toiminnasta vastaavassa sosiaalilautakunnassa on suomenkielisten ja ruotsinkielisten edustajat eli lautakunta on kaksikielinen. Lautakunnan alainen toiminta on kokonaisvaltaista ja osittain kaksikielistä, esimerkiksi Marjalan päiväkodissa on sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä päiväkotiryhmiä.

Kaksikielisen lautakunnan hallintomalli soveltuu hyvin myös kielikylvyn organisointiin, sillä kylpyryhmät ovat puolipäiväisiä ja niissä toimiva henkilöstön äidinkieli on pääasiassa kylpykieli. Iltapäiväksi he siirtyvät omakielisiin ryhmiin ja päätösprosessit järjestelyistä on tarkoituksen mukaista tehdä yhden toimielimen alaisuudessa. Päiväkotien kielikylpyryhmiin ottamisessa, varsinkin kun kaikki halukkaat eivät mahdu mukaan, on tasapuolisuuden turvaamiseksi järkevää tehdä päätökset yhdessä toimielimessä.

Opetustoimen hallinto-organisaatio on erilainen kuin sosiaalitoimessa. Periaatteelliset ja molempia kieliryhmiä koskevat asiat käsittelee kaupungin koulutustoimen johtosäännön mukaan yhteinen koulutuslautakunta, jossa ovat edustettuina molempien kieliryhmien edustajat. Omaa kieliryhmää koskevat päätökset tehdään koulutuslautakunnan suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä osastossa.

Kielikylvyn kannalta hallintomalli on ollut toimiva. Yhteinen lautakunta on tehnyt päätökset kielikylvyn aloittamisesta ja jatkamisesta sekä antanut raamit ja ehdot toiminnalle. Osastojen päätettävänä ovat olleet kieliryhmittäin kielikylpyluokkien sijaintikoulut, opetussuunnitelmat ja opettajien valinnat.

Koulutuslautakunnan tai sen osastojen pöytäkirjoista ei löydy kielikylvyn käsittelypykäläistä äänestyspäätöksiä eikä merkintöjä eriävistä mielipiteistä. Poliittinen yksimielisyys kaikilla hallinnon tasoilla onkin ollut merkittävä tekijä kielikylpyprosessin jatkuvalla etenemisellä kaupungin koululaitoksessa.

Koulutuslautakunta on asettanut kielikylvyn kehittämistä ja suunnittelua varten eri vaiheissa kielikylvyn suunnitteluryhmiä, joissa on ollut jäsenenä kielikylpyoppilaiden vanhempien edustajat molemmista kieliryhmistä, koulutuslautakunnan edustajat

(yksi kummastakin kieliryhmästä), opettajien edustajat samoin sekä kielikylpykoulujen johtajat. Koulutuslautakunnan nimeäminä jäseninä ovat olleet myös kieliryhmien koulutoimen johtajat sekä lautakunnan puheenjohtaja, joka on toiminut työryhmän puheenjohtajana. Suunnitteluryhmät ovat tehneet lautakunnan ja osastojen päätöksentekoa varten varsinaisen selvitys- ja valmistelutyön sekä laatineet ehdotuksia päätöksiksi.

Suunnitteluryhmät ovat kokouksissa käsiteltyjen asioiden lukumäärän ja laadun perusteella tehneet mittavan työn kielikylpyopetuksen kehittämisessä ja prosessin etenemiseksi. Huomattavaa on, että koulutuslautakunta on aina tehnyt päätökset suunnitteluryhmien esitysten mukaisesti.

8.1.4 Kaupungin asutus maantieteellisesti pienellä alueella

Kaikilla oppilailla on mahdollisuus päästä kielikylpyopetukseen riippumatta siitä missä kaupungin alueella asuu. Mahdollisuutta ei siis ole rajattu esimerkiksi vain jonkun tietyn koulun oppilasalueen oppilaille. Ainoa rajoittava tekijä on päiväkodin kielikylpyryhmään pääsy silloin kun tulijoita on enemmän kuin 25 ja joudutaan suorittamaan arvonta.

Pietarsaaren kaupungissa järjestetään ilmainen oppilaskuljetus silloin kun oppilaan koulumatka on yhteen suuntaan yli 5 kilometriä. Raja on siis sama kuin perusopetuksen lainsäädännössä määritetään. Kielikylpyyn osallistuvat oppilaat, samoin kuin musiikkiluokilla olevat, ovat samassa asemassa muiden kanssa. Kielikylpyluokat on kuitenkin sijoitettu sillä tavalla kaupungin kouluihin, että ylimääräisiä oppilaskuljetuksia ei tarvitse järjestää eikä lisäkustannuksia ole kuljetuksista muodostunut. Oppilaiden huoltajat ovat kuitenkin järjestäneet omalla kustannuksellaan oppilaskuljetuksia esimerkiksi Ristikarin koulun kielikylpyoppilaille.

Se, että kielikylpy on pystytty tarjoamaan kaikille oppilaille on osaltaan edesauttanut prosessin onnistumista. Lisäkustannusten muodostuminen ylimääräisistä oppilaskuljetuksista olisi varmasti myös aiheuttanut ongelmia järjestämisessä, koska 1990-luvun alkupuolisko on ollut kuntatalouksille vaikeata jatkuvan säästämisen aikaa, niin Pietarsaaressakin.

8.1.5 Päätösprosessi

Päätös kielikylvyn aloittamisesta joulukuussa 1993 peruskoulussa tehtiin aluksi siten, että opetusta annetaan 1. ja 2. luokalla. Samoin päätökset jatkamisesta on tehty vaiheittain eli ensin luokilla 3 ja 4 ja sitten luokilla 5 ja 6. Viimeinen koulutuslautakunnan päätös kielikylpyopetuksesta vuosiluokilla 7-9 tehtiin toukokuussa 1999.

Jaksottaista päätösprosessia on lautakunnan pöytäkirjoissa perusteltu varmuudella siitä, että aina pystytään toteuttamaan se mitä luvataan. Esimerkiksi kielikylpyopetusta aloitettaessa ei tehty heti päätöstä sen toteuttamisesta koko ala-asteen tai peruskoulun ajan. Tämä on aiheuttanut voimakasta oppilaiden huoltajien aktiivisuutta kielikylpyopetuksen jatkamisesta mm. vanhempainryhmän taholta. Tieto jatkosta on eri vaiheissa luonnollisesti aiheuttanut epävarmuutta, mutta kielikylvyn suosioon se ei ole vaikuttanut, sillä päiväkotien kielikylpyryhmiin on ilmoitettu vuosittain enemmän lapsia kuin on voitu ottaa.

Toiminnan suunnittelu kouluissa kahden lukuvuoden jaksoissa ei ole ollut ongelmantonta, sillä esimerkiksi kielikylpykielen ja äidinkielen osuus opetuksessa vaatii erilaisia ratkaisuja eri pituisissa prosesseissa samoin kuin tuntijaot oppiaineiden kesken. Myös opettajien sitoutuminen kielikylpyluokan opettajaksi olisi helpompaa, jos on tiedossa, että opetus jatkuu koko perusopetuksen ajan. Luokkien sijoittelu ja opetustilaratkaisut on selkeämpi tehdä pitkällä aikavälillä.

8.1.6 Lainsäädäntö

Kielikylpyprosessin alkuvaiheessa opetustoimen lainsäädäntöön tehtiin merkittäviä muutoksia, jotka sallivat vieraskielisen opetuksen ilman aikaisemmin vaadittua opetusministeriön myöntämää poikkeuslupaa. Vieraskielinen opetus tuli mahdolliseksi 1.8.1991 alkaen peruskoululain muuttamista koskevan lain (261/1991) mukaan. Lain 25 §:ssä todetaan, että peruskoulun opetuskielenä voidaan käyttää muutakin kuin koulun opetuskieltä, milloin se opetuksen kannalta on tarkoituksen-

mukaista. Pietarsaassa lainsäädäntöön tehdyt muutokset antoivat vankan pohjan kielikylpyopetuksen suunnittelulle ja aloittamiselle.

Laissa peruskoululain muuttamisesta (707/1992) säädetään, että peruskouluopetuksen laskennallista tuntimäärää korotetaan asetuksella määritettävällä tavalla, milloin kunnassa annetaan vieraskielistä opetusta erillisessä opetusryhmässä. Koska tuolloin voimassa olleen valtiosuuslainsäädännön mukaan valtiosuus kytkeytyi laskennalliseen tuntikertymään, kielikylpyluokat tuottivat saman valtiosuuden kuin muutkin laskennalliset perusopetusryhmät. Tämä oli ratkaisevaa kielikylpyopetuksen etenemisen kannalta, sillä jos kaupunki olisi joutunut ylläpitämään opetusta omalla kustannuksellaan, ei se todennäköisesti olisi silloisessa taloudellisessa tilanteessa ollut mahdollista. Koska kaupungin talousarviojärjestelmän mukaan hallintokunnat toimivat annetun talousarvioraamin puitteissa, kielikylpyopetukseen suunnatut varat olisivat olleet jostain muusta pois.

Peruskouluasetuksen (1174/1992) 82 §:n mukaan laskettiin peruskoulun ala-asteen opettajanvirkojen kertymän määrään mukaan erilliset opetusryhmät, joissa opetusta annetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Tämä lainkohta varmisti myös sen, että kielikylpyluokat olivat samassa asemassa kuin muutkin laskennalliset perusopetusryhmät ja tuottivat omina ryhminään valtiosuuden perustana olleet opettajanvirat.

Vuoden 1993 alusta valtiosuuslainsäädäntö muuttui siten, että valtion kunnille peruskouluopetuksen järjestämiseen osoittama rahoitus ei enää suoraan riippunut siitä kuinka paljon kunnassa opetusta järjestetään. Laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (705/1992) tuntikehys eli laskennallisen kaavan mukaan saatu kunnan opetustuntien määrä säilyi kuitenkin valtiosuuden perusteen ja tuntimäärän kertymään vaikutti edelleen oppilaiden lukumäärä ala-asteittain määrittäen laskennallisen opettajanvirkojen määrän. Edellä esitetyn selvityksen perusteella kielikylpyluokat tuottivat joka tapauksessa valtiosuuden samoilla perusteilla kuin muutkin.

Kielikylpyopetuksen järjestämisen kannalta täydelliseen laskennalliseen yksikköhintajärjestelmään siirtyminen peruskoulun kuntakohtaisia vuotuisia valtiosuuksia laskettaessa vuoden 1995 alussa merkitsi huomattavaa vapautusta, sillä uuden

järjestelmän mukaan valtiolta tuleva raha lasketaan kertomalla kunnan oppilaskoh-
tainen yksikköhinta kunnan oppilaiden lukumäärällä. Lainmuutoksen (1456/1994)
jälkeen tuntikertymällä ei enää ollut merkitystä rahoitukseen ja opetusryhmät voitiin
muodostaa kunnan harkinnan mukaan.

Kokonaisuudessaan lainsäädännön normien purku opetuksen järjestämisessä ja
valtionosuuslainsäädännön uudistaminen 1990-luvulla ovat olleet myönteisiä muu-
toksia opetustoimen toimintaympäristössä kielikylpyopetuksen kannalta.

Opetushallituksen ohjeet opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan äidinkie-
lellä maaliskuussa 1999 tarkoittivat sitä, että kielikylpyopetuksen järjestämiseen
pitää hakea kokeilulupa. Pietarsaareissa on koko prosessin ajan pöytäkirjojen mu-
kaan tulkittu sekä vanhaa että uutta opetustoimen lainsäädäntöä siten, että ope-
tusta voidaan antaa erillisessä opetusryhmässä eli kielikylpyryhmässä muulla kuin
oppilaan omalla äidinkielellä eikä kokeilulupaa tarvita sillä perusteella, että opetuk-
sessa ei noudateta valtioneuvoston 23.9.1993 päättämää tuntijakoa äidinkielen
osalta. Samoin on tulkittu myös Espoossa, Kokkolassa ja Vaasassa, joille opetus-
hallitus on myös myöntänyt hakemuksesta kokeiluluvat kielikylpyopetuksen järjes-
tämiseen päätöksellään 27.7.1999.

Jos kielikylpyopetus siinä muodossa kuin se Pietarsaareissa toteutetaan, on ope-
tushallituksen myöntämän kokeiluluvan varassa, asiasta ei voi enää päättää paikal-
listasolla itsenäisesti.

8.1.7 Yhteistyö Vaasan ja Kokkolan kanssa

Kielikylpy "levisi" Pietarsaareen Vaasan kautta, jossa se aloitettiin koulussa 1987.
Ensimmäisessä vaiheessa Vaasan kielikylpyoppilaiden vanhemmat kävivät Pietar-
saareissa vanhempainilloissa kertomassa kokemuksistaan ja menetelmän etenemi-
sestä. Vaasan yliopiston rooli on ollut erittäin keskeinen, sillä Pietarsaareissa jär-
jestetyissä kielikylpyseminaareissa ovat olleet asiantuntijoina yliopiston edustajat,
mm. Christer Laurén. Ensimmäisenä kielikylvystä Suomessa ja Vaasan yliopistossa
kielikylvystä väitellyt Siv Björklund asui vuoteen 1995 saakka Pietarsaareissa ja hä-
nen asiantuntemustaan on useaan otteeseen käytetty prosessin edetessä. Kau-

pungin koululaitoksen opettajat, hallinnon edustajat ja lastentarhanopettajat ovat osallistuneet Vaasan yliopistossa pidettyihin vuosittaisiin kielikylpyseminaareihin saaden ajankohtaista tietoa aiheesta.

Kokkolan kokemuksista ovat usein olleet kertomassa käytännön työtä tekevät opettajat informaatiotilaisuuksissa, joita on Pietarsaarella järjestetty vuosittain päiväkodeissa vanhemmille, jotka ovat olleet kiinnostuneita ilmoittamaan lapsensa kielikylpyryhmiin. Myös opettajien täydennyskoulutustilaisuuksissa ja vanhempainiloissa Kokkolan opettajat ovat olleet luennoimassa.

Syksyllä 1996 aloitettiin näiden kolmen rannikkokaupungin kesken uusi yhteistyömuoto. Pietarsaari kutsui ensimmäisenä kokoon kielikylvyn kanssa kaupungeissa toimivat hallinnon, opettajien ja vanhempien edustajat. Tuolloin pidetyssä kokouksessa päätettiin jatkaa kokoontumisia kerran vuodessa.

8.2 Ongelmia ja haasteita

8.2.1 Määrärahat

1990-luvun alussa alkanut lamakausi vaikutti voimakkaasti myös kuntien toimintaan; kaikesta säästäminen tuli talousarvioiden laatimisessa päällimmäiseksi. Tällaisessa toimintaympäristössä koulutuksen kehittämiseksi asetetaan tavallistakin suuremmat vaatimukset. Pietarsaaressakin piti jokaisessa kielikylpyopetuksen laajentamista tai jatkamista koskevassa päätöksessä erikseen selvittää, että järjestelyt eivät vaadi lisämäärärahaa. Kielikylpyopetuksen aloittamisesta koulussa päätettäessä valtiosuuslainsäädännöstä löytyi kohta, jonka perusteella erillinen vieraan kielen opetusryhmä tuotti saman valtiosuuden kuin normaaliluokka. Tämä oli erittäin tärkeää opetuksen aloittamisessa, sillä jos kielikylpyluokat eivät olisi tuottaneet lisää valtiosuutta, opetusta tuskin olisi aloitettu. Jatkossa siirryttäessä yksikköhintajärjestelmän mukana oppilaskohtaiseen valtiosuuteen luokkien muodostaminen tuli joustavammaksi eikä vaikuttanut valtiosuuteen.

8.2.2 Oppilaiden tasa-arvo

Kielikylpyopetusta järjestettäessä oli jokaisessa päätösprosessin vaiheessa pidettävä huoli siitä, että normaaliopetuksessa olevien oppilaiden koulunkäynnille ei aiheuteta ongelmia. Tämä ei ole kokonaan toteutunut, sillä esimerkiksi suomenkielisessä koululaitoksessa lv. 1995-96 Ristikarin kouluun ei sijoitettu normaalia ensimmäistä luokkaa, sillä luokalle olisi tullut koulun oppilasottoalueelta vain viisi oppilasta. Näiden oppilaiden sijoituskouluiksi tuli asumispaikan perusteella joko Itälän tai Länsinummen koulu. Jos Ristikarin koulun oppilasottoalueelle muuttaa alasteen aikana saman vuosiluokan oppilaita, on myös heidät ohjattava johonkin muuhun kouluun.

Ruotsinkielisessä koululaitoksessa oppilasmäärät lisääntyivät perusopetuksen luokilla koko 1990-luvun ajan. Tämä on vaatinut vuosittain paljon suunnittelutyötä luokkien sijoittelussa eri kouluille. Kielikylpyluokkia ei ole ollut mahdollista sijoittaa samaan kouluun, mikä olisi ollut toivottavaa. Lv. 1999-2000 luokkia oli kolmella koululla, mikä ei luonnollisestikaan ole optimaalitalanne ja aiheuttaa monia ongelmia. Jos esimerkiksi samasta perheestä on useampi oppilas kielikylpyluokilla, he joutuvat käymään eri kouluissa, kielikylpyopettajien yhteistyö ja opetuksen suunnittelu vaikeutuu, yhteiset kielikylpyoppilaiden huoltajien tapaamiset ja vanhempainillat on vaikeampi järjestää. Tässä järjestelyssä kaikki kielikylpyopetuksessa olevat oppilaat eivät ole samassa asemassa. Tilanne todennäköisesti muuttuu kun Luodon kunta rakentaa oman yläasteen ja Rådmans skola tulee kokonaan Pietarsaaren kaupungin käyttöön.

8.2.3 Suunnittelu

Päätösprosessi kielikylpyopetuksen järjestämisessä on ollut monipolvinen siten, että jatkamisesta on päätetty luokkien 1-6 osalta kahden vuoden jaksoissa ja luokkien 7-9 osalta yhdessä. Prosessia on perusteltu sillä, että on päätetty vain siitä mikä varmasti pystytään toteuttamaan. Tämä on vaatinut suunnittelussa aina kahden eri vaihtoehdon ottamista huomioon sekä opetustoimen hallinnossa että kouluissa; joko opetus laajenee ja suunnitellaan sen mukaisesti tai että opetusta ei jatketa ylemmille luokille ja tehdään vaihtoehtoiset suunnitelmat. Tästä huolimatta esimer-

kiksi oppilaiden huoltajien innokkuus sijoittaa lapset kielikylpyyn säilyi ja järjestelyt pystyttiin toteuttamaan lyhyillä suunnittelujaksoilla.

Opetustoimen lainsäädäntö uudistettiin kokonaisuudessaan 1990-luvun aikana. Muutosten vaikutusten ennakoiti kielikylpyopetuksen järjestämisen mahdollisuuksiin aiheutti hallinnolle jatkuvasti ylimääräistä vaihtoehtojen pohdintaa. Samalla päätösten tekeminen joissakin vaiheissa vuosiksi eteenpäin oli ongelmallista, koska ei vielä tiedetty tarkasti muutosten sisältöä. Tulevaisuuden osalta tilanne on edelleen avoin ja vakiintumaton, jos kielikylpyopetuksen jatkaminen vaatii vuosittain tai erikseen säädettävien määräajoin lupamenettelyn.

8.2.4 Haasteita

Opetuksen laadun ja sen myötä tulosten on oltava hyviä, sillä koko organisoinnin ytimenä on oppilaiden saaminen kielikylpyyn. Jos tulokset ja opetusjärjestelyt eivät tyydytä, huoltajat eivät ilmoita lapsiaan tähän korostetusti vapaaehtoiseen kielinoppimismenetelmään.

Miten suomenkielisten ja ruotsinkielisten oppilaiden määrät kehittyvät? Lisääntyvätkö kaksikieliset perheet ja kummassa kieliryhmässä? Onko tulossa uusia vaihtoehtoja valittavaksi perusopetuksessa, esimerkiksi matematiikkapainotteiset luokat, jotka vievät osan mahdollisista kielikylpyluokille tulevista oppilaista? Nämä ovat kysymyksiä, jotka saattavat tulla ajankohtaisiksi. Pietarsaaren kokoisessa kaupungissa oppilas pohja on kieliryhmittäin niin kapea, että kovin laajaa valintakirjoa ei ole mahdollista tarjota.

Opettajien motivaation säilyminen sekä päiväkodeissa että kouluissa on toinen iso haaste. Halukkuutta ja pysymistä kielikylpyopetuksessa on kaikin tavoin tuettava, sillä ilman kyselyn suorittamistakin on selvää, että kielikylpyopetus vaatii enemmän työtä kuin oppilaiden opettaminen heidän omalla äidinkielellään. Täydennyskoulutusmahdollisuuksien tarjoaminen, vapaavuodet kielikylpyopetuksesta, yhteistyömahdollisuuksien tarjoaminen sekä omassa koululaitoksessa että eri kielikylpypaikkakuntien kesken ja positiivinen asennoituminen kaupungin hallinnossa opetuksen järjestämiselle ovat tarpeen.

9 POHDINTA

Pietarsaaren kaupungin sosiaalitoimi ja koululaitos ovat pystyneet tarjoamaan kielikylvyssä opetuspalveluja, joita tuotetaan yleensä suuremmissa kaupungeissa. Kanadalaisen varhaisen täydellisen mallin mukainen kielikylvetys on toteutettu molemmissa kieliryhmissä; kielikylpykielenä suomi on maassamme harvinaisuus ja tässä Pietarsaaressa on tehty pioneerityötä. Kielikylpyopetus on levinnyt nopeasti Suomessa 1990-luvulla ja saavuttanut useiden kuntien opetustoimessa aseman osana normaalia toimintaa. Pietarsaareen kielikylpy tuli Vaasan kautta pääasiassa lasten vanhempien voimakkaan aloitteellisuuden tuloksena. Uuden vuosituhannen alussa kaupungissa on vahva kielikylpykulttuuri, joka yhä voimistuvana vie menetelmää eteenpäin. Kielikylvyn toteuttamisen organisoinnista vastaavat viranhaltijat ja luottamuselimet ovat joutuneet luomaan uusia toimintamalleja uniikissa toimintaympäristössä; tällä hetkellä ei ainakaan Suomessa liene toista paikkakuntaa, jossa toteutettaisiin kielikylpyopetus kahdessa kielessä tasavertaisesti kaksikielisessä koululaitoksessa.

Kielikylpyopetuksen organisoinnissa kaupungin ja sen koululaitoksen kaksikielisyys on ollut tärkeä perusta. Päiväkoteihin on pystytty perustamaan kylpyryhmät molempiin kieliryhmiin oman innokkaan henkilöstön voimin ilman merkittäviä talouden resurssien lisäystä. Vastaavasti koululaitoksessa on pystytty hyödyntämään kaksikielisyys opettajien rekrytoinnissa vaihtamalla heitä kieliryhmien kesken. Opettajat tuntevat kaupungin, koululaitoksen, kollegat ja myös kielikylpymenetelmän pääperiaatteet tullessaan kielikylpyluokan opettajiksi. Opetusmateriaalien hankkiminen kielikylpyopetukseen on koululaitoksen sisällä myös mahdollista.

Oppilaiden huoltajien osallistuminen prosessin edetessä on ollut erittäin aktiivista. On voitu tehdä yhteistyötä koulujen ja kotien kesken yhdessä opetusta kehittäen. Kielikylpyryhmiin on ilmoitettu varsinkin ruotsinkielisistä kodeista, ja viime vuosina myös suomenkielisistä, enemmän lapsia kuin on voitu ottaa. Ilman tätä kiinnostusta vapaaehtoista kielikylpyä ei olisi voitu toteuttaa.

Kun kaupungin luottamuselimissä on tehty periaatteellisia päätöksiä kielikylvystä ovat asenteet olleet aina positiivisia. Yhtään äänestyspäätöstä tai merkintöjä eriä-

vistä mielipiteistä ei pöytäkirjoista löydy. Päätöksentekoon on osallistunut paljon kuntalaisia sekä suunnitteluryhmien jäseninä että poliittisina päättäjinä. Näin tietämys kielikylvystä on levinnyt laajalle. Päätösprosessi on kuitenkin ollut pitkä ja monipolvinen siten, että koulutuslautakunta on tehnyt kielikylpyopetuksen jatkamisesta päätökset vain kahden vuoden jaksoissa. Viimeisessä päätöksessä kuitenkin kolmeksi vuodeksi perusopetuksen luokka-asteille 7-9. Osittain perusteluna on esitetty, että on päätetty vain siitä mikä varmasti pystytään toteuttamaan. Kuntatalous on ollut rajujen leikkausten kohteena koko 1990-luvun, johon ajoittuu myös kielikylvyn eteneminen. Ylimääräisiä varoja ei ole ollut käytettävissä ja normaaliopetuksen resursseista ei ole ollut mahdollista tinkiä kielikylpyopetuksen hyväksi.

Organisoinnin ja kehittämisen raamina olleen opetustoimen lainsäädännön väljentyminen on luonut mahdollisuudet kielikylpyopetukselle. Samoin valtiosuuslainsäädännön yksinkertaistuminen opetustoimessa ja paikallisen liikkumavaran luominen ovat edesauttaneet päätöksentekoa. Opetuksen eli toiminnan ja valtion rahoituksen erottaminen toisistaan on ollut ratkaisevaa kielikylpyopetuksen järjestämisessä. Uusi lainsäädäntö, joka astui voimaan 1.1.1999, on johtanut uuteen tilanteeseen. Muutokset säädöksissä äidinkielenä opetettavista kielistä aiheuttavat sen, että kielikylpyopetuksen järjestämistä varten on haettava kokeilulupa. Pietarsaarelle on myönnetty lupa opetuksen järjestämiseen, mutta jatkosta päättää opetusministeriö, sillä vuoden 2000 aikana se selvittää kielikylpyopetuksessa sadut tulokset kaikissa luvan saaneissa kunnissa ja päättää jatkosta. Tämä tarkoittaa sitä, että kielikylpyopetuksen järjestämisestä ei enää voida päättää paikallisesti.

Kaupungissa kielikylvyn koulussa syksyllä 1994 aloittaneet oppilaat ovat siirtyneet perusopetuksen 7. luokalle eli yläasteelle lv. 2000-2001 alussa. Aineopettajajärjestelmä vaatii kielikylpyopetuksen toteuttamisessa aivan uudet suunnittelun lähtökohdat kuin luokanopettajajärjestelmässä perusopetuksen luokka-asteilla 1-6. Samalla se antaa kuitenkin myös enemmän mahdollisuuksia yhteistyöhön suomenkielisten ja ruotsinkielisten kielikylpy-yläasteiden kesken. Opettajia vaihtamalla eri oppiaineissa saadaan sekä pedagogisesti päteviä että opetettavan aineen ja kielen täydellisesti hallitsevia opettajia kouluille. Työjärjestysten laatijoille tämä asettaa kuitenkin lisää vaatimuksia, sillä kahden koulun on luotava periaatteessa yhteinen työjärjestys. Ongelmia lisää vielä se, jos koulut ovat opettajien yhteiskäytön kautta

sidoksissa aikataulujen laadinnassa myös omakielisten lukioiden kanssa. Järjestelmää kehittämällä luotaisiin kuitenkin uusia resursseja oppimisympäristöjen monipuolistamiseen muussakin kuin kielikylpyopetuksessa.

Perusopetuksensa kielikylpyluokilla käyneillä oppilailla on Pietarsaassa paremmat mahdollisuudet hyötyä kaupungin toisen asteen koulutuksen tarjonnasta kuin ainoastaan äidinkieltään osaavilla, sillä kielitaito todennäköisesti riittää valitsemaan joko ruotsinkielisten tai suomenkielisten oppilaitosten kursseja. Pietarsaari oli mukana opetushallituksen johtamassa Akvaarioprojektissa 1990-luvulla ja aihealueena oli nimenomaan toisen asteen oppilaitosten yhteistyö. Tämän kehittämistyön tuloksena toisen asteen opiskelijoilla on valittavana laaja kurssitarjotin.

Kielikylpyopetus voisi jatkua myös Pietarsaassa kaupungin lukioiden yhteistyönä siten, että opiskelijat voisivat valita määrättyjä kursseja toisenkielisestä oppilaitoksesta ja täten vahvistaa kylpykielen hallintaa edelleen. Valintamahdollisuuksia olisi enemmän kuin normaalisti toisen asteen yhteistyönä luodulla kurssitarjottimella. Jos lukioon menisi kieliryhmittäin arviolta 55 % perusopetuksen päättäneistä, olisi molemmissa lukioissa vuosittain yhteensä noin 60 kielikylvyn käynyttä opiskelijaa, jos lukion keskimääräinen suorittamisaika on kolme vuotta. On keskusteltava myös vaihtoehdosta kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa jokin tai joitakin vapaaehtoisia aineita kylpykielellä.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuville valintamahdollisuudet voisivat myös laajeta. Jos esimerkiksi suomenkielinen opiskelija käy Kokkolassa ammattioppilaitoksessa, hän voisi valita ruotsinkielisiä kursseja Pietarsaaren ruotsinkielisestä ammattioppilaitoksesta. Ammattiin valmistumisen jälkeen työnsaantimahdollisuudet ovat luonnollisesti paremmat Pietarsaaren seudulla kaksikielisellä kuin yksikielisellä työnhakijalla.

Opetusministeriö on antanut opetushallitukselle tehtäväksi koota selvitys kielikylpyopetuksessa saavutetuista tuloksista ja kehittämis ehdotuksista 31.10.2000 mennessä. Selvitys tulee olemaan koonta kielikylpyopetusta järjestävien kuntien eli Espoon, Pietarsaaren, Kokkolan ja Vaasan vastauksista edellä esitettyihin kysymyksiin. Kunnat ovat samoja, joille opetusministeriö on myöntänyt perusopetuslain 20

§:n nojalla kokeiluluvan kielikylpyopetuksen järjestämiseen. Toivottavasti tulokset ovat sellaisia, että kielikylpyopetusta voidaan jatkaa edelleen Pietarsaassakin samassa laajuudessa kuin tähänkin saakka. Selvitys tai opetusministeriön johtopäätökset eivät ole tällä hetkellä käytettävissä. Jos kielikylpyopetuksen asemaa ei saada vakiinnutettua ja jatkossa kysymys on ikuisesta kokeilusta, ei tilanne ole opetuksen organisoijien, koulujen, oppilaiden ja huoltajien kannalta tyydyttävä.

Yhteenvedon ja johtopäätösten tekeminen pelkästään kuntien näkemysten perusteella ei voi olla lopullinen. Tarvitaan yhteinen laadun mittaus kaikissa kouluissa ja kunnissa, jotka järjestävät opetusta. Jos tällöin todetaan, että kielikylpyopetuksella on vaarannettu tai vaarannetaan esimerkiksi oppilaiden äidinkielen kehittyminen, on järjestelmää kehitettävä, mutta suoraan kokeiluluvan peruuttaminen tai epääminen tuntuisi mahdottomalta. Kun opetustoimessa päätösvaltaa on siirretty kunnille, olisi luonnollista, että kunnat saisivat myös kantaa vastuun kielikylpyopetuksen järjestämisestä. Tähän liittyy myös oleellisesti se, että opetus on vapaaehtoista ja oppilaiden huoltajat ovat ratkaisijan asemassa sijoittaessaan lapsensa opetukseen. Tässä on otettava huomioon myös se, että karsintaa ei ainakaan Pietarsaassa suoriteta vaan kaikilla on yhtä hyvät mahdollisuudet päästä mukaan.

Koska opetusministeriössä ja opetushallituksessa näytetään olevan huolestuneita kielikylpyoppilaiden menestyksestä, voitaisiin heille suorittaa opetushallituksen muillekin kouluille ja oppilaille laatimia opetuksen arviointiin liittyviä kokeita tehtäväksi. Näin saataisiin objektiivista tietoa siitä kuinka oppilaat menestyvät eri oppiaineissa verrattuna tavallisissa luokissa opiskelleisiin. Edellytykset hyviin tuloksiin ovat olemassa, sillä opettajat kielikylpyluokilla ovat päteviä ja heidän äidinkieltensä on kaikilla kylpykieli. Myös kaksikielisen koululaitoksen tarjoamat mahdollisuudet yhteistyöllä luotaville kielenoppimisen kannalta relevanteille oppimisympäristöille ovat poikkeuksellisen otolliset. Kaksikielinen kaupunki tarjoaa myös mahdollisuuden osallistua harrastuksissa kylpykieliseen toimintaan esimerkiksi urheiluseuroissa, seurakuntien kerhoissa ja kulttuuritilaisuuksissa. Myös kaksikieliset kirjastopalvelut antavat mahdollisuuden kylpykielen oppimisen tukemiseen.

Tässä tutkimuksessa keskityttiin selvittämään miten kielikylpyopetuksen organisointi on edennyt kaupungin hallinnossa. Muita tutkimuskohteita voisivat olla paikall-

lisesti huoltajien, oppilaiden, opettajien, koulunjohtajien ja koulutoimenjohtajien kokemukset kielikylvystä, paikallislehtien uutisointi ja yleisönosastokirjoitukset.

Kun yhtenevässä Euroopassa ja kansainvälistyvissä toiminta- ja työympäristöissä tarvitaan yhä enemmän kielitaitoisia osaajia, Pietarsaaressa organisoitu kielikylpyopetus on osana tarjoamassa portaita ylöspäin ja eteenpäin pyrkiville nuorille. Toivottavasti Pietarsaaressa kielikylpyopetukseen osallistuneet oppilaat sijoittuvat hyvin eri elämäntilanteille ja ovat todistamassa, että järjestelmä toimii käytännössä ja tuottaa hyviä tuloksia.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1996. Erinomaista, rakas Watson. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Helsinki: Hanki ja jää.
- Arnau, J. 1994b. Ovatko kielikylpyohjelmat toisenlaisia ongelmia ? Teoksessa C. Laurén (toim.) Kielikylpy: Kahden kielen kautta monikielisyteen. Vaasa: Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 7, 13 - 31.
- Arnberg, L. 1989. Tavoitteena kaksikielisyys. Suom. Outi Peck. Clevedon: Multilingual Matters
- Asetus peruskoululain muuttamisesta 1174/1992.
- Ausubel, D. 1978. Educational psychology; a cognitive view. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Baker, C. 1988. Key Issues in Bilingualism and Bilingual Education. Clevedon: Multilingual Matters.
- Buss , M. & Mård, K. 1999. Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 46.
- Björklund, S. 1996. Lexikala drag och kontextualisering i språkbudselevers andraspråk. Vaasa: Acta Wasaensia Nro 46. Vaasan yliopisto
- de Villiers, J. & de Villiers, P. 1982. Language acquisition. Gambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Eco, U. 1990. Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään. Hämeenlinna: Karisto Oy

Genessee, F. 1984. French Immersion Programs. Teoksessa Shapton, S. & D'Oyley, V. (toim.) Bilingual and Multicultural Education: Canadian Perspectives. Multilingual Matters 15. Clevedon: Colourways Press , 33-54.

Genessee, F. 1987. Learning Through Two Languages: Studies of Immersion and Bilingual Education. Massachusetts: Newbury House Publishers.

Genessee, F. 1988. The Canadian Second Language Immersion Program. Teoksessa C.B. Paulston (toim.) International Handbook of Bilingualism and Bilingual Education U.S.A.: Greenwood Press, 163-185.

Gustavson, R. 1994. Comprehension and production of immersion language; testing by using a puppet. Teoksessa Laurèn, C. (toim.) Evaluating European Immersion Programs. From Catalonia to Finland. Vaasan yliopiston julkaisuja nro 185, 194-204.

Harley, B. & Swain, M. 1984. The Interlanguage of Immersion Students and its Implications for Second language Teaching. Teoksessa Davies, A. & Cripier, C. & Howatt, A.P.R. Interlanguage. Edinburgh: Edinburgh University Press, 291-311.

Helle, T. 1985. Bilingual Education: A Study of the French Immersion Program in Canada Considering the Possibilities of Adaptation to Finnish Schools. Teoksessa H. Ringbom (toim.) Foreign Language Learning and Bilingualism. Åbo: Åbo Akademi, 99-189.

Hirsjärvi, S. & al 1986. Tutkimus ja sen raportointi. Helsinki: Kirjayhtymä

Kangasvieri, A. 2000. Koulutuksen uusi lainsäädäntö tuo uusia mahdollisuuksia. Teoksessa Rauhansalo, S. (toim.) Sivistystoimen ajantieto 2000. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.

Koppinen, M-L. & Lyytinen, P. Rausku-Puttonen, H. 1989. Lapsen kieli ja vuorovaikutustaidot. Helsinki: Kirjayhtymä.

Krashen, S.D. 1982. Principles and Practice in Second Language Acquisition. New York: Pergamon Institute of England.

Kristiansen, I. 1990. Nonverbalintelligenssi and foreign language learning. Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan tutkimuksia 73.

Kristiansen, I. 1992. Foreign language learning and nonlearning. Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan tutkimuksia 82.

Kuikka, M. 1991. Johdatus kasvatuksen historian tutkimukseen. Keuruu: Otava

Laki koulujärjestelmän perusteista 467/1968.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 705/1992.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 39 §:n 2. momentin kumoamisesta 1456/1994.

Laki peruskoululain muuttamisesta 261/1991.

Laki peruskoululain muuttamisesta 707/1992.

Lambert W. & Tucker R. 1972. Bilingual Education of Children. The St. Lambert Experiment. Massachusetts: Newbury House Publishers.

Laukkanen, R. 1995. Evaluaatiotutkimuksen yhteyksistä hallinnon päätöksentekoon. Kasvatus -lehti 2/1995.

Laurén, C. 1991. Kielikylypykoulu ja sen taustaa. Teoksessa Laurén, C. (toim.) Kielikylypymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi. Vaasa: Arkmedia, 11-22.

Laurén, C. 1992. Språkbadskolan i olika språkmiljöer. Teoksessa C. Laurén (toim.) En modell för språk i daghem och skola. Språkbadsdidaktik i Canada, Katalonien och Finland. Vasa: Vasa universitet. Fortbildningscentralen. Publ. 2.

Laurén, C. 1994. Alkusanat. Teoksessa Laurén, C. (toim.) Kielikylypy: Kahden kielen kautta monikielisyteen. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja n:o 7.

Laurén, C. 1996. Sanomalehti Pohjalainen 10.11.1996.

Lauren, U. 1991a. Kaksikielisyys ja toisen kielen oppiminen. Teoksessa Laurén C. (toim.) Kielikylypymenetelmä: kielen käyttö mielekkääksi. Vaasa: Arkmedia, 23-35.

Lehtisalo, L. & Raivola, R. 1999. Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle. Juva: Werner Söderström Oy.

Leino, A-L. 1979. Kielididaktiikka. Helsinki: Otava.

Leiwo, M. 1989. Lapsen kielen kehitys. Helsinki: Yliopistopaino.

Lozanov, G. 1980. Suggestopedia. Uusi hämmästyttävä tapa oppia. Jyväskylä: Gummerus.

Lyytinen P. 1976. Kasvu ympäristön yhteyksistä kaksivuotiaiden lasten kielellisiin kognitiivisiin taitoihin. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

MacNeil, M. 1994. Immersion models in use in gaelic medium education in Scotland. Teoksessa C. Laurén (toim.) Evaluating European Immersion Programs. From Catalonia to Finland, 128 - 136. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 185.

McLaughlin, B. 1984. Second-Language Acquisition in Childhood: Volume 1. Pre-school Children, Second Edition. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.

McLaughlin, B. 1985. *Second-Language Acquisition in Childhood: Volume 2. School-Age Children, Second Edition.* Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.

Melnikoff, O. 1972. Parents as change agents in education: The St. Lamberts experiment. Teoksessa W.Lambert & R.Tucker *Bilingual Education of Children. The St. Lambert Experiment.* Rowley, Mass: Newbury House.

Monikielisyysuutisia Vaasan yliopistosta 2/1995. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Monikielisyysuutisia Vaasan yliopistosta 2/1996. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Mustaparta, A-K. ja Tella, A. 1999. Vieraskielisen opetuksen järjestäminen peruskoulussa ja lukiossa. Helsinki: Opetushallitus.

Opettaja 25-26 1996, 41. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry. Helsinki: Forssan kirjapaino.

Opetushallituksen määräys 26.3.1999. Opettajalta edellytettävä kielen hallinta muulla kuin oppilaan äidinkielellä annettavassa esi- ja perusopetuksessa.

Opetushallituksen ohje 15.3.1999. Ohjeet opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan äidinkielellä.

Peruskouluasetus 443/1970.

Peruskouluasetus 1174/1992.

Piaget, J. & Inhelder, B. 1977. *Lapsen psykologia.* Jyväskylä: Gummerus.

Pietarsaaren kaupungin asetuskokoelma 479/1993.

Pietarsaaren kaupungin kaupunginhallituksen pöytäkirja 2.7.1990.

Pietarsaaren kaupungin koulutuslautakunnan asettamien kielikylypöpetuksen suunnitteluryhmien pöytäkirjat 1992-1999.

Pietarsaaren kaupungin koululautakunnan ja koulutuslautakunnan kokousten pöytäkirjat 1991-1999.

Pietarsaaren kaupungin koulutuslautakunnan ruotsinkielisen osaston pöytäkirjat 1992-1999.

Pietarsaaren kaupungin koulutuslautakunnan suomenkielisen osaston pöytäkirjat 1992-1999.

Pietarsaaren kaupungin oppilastilastot 1994-1999

Pietarsaaren kaupungin sosiaalilautakunnan pöytäkirjat 1992-1996.

Pietarsaaren kaupunginvaltuustolle jätetty valtuustoaloite 18.6.1990.

Pietarsaaren kaupungin www-sivu 17.9.1999.

Rauste-von Wright, M. & von Wright, J. 1995. Oppiminen ja koulutus. Juva: Werner Söderström Oy.

Ruuhijärvi, P. & Toivonen, E. 1973. Peruskoulun hallinto. Helsinki: Kunnallispaino.
Sarmavuori, K. 1979. Lasten kielellinen kehitys koulun alussa: ABC-projektin raportti 2. Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen laitos. Tutkimuksia 74.

Sarjala, J. 1982. Suomalainen koulutuspolitiikka. Juva: Werner Söderström Oy.

Sarmavuori, K. 1981. Ympäristön yhteys koulutulokkaiden kielellisiin taitoihin: Kielen oppimisen kognitiivis-affektiivisen ympäristöteorian testausta. LAKE-projektin osaraportti 5. Turun yliopiston kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 74.

Sarmavuori, K. 1982. Lasten kielen oppiminen. Helsinki: Gaudeamus.

Sarmavuori, K. 1993. Äidinkielen opetustieteen perusteet. Espoo: Äidinkielen opetustieteen seura.

Skinner, B.F. 1957. Verbal behavior. New Jersey: Englewood Cliffs.

Snow, M.A. 1990b. Language Immersion: An overview and comparison. Teoksessa A.M. Padilla, H.H. Fairchild & C.M. Valades (toim.) Foreign Language Education: Issues and strategies, Newbury Park, Ca.: Sage Publications, 109-126.

Swain, M. & Lapkin, S. 1982. Evaluating bilingual education: A Canadian case study. Clevedon: Multilingual Matters.

Toivonen, E. 1991. Koululait. Juva: Werner Söderström Oy

Vesterbacka, S. 1991a. Elever i språkbadsskola. Social bakgrund och tidig språkutveckling. Vaasan yliopiston julkaisuja 155.

Vygotsky, L.S. 1982. Ajattelu ja kieli. Espoo: Weilin & Göös.

Pietarsaaren kouluviraston virastopäällikölle

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Opiskelen Jyväskylän yliopiston Chydenius-Instituutissa Kokkolassa KK-ohjelmassa, johon kuuluu pro gradu –työn tekeminen. Olen keskustellut työn ohjaajan kanssa tutkimusaiheista ja päädyimme siihen, että yksi vaihtoehto on selvittää miten kielikylpyopetuksen järjestäminen on edennyt hallinnollisena prosessina Pietarsaaren kaupungissa.

Edellä olevan perusteella pyydän saada lupaa tutkimuksen suorittamiseen. Käyttööni tarvitsen ne kaupungin luottamuselinten pöytäkirjat, joissa on käsitelty kielikylpyä, samoin myös mahdollisten asiaa valmistelleiden työryhmien muistiot ja lausunnot.

Jos tutkimukseen sisältyy opettajien haastatteluja tai mahdollisia kyselyjä, kouluvierailuja tai vastaavia, niistä sovitaan erikseen joko Teidän, koulunjohtajan tai rehtorin ja opettajien kanssa.

Toivottavasti tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää kielikylpyopetuksen kehittämisessä edelleen Pietarsaassa ja prosessista voivat ottaa oppia myös muut kielikylpyopetusta järjestävät tai sitä suunnittelevat tahot.

Lappajärvellä 15.2.1996

Arto Ahde

Pietarsaaren kaupungin kouluvirasto
Virastopäällikkö Håkan Storbacka
Isokatu 4
68600 PIETARSAARI

19.2.1996

Viite: Kirjeenne 15.2.1996

Asia: **Tutkimusluvan myöntäminen**

Tutkimuslupa-anomukseenne viitaten myönnän luvan tutkimuksen suorittamiseen asiakirjassa esitetyin ehdoin.

Virastopäällikkö / skoldirektör

Håkan Storbacka